Α. Σ. ΠΥΣΚΙΝ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ «ΚΟΜΥΝΙΣΤΙΣ»
ΚΡΙΜΣΚΑΓΙΑ
1937

П10
921а

В. ВЕРЕΣАЕФ:

Ι ΖΟΙ ΤΥ ΠΥΣΚΙΝ

Β. ΝΤΈΣΝΙΤΣΚΙ:

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΙΣ ΝΈΑΣ ΡΟΣΙΚΙΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Ε. ΓΙΑΡΟΣΛΑΦΣΚΙ:

Ο ΑΘΕΙΖΜΟΣ ΤΥ ΠΥΣΚΙΝ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ „ΚΟΜΥΝΙΣΤΙΣ"
ΚΡΙΜΣΚΑΓΊΑ 1937

А Пушкинъ

Απο τιν ικόνα τυ Κιπρὲνςκι.

Β. Βερεςάεφ.

Ι ΖΟΙ ΤΥ ΠΥΣΚΙΝ.

(Βιογραφικο ςιμίομα)

ΠΕΔΙΚΑ ΚΕ ΕΦΙΒΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ.

Ο **Αλεκςανδρ** Σεργέεβιτς Πύςκιν γενίθικε ςτι Μόςχα ςτα 1799 ςτις 26 τυ Μάι με το παλιο ιμερολόγιο, 6 Ιύνι με το νέο. Ο πατέρας-τυ, ο Σεργέι Λβόβιτς, ίταν τςιφλικας απο παλια αριςτοκρατικι ικογένια, δεν καταγινόταν όμος με το νικοκιριό-τυ κε έπερνε λίγα ιςοδίματα απ' τα παρατιμένα τςιφλίκια-τυ. Ο Σεργέι Λβόβιτς ζύςε γλεντζέδικι ζοι, αγαπύςε τις ςιναναςτροφες κε τις διαςκεδάςις, έγραφε με μεγάλι εφχέρια ςτίχυς ςτι γαλικι κε ρύςικι γλόςα, ενδιαφερότανε για τι φιλολογία, ίχε πλύςια βιβλιοθίκι, ςτιν οπία πλεόναζαν τα γαλικα ςινγράματα κε ςχετιζότανε προςοπικα με πολυς εκςέχοντες ςινγραφις τυ κερύ-τυ — τον Καραμζιν, το Δμίτριεφ, το Ζυκόφςκι, το Βιαζέμςκι.

Ι μιτέρα τυ Πύςκιν Ναδέζντα Οςίποβνα ίταν ενκονι τυ «Αράπι τυ Μεγάλυ Πέτρυ», Αβραμ Γανιμπαλ. Ο Γανιμπαλ ίτανε πεδί ενος πρίνκιπα αβιςινυ, έπεςε ςκλάβος ςτιν Κοςταντινύπολι κι απο κι μεταφέρθικε ςτι Ροςία. Ο αφτοκράτορας Πέτρος ο Ι τον βάφτιςε, τον ςπύδαςε κε τον ίχε ςτα ανάχτορα. Στι μορφι κε ςτο χαραχτίρα ο Πύςκιν διατίριςε πολα ςιμάδια τις αφρικάνικις καταγογίς-τυ.

Ι γονις τυ Πύςκιν πολι λίγο φροντίζανε για τιν ανατροφι τον πεδιόν-τυς. Τα πεδια μεγάλοςαν ςε χέρια γαλίδον πεδαγογον. Στα μαθίματα ο Πύςκιν ίταν αμελις, τεμπέλις κε προπάντον δεν αγαπύςε τα μαθιματικα. Πολι ενορις όμος έδιχςε μεγάλο ζίλο ςτιν ανάγνοςι. Κ λιδονόταν απαρατίριτος ςτι βιβλιοθίκι τυ πατέρα-τυ κε όρες ολά-

χερες διάβαζε κάθε-τι, που έπεφτε στα χέρια-του. Οχτο χρονον άρχισε πια να γράφι στίχυς στι γαλικι. Στο σπίτι τον Πύσκιν, όπος κε τον άλον εβγενον του κερυ εκίνυ, μιλύσαν τι γαλικι, κε ο Πύσκιν στιν πεδικί-του ιλικία μιλύσε τα γαλικα καλίτερα απ' τα ρύσικα. Ο Πύσκιν ίταν πεδι ζοιρο, έκσιπνο κε άταχτο. Ι γονίς-του δεν τον αγαπύσαν, δεν τον χάιδεβαν κε δεν έδιχναν γι' αφτόνε πολι ενδιαφέρο.

Στα 1811 ο Πύσκιν μπίκε μαθιτις στο λίκιο του Τσάρσκοε Σελο (σίμερα «Ντέτσκοε Σελο»),[1] σχολιο προνομιύχο, που μόλις τότε ίχε ανίκσι, προοριζμένο για τα πεδια τις αριστοκρατίας. Νά ο επίσιμος χαραχτιριζμος, που στο τέλος τις πρότις χρονιας δόσανε για τον Πύσκιν ι δασκάλι κε ι επιστάτες του λικίυ: „Εχι περισότερο εκσοτερικι στιλπνότιτα, παρα σοβαρα προτερίματα, περισότερο σπινθιροβόλο κε λεπτο, παρα βαθι πνέβμα... Ικανος μόνο για μαθίματα, που χριάζοντε λίγο κόπο, γι' αφτο κε ι πρόοδές-του ίνε πολι μικρες... Αμελις στον ιπέρτατο βαθμο... Εχι οκσίτιτα πνέβματος, διστιχος όμος μόνο για αερολογίματα... Ελαφρόμιαλος".

Τέτια εντίποσι ς' όλι-του τι ζοι προκσενύσε ο Πύσκιν στυς επιπόλευς κε ς' εκίνυς, που λίγο τον γνόρισαν. Στιν πραγματικότιτα ς' όλο το διάστιμα τις μαθιτίας-του στο λίκιο εργαζότανε πολι, διάβαζε, σκεφτότανε. Στο πίιμά-του «Ι πολιτίυλα» (1814) αναφέρι τα ονόματα τον αγαπιμένον-του σινγραφέον. Απορι κανένας, πός πεδι δεκαπέντε χρονον πρόφτασε να διαβάσι τόσα πολα. Ι πιο αγαπιμένι-του σινγραφις ίσαν ο Ομιρος, ο Βιργίλιος, ο Οράτιος, ο Τάσος, ο Μολιέρος, ο Ραχίνας, ο Βολτέρος, ο Ρυσο, ο Παρνι κι απ' τυς ρόσυς ο Ντερζάβιν, ο Φονβίζιν, ο Καραμζιν, ο Δμίτριεφ, ο Κριλοφ.

Μερικι απ' τυς σιντρόφυς-του δεν τον αγαπύσαν, γιατι ίχε τσυχτερι γλόσα. Ιχε όμος κε πολυς φίλυς, που τον αγαπύσαν πάρα πολι: τον Ιβαν Πύστσιν (κατοπινα δεκεβριστι), το βαρόνο Ντέλβιγ (κατοπινα πιτι) κε τον παράκσενο ενθυσιαστι Βίλι Κιύχελμπεκερ. Μπροστα στις σχολικες αρχες ο Πύσκιν διατιρύσε ανεκσάρτιτι στάσι, κε στιν πρότι χρονια τις μαθιτίας-του προκάλεσε σκάνδαλο, που γένικε ετία να παφτι ο αντιδιμοτικος επιθεοριτις του λικίυ Μαρτιν Πιλέτσκι.

Ι μαθιτες του λικίυ βγάζανε χιρόγραφα περιοδικα. Πολι μαθιτες έγραφαν κε στίχυς. Ιδιέτερα αναδίχτικαν ος πιτες διο: ο Ιλιτσέφκι κε ο Πύσκιν. Απο χρόνο σε χρόνο αναγνοριζότανε περισότερο ι ιπε-

[1] Σίμφονα με απόφασι τις ΚΕΕ τις ΕΣΣΔ μετονομάστικε, πόλι Πύσκιν.

ροχι του Πύςκιν, κε ι φίλι-του με μεγάλι εχτίμιςι παρακολουθούσαν τιν ανάπτιχςι του ταλέντου-του. Μαθιτις του λιχίυ, ο Πύςκιν, έγραφε πολι, κε στα πρότα-του δοχίμια ι τεχνοχρίτες έβλεπαν το νεαρο αετο, πυ άπλονε με πεπίθιςι τις γερες φτερόγες-του για ιπςιλα πετάματα.

Στις 8 του Γενάρι 1815 στο λίκιο γένικαν διμόσιες εχςετάςις τον μαθιτον, για να περάςυν απ' τις κατότερες τάχςις στις ανότερες. Στιν τελετι, ανάμεσα στυς επίςιμυς προςκεκλιμένυς παραβριςκόταν κε ο γερο-πιιτις Ντερζάβιν, ένας απ' τυς πιο διακεκριμένυς ρόςυς πιιτες του XVIII εόνα. Ιρθε κε ι σιρα του Πύςκιν να εχςεταςθι. Στέκοντας διο βίματα μακρια απ' τον Ντερζάβιν, άρχιςε να απαγκέλι το πίιμά-του «Αναμνίςις απο το Τςάρςκοε Σελο», γραμένο με το στιλ τον πατριοτικον οδον του Ντερζάβιν. Ι στίχι του Πύςκιν ενθυςίαςαν όλυς τυς ακροατες. Ο Ντερζάβιν με δάκρια στα μάτια έτρεχςε να φιλίςι τον Πύςκιν. Ο Πύςκιν ςινκινιμένος έφιγε κε ο Ντερζάβιν φόναχςε:

— Νά πιός θ' αντικαταστίςι τον Ντερζάβιν!

Ο Πύςκιν όλο κε περιςότερο προςέλκιε τιν προςοχί τον εχςεχόντον ςινγραφέον τις εποχις. Μεγάλες ελπίδες για το μέλον-τυ έτρεφαν ο Καραμζιν, ο Ματιυςκοφ, ο Ζυκόφςκι, ο πρίνκιπας Βιαζέμςκι. Τιν άνιχςι του 1816 ο Καραμζιν επιςκέφτικε το λίκιο μαζι με τον πρίνκιπα Βιαζέμςκι κε το θίο του Πύςκιν, τον πιιτι Βαςίλι Λβόβιτς. Κάλεςε κοντά-του τον Πύςκιν κε του ίπε:

— Να πετας ςαν αιτος, να μι σταματας όμος στο πέταμά-ςυ!

Στις ανότερες τάχςις ο Πύςκιν γνορίστικε με αχςιοματικυς τις αφτοκρατορικις φρυρας του ςιντάγματος τον υςάρον, πυ στάθμεβε στο Τςάρςκοε Σελο. Ανάμεσα στυς περιςότερυς αχςιοματικυς εκίνις τις εποχις ίταν αναπτιγμένο πολι το αντιπολιτεφτικο πνέβμα ενάντια στιν κιβέρνιςι. Μέςον αφτον τον αχςιοματικον γνορίστικε ο Πύςκιν με τιν παράνομι φιλολογία εκίνυ του κερυ.

Μεγάλι επιροι ίχε πάνο-του ένας απ' τυς αχςιοματικυς, ο διάςιμος αργότερα Π. Γ. Τςααντάεφ, διακεκριμένο πνέβμα κε άνθροπος με εχςερετικι μόρφοςι. Αφτος τότε ίταν διατεθιμένος επαναστατικα κε έπεχςε σπυδέο ρόλο στιν πολιτικι διαπεδαγόγιςι του Πύςκιν. Ο Τςααντάεφ ίχε γενικα μεγάλι επιροι πάνο στι μόρφοςι κε τι διανοιτικι εχςέλιχςι του Πύςκιν. Σίμφονα με τι γνόμι ενος ςινχρόνυ-του, ο

Τςααντάεφ απ' τιν άποπςι αφτι έδοςε πολι περιςότερα στον Πύςκιν, παρα όλο το λίκιο.

Τον Ιύνι τυ 1817 ο Πύςκιν κε ι φίλι-τυ τέλιοςάν τις σπυδές-τυς στο λίκιο.

ΣΤΙΝ ΠΕΤΡΥΠΟΛΙ.

Ο Πύςκιν, ςαν φιτιτις με μικρες πρόοδες, πίρε δίπλομα με το βαθμο κατότερυ γραματέα. (Ι ςιμαθιτές-τυ, πύχαν περιςότερες πρόοδες, πίρανε δίπλομα με ανότερο τίτλο ιπαλίλυ). Διορίστικε ιπάλιλος στο ιπυργίο τον εκςοτερικον ςτιν Πετρύπολι, με χρονιάτικο μιςθο 700 ρύβλια. Στιν εποχι εκίνι ι ιπιρεςία τον νεαρον εβγενον κατ' όνομα μόνο λογαριαζόταν ιπιρεςία: δεν έκαμναν τίποτα, ςπανιότατα παρυςιάζονταν ςτο γραφίο κε λογαριάζονταν στιν ιπιρεςία, μόνο κε μόνο για να προβιβαστύνε. Γι' αφτο ο Πύςκιν ίχε όςο ίθελε ελέφθερο κερο ςτι διάθεςί-τυ.

Ι γονίς-τυ ενκαταστάθικαν ςτιν Πετρύπολι, ςτι Φοντάνκα, κοντα ςτι γέφιρα Καλίνκιν. Ι ςινκενικες ςχέςις κε ι γνοριμίες επέτρεπαν στον Πύςκιν να ςιχνάζι ςτυς κίκλυς τις ανότερις αριςτοκρατίας. Γι' αφτο όμος χριαζότανε χρίμα, ο γλίςχρος μιςθός-τυ δεν έφτανε. Εκτος απ' αφτο, τα ικονομικα τον γονιόν-τυ βρίςκονταν πάντα ς' ελεινι κατάςταςι. Προςθέςτε κοντα ς' αφτα κε τιν μικροπρεπι τςινκυνια τυ πατέρα-τυ.

Ο Πύςκιν έπεςε με τα μύτρα ςτι θοριβόδικι ζοι τις Πετρύπολις. Χόρεβε, εροτεβότανε, διαςκέδαζε, έπινε. Επινε περιςότερο απο παλικαροςίνι, για να μι μίνι πίςο απ' τυς άλυς, να τυς κςεπεράςι μάλιςτα. Απο παλικαροςίνι πάλι, κρατύςε προκλιτικι, ςτάςι. Στο θέατρο, λογυχάρι, γίριζε όπος ο Ονέγιν, «ανάμεςα στα καθίζματα πατόντας τα πόδια τον θεατον», ίτε ςτεκόταν όρθιος ανάμεςα ςτις πολιθρόνες εμποδίζοντας τυς θεατες να βλέπυν ςτι ςκινι, κε ςτιν παράκλιςι τον τελεφτέον να παραμερίςι, απαντύςε απότομα κε ιβριςτικα. Για το παραμικρο προςκαλύςε ςε μονομαχίες, τις περιςότερες απ' τις οπίες ςιμβίβαζαν ιρινικα ι φίλι-τυ. Σινάμα περνύςε ολόκλιρες βραδιες ςτο ςπίτι τυ Τςααντάεφ, πυ ίχε ενκατασταθι ςτιν Πετρύπολι, κε ςιζιτύςε μαζί-τυ πάνο ςε πολι ςπυδέα θέματα, ίτε πίγενε ςτο ςαλόνι τυ Καραμζιν. Ολι θαμάζανε το νυ κε τιν πολιμάθια τυ Πύςκιν.

Κι αλίθια, ίτανε ν' απορι κανις, πός πρόφτενε να γράφι τόσα πολα. Το ένα μετα το άλο τέλιοναν τα κεφάλεα τυ πίιματος «Ρυσλαν κε Λιυδμίλα» κε πολα λιρικα πίιματά. Ι ιλικιομένι σινγραφις παρακολυθύσανε με θαβμαζμο τι γοργι ανάπτιξι τυ ταλέντυ-τυ. Ο Ζυκόφσκι έγραφε στον πρίνκιπα Βιαζέμσκι. «Αξιοθάμαστο ταλέντο, περίφιμι στίχι! Με κάνι να σκέφτομε. Αφτο το φισικο δόρο μυ φένετε σαν κάτι το ιπερφισικο!»..

Το Μάρτι τυ 1820, ο Πύσκιν τέλιοσε το έργο «Ρυσλαν κε Λιυδμίλα». Ι εμφάνισί-τυ στον τίπο ίταν ένα πολι μεγάλο φιλολογικο γεγονος. Ο ανάλαφρος κε κομψος στίχος τυ πίιματος, ι καλιτεχνικές ικόνες, ι καθαρι χαραχτιριζμι, ι απλι, χορις δεκανίκια γλόσα, πυ χρισιμοπιι θαραλέα τις πιο απλύστερες εκφράσις, όλ' αφτα ίταν κάτι το ολότελα ασινίθιστο στι ροσικι πίισι.

Στο αναμεταξι μπόρες σορεβόντανε γίρο στον Πύσκιν. Ι πολιτικι τυ Αλεξάνδρυ τυ Ι καταντύσε απο μέρα σε μέρα περισότερο αντιδραστικι· επικεφαλις τις εσοτερικις διίκισις τυ κράτυς ίταν ο Αρακσέεφ, πυ όνιρο κε πόθο-τυ ίχε να μετατρέψι τι Ροσία σε στρατόνα. Ι χόρα φτόχενε απ' τυς αδιάκοπυς πολέμυς. Ι νέι αξιοματικι, πυ πίραν μέρος στις εκστρατίες τυ εξοτερικυ κε προπάντον στι Γαλία, όπυ νοπα ίταν ακόμα τα τραντάγματα τις μεγάλις αστικις επανάστασις, ίχαν τιν εφκερία να παρακολυθίσυν το περισότερο φιλελέφθερο διτικο-εβροπαικο πολιτικο σίστιμα. Ολα αφτα προκάλεσαν τιν απότομα εχθρικι στάσι απέναντι στιν κιβέρνισι. Ανάμεσα στι φιλελέφθερι αριστοκρατία σχιματίζονταν μιστικι σίλογι, με σκοπο τον περιοριζμο τις απολιταρχίας. Ο Πύσκιν αποτελύσε τιν εβέσθιτι ιχο, πυ ανταναχλύσε τις αντιπολιτεφτικες διαθέσις τις κινονίας, βομβαρδίζοντας με καφστικα επιγράματα τον Αλέξανδρο κε τυς βοιθύς-τυ. Στο πίιμά-τυ «Οδι στιν ελεφθερία» αποτίνετε στυς βασιλις, πυ λογάριαζαν τον εαφτό-τυς κιρίαρχυς «ελέο θευ»:

Κιρίαρχι! το στέμα κε το θρόνο
σας τα δίνι ο νόμος — κι όχι ι φίσι —
στέκεστε ψιλότερα απ' το λαο,
ωστόσο πιο ψιλα απο σας στέκι ο νόμος ο εώνιος.

Στο πίιμα «Το χοριο» περιγράφι με ζοιρα χρόματα τιν ελεινι θέσι τον δυλοπάρικον χορικον. Σε άλο-τυ πίιμα αποτινόμενος στον Τσαανταέφ, έγραφε:

Πίστεπσε, σίντροφε, θα χαράκσι
ι αβγι τις εφτιχίας, πυ γιτέβι,
ι Ροσία θα κσιπνίσι απο τον ìπνο
κε πάνο στα σιντρίμια τις απολιταρχìας
θα γράπσι τα ονόματά-μας.

Ι στίχι αφτι σε χιρόγραφα κικλοφορύσαν σ'όλι τι Ροσία κε τυς αποστίθιζε κι ο πιο κατότερος ακσιοματικος τυ στρατυ, πυ ìκσερε λίγα γράματα.

Οταν ι ελεφθερόφρονες αφτι στίχι φτάσανε κε στ' αφτια τις κιβέρνισις, ο στρατιοτικος διικιτις τις Πετρύπολις, κόμις Μιλοράντοβιτς, προσκάλεσε τον Πύσκιν στο γραφίο-τυ. Ο Πύσκιν παρυσιάσθικε. Ο Μιλοράντοβιτς, επι παρυσία-τυ, διάτακσε το διεφθιντι τις αστινομίας να πάι να κάνι έρεβνα στο σπίτι τυ Πύσκιν. Ο τελεφτέος κατάλαβε περι τίνος πρόκιτε κε λέγι.

— Κόμι, τυ κάκυ κυράζεσθε! Στο σπίτι-μυ δε θα βρίτε κίνο, πυ ζιτάτε. Καλίτερα διατάκστε να φέρυν χαρτι κε μελάνι να σας τα γράπσο ο ίδιος.

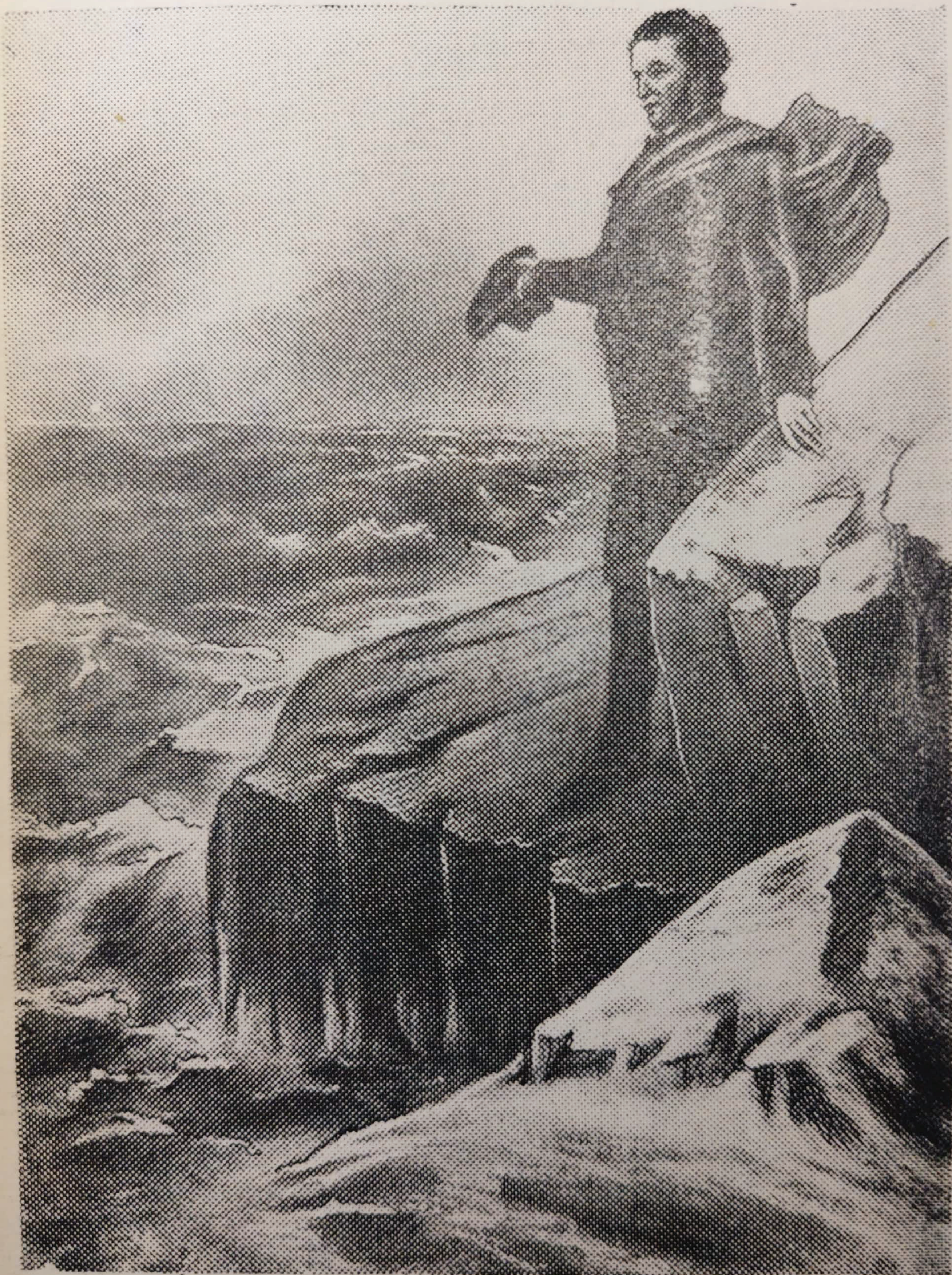
Ο Πύσκιν κάθισε κ' έγραπσε όλυς τυς παράνομυς στίχυς-τυ.

Ι ιπόθεσι πίρε σοβαρο χαραχτίρα. Ο αφτοκράτορας Αλέκσανδρος αποφάσισε να εκσορίσι τον Πύσκιν στι Σιβιρία, ίτε να τον κλίσι στο μοναστίρι τυ Σολοφκι. Ι πολιάριθμι φίλι-τυ γενίκαν άνοκάτο. Μεσιτέπσανε ο Καραμζιν κι ο Ζυκόφσκι, κι αντι να εκσοριστι ο Πύσκιν στι Σιβιρία, ίτε να κλìστι στο μοναστίρι, στάλικε στο Εκατερινοσλαβ (το τορινο Δνεπροπετροφσκ) για να ιπιρετίσι στο γραφίο τυ στρατιγυ Ινζοφ, γενικυ επόπτι τον απίκον τις Νότιας Ροσίας.

Στις 6 τυ Μάι 1820 ο Πύσκιν έφιγε απ' τιν Πετρύπολι.

ΣΤΟ ΝΟΤΟ.

Ο στρατιγος τυ ιπικυ Νικ. Νικολ. Ραέφσκι, διακεκριμένος στρατιλάτις στυς πολέμυς ενάντια στο Ναπολέοντα, ταξίδεβε απ' τιν Πετρύπολι για τα μεταλικα νερα Καφκάσυ με τις διο μικρότερες κόρες-τυ κε το μικρότερο γιό-τυ Νικολάι, ακσιοματικο τις αφτοκρατορικις φρυρας. Ο Πύσκιν γνοριζότανε με τυς Ραέφσκι απ' τιν Πετρύπολι, κ' ίχε σχέσις με το Νικολάι απ' τον κερο τις φοιτιτι-

Ο Πύςκιν ςτιν παραλία τις Μάβρις θάλαςας.

Απο ικόνα τυ Ρέπιν κε Αιβαζόφςκι.

κίς-τυ ζοις στο Τσάρσκοε Σελο, όπυ στάθμεβε το σίνταγμα τις αφτοκρατορικις φρυρας. Ι ταξιδιότες έμιναν λίγον κερο στο Εκατερινοσλαβ, για να ξεκυραστυν. Ο Νικολάι ίξερε, ότι ο Πύσκιν βρισκότανε εξόριστος στο Εκατερινοσλαβ κε βγίκε γι' αναζίτισι τυ φίλυ-τυ. Τον βρίκε σε μια φτοχικι εβραικι καλίβα στα προάστια, αξύριστο, χλομο κε καταβλιμένο. Ιπόφερε απο παροξιζμυς πιρετυ ξαπλομένος πάνο ς' έναν σανιδένιο πάνκο. Ι κατάστασι τυ Πύσκιν προκάλεσε φρικιαστικι εντίποσι στο Νικολάι. Ο Πύσκιν απ' τι χαρά-τυ δάκρισε.

Με τιν άδια τυ Ινζοφ ο στρατιγος Ραέφσκι πίρε τον Πύσκιν μαζί-τυ στον Κάφκασο.

Το καλοκέρι ο Πύσκιν το πέρασε εκι, κάνοντας τα λυτρά-τυ, κε στις αρχες τυ Αβγύστυ πίγε με τυς Ραέφσκι στο Γυρζυφ τις Κριμέας, όπυ πέρασε τρις εφτιχιζμένες βδομάδες, αξέχαστες ς' όλι-τυ τι ζοι.

Στις αρχες τυ Σεπτέβρι ο Πύσκιν έφιγε απ' το Γυρζυφ μαζι με το στρατιγο Ραέφσκι. Σ' αφτο το αναμεταξι το γραφίο τυ στρατιγυ Ινζοφ μεταφέρθικε απ' το Εκατερινοσλαβ στο Κίσινεφ τις Βεσαραβίας, όπυ πίγε κι ο Πύσκιν. Στο δρόμο ξαναρόστισε. Τον έπιασε πιρετος. Αροστος ολότελα, επισκέφτικε το Μπαχτσι-σαράι, σεργιάνισε τα ανάχτορα τυ Χαν, το ξακυζμένο «σιντριβάνι τον δακρίον» κε στις 21 τυ Σεπτέβρι έφτασε στο Κίσινεφ.

Εδο βρισκότανε το επιτελίο μιας μεραρχίας τις Νότιας στρατιας. Αρχιγος τις μεραρχίας αφτις ίταν ο στρατιγος Μιχ. Φεδόροβιτς Ορλοφ, μέλος τυ μιστικυ σιλόγυ «Σίνδεζμος εβιμερίας». Ο Ορλοφ οργάνοσε στα σιντάγματα τυ στρατύ-τυ, για τυς στρατιότες, μορφοτικα σχολια, σίμφονα με τι μέθοδο τυ Λάνκαστερ κε έδιξε μεγάλι ενεργιτικότιτα για τιν κατάργισι τον σοματικον πινον. Λίγες μέρες ιστερότερα απ' τον ερχομο τυ Πύσκιν στο Κίσινεφ, ο Ορλοφ παντρέφτικε τι μεγαλίτερι κόρι τυ στρατιγυ Ραέφσκι, τιν Εκατερίνα Νικολάεβνα, γινέκα εξερετικι, κατα τι γνόμι τυ Πύσκιν. Στο σπίτι τον Ορλοφ, πυ τον ιποδεχόντανε σα δικό-τυς, ο Πύσκιν γνορίστικε με τυς αξιοματικυς τις μεραρχίας τυ Ορλοφ, ανάμεσα στυς οπίυς βρισκόντανε νέι με μιαλα κε με ταλέντο.

Ο «Σίνδεζμος εβιμερίας» ίχε διο τμίματα. Το ένα ίχε κέντρο τιν Πετρύπολι, το άλο βρισκόταν στο Νότο, στο Τυλτσιν, όπυ έδρεβε κε το γενικο επιτελίο τις Νότιας στρατιας. Το τμίμα

τις Πετρόπολις ίθελε σίνταγμα, πυ να διατιρί τα δικεόματα τον αριστοκρατον κε τι γεοχτιμοσίνι τον τσιφλικάδον. Ι ριζοσπαστικότερι νότιι απετύσαν διμοκρατία με πλίρι κατάργισι τον προνομίον τον εβγενον κε με εξίσοσι τον πολιτικον δικεομάτον για όλυς τυς πολίτες.

Αρχιγος τον νοτίον ίταν ο σινταγματάρχις Πέστελ, με τον οπίο σιναντύνταν ο Πύσκιν, όταν ερχότανε στο Κίσινεφ. Στις 9 τυ Απρίλι 1821 ο Πύσκιν έγραψε στο ιμερολόγιό-τυ: «Το πρωί το πέρασα με τον Πέστελ. Πνέβμα με μεγάλι πρωτοτιπία, ανότερος απ' όλυς, όσυς γνόρισα ός τόρα».

Στο διάστιμα τις διαμονίς-τυ στο Κίσινεφ ο Πύσκιν επισκέφτικε πολες φορες στο χοριο Κάμενκα τις διίκισις Κιέβυ, τιν πλύσια εξοχικι έπαβλι τις μιτέρας τυ στρατιγυ Ραέφσκι, όπυ ζύσε ο γιός-τις, απο δέφτερο γάμο, Βασίλι Λβόβιτς Νταβίντοφ, ένας απο τα δραστίρια μέλι τυ Νοτίυ σιλόγυ. Στα τέλι Νοέβρι κάθε χρονιας, με τιν πρόφασι γιορταζμυ τον γενεθλίον τις μιτέρας τυ Νταβίντοφ, μαζέβονταν στιν Κάμενκα για σίσκεψι τα μέλι τυ μιστικυ σιλόγυ. Σε μια τέτια σίσκεψι παραβρέθικε τιχέα ο Πύσκιν, κε ανανέοσε τι γνοριμία-τυ με τον Ι. Δ. Γιανύσκιν, πυ γνόρισε προτίτερα στιν Πετρύπολι. Ο Γιανύσκιν ίταν επίσις ένα απ' τα δραστιριότερα μέλι τυ σιλόγυ.

Ι γνοριμία μ' όλες αφτες τις εξέχυσες επαναστατικες προσοπικότιτες τυ κερυ εκίνυ εξάσκισε μεγάλι επίδρασι στιν πολιτικι ανάπτιξι τυ Πύσκιν. Ι αντιπολιτεφτικές-τυ διαθέσις δινάμοσαν. Σ' αφτο σιντέλεσαν κε τα γεγονότα τις Εβρόπις εκίνυ τυ κερυ. Στιν Ισπανία κε στι Νεάπολι κόχλαζε ι επανάστασι. Ι Ελάδα ίχεν εξεγερθι ενάντια στιν Τυρκία. Ο Πύσκιν παρακολυθύσε με ενθυσιαζμο τιν ελινικι επανάστασι κε το ονιρό-τυ ίταν να πάρι μέρος σ' αφτιν.

Ποτε δεν ίτανε τόσο επαναστατικα διατεθιμένος ο Πύσκιν, όσο αφτι τιν εποχι. Σ' ένα-τυ πίιμα έγραφε:

Ανεμι κε θίελες, αναταράκστε τα νερα,
Νκρεμίστε τ' ολέθριο φράγμα.
Πύ ίσε μπόρα, σίμβολο τις λεφτεριας,
χίμιξε μ'ορμι πάνο απ' το θολο το βάλτο τις σκλαβιας.

Τον κερο πυ έμινε στο Κίσινεφ, ο Πύσκιν έγραψε το επαναστατικο πίιμα «Στιλέτο», το τσυχτερο επίγραμα για τον Αλέξανδρο τον Ι, με τον τίτλο «Ο τρόφιμος τυ ταμπύρλυ», κατέστροσε σχέδιο δράματος, στο οπίο το αφεντικο χάνι στα χαρτια το γέρο πίστο ιπερέτι-

τυ, κε άρχιςε πίιμα για το Βαδιμ, το θριλικο αγονιςτι για τιν απελεφθέροςι τυ μεγάλυ Νόβγοροντ. Κ' εδο, όπος κε ςτιν Πετρύπολι, ο Πύςκιν εκςέφραζε, χορις επιφίλακςι, τις πολιτικές-τυ διαθέςις. Ι μιςτικι κατάςκοπι τον παρακολυθύςαν καταπόδι κ' ιδοπιύςαν ςτιν Πετρύπολι: «ο Πύςκιν ιβρίζι διμοςία κε ςτα καφενία όχι μόνο τις ςτρατιοτικες αρχες, αλα κε τιν κιβέρνιςι».

Μολονότι ςτις απόψεις κε ςτις διαθέςις ςιμφονύςε ο Πύςκιν με το «Μιςτικο ςίλογο», όμος δεν ίταν μέλος-τυ. Κανένας απ'τυς ςινομότες, πυ περάςανε ςτιν ιςτορία τις επαναςτατικις κίνιςις με τον τίτλο «Δεκεβριςτες», δεν εμίιςε τον Πύςκιν ςτα μιςτικα τυ Σιλόγυ, απ' τι μια μερια γιατι φοβύνταν, μίπος ςτιν έκςαπςι τις ςιζίτιςις εκςοτερικέπςι τα μιςτικα, κι απ' τιν άλι γιατι θέλανε να τον προφιλάκςυν για το μεγάλο-τυ το ταλέντο. Εβριςκαν, ότι με τιν πένα-τυ εργάζετε αρκετα για το ςκοπό-τυς.

Ι φίλι τυ Πύςκιν, πυ έμεναν ςτιν Πετρύπολι, φροντίζανε με κάθε τρόπο να τον μεταφέρυν απ' το Κίςινεφ ςε κάπιο άλο περιςότερο πολιτιζμένο κέντρο. Ακριβος εκίνες τις μέρες ίχε διοριςτι γενικος διικιτις τις Οδιςυ ο κόμις Μ. Σ. Βοροντςοφ, άνθροπος με εβροπαικι μόρφοςι. Με τις φροντίδες τυ Αλ. Ιβ. Τυργένιεφ, ο ιπυργος τον εκςοτερικον μετάθεςε τον Πύςκιν απ' το Κίςινεφ ςτιν Οδιςο κε ο Βοροντςοφ ιποςχέθικε να τον έχι ιπο τιν προςταςία-τυ κε να τυ παρέχι εβνοικυς όρυς για τιν ανάπτικςι τυ ταλέντυ-τυ.

Με μεγάλι-τυ εφχαρίςτιςι άφιςε ο Πύςκιν το Κίςινεφ κε πέραςε ςτιν Οδιςο. Ο κόμις Βοροντςοφ τον ιποδέχτικε θερμα, τον προςκάλεςε ςπίτι κε τονε γνόριςε με τι γνοςτι για τιν καλονί-τις γινέκα-τυ, Ελιςαβέτα Κςαβέριεβνα. Μπροςτα ςτον Πύςκιν ανίχτικαν διάπλατα τα ςαλόνια τις ιπςιλις κινονίας, ι ςιναναςτροφες τις οπίας τυ άρεζαν ανέκαθεν.

Ι ικονομικι θέςι-τυ δεν ίταν καθόλυ εφχάριςτι. Σαν ιπάλιλος τυ γραφίυ τυ Βοροντςοφ έπερνε μινιάτικο μιςθο μόνο 58 ρύβλια κε κάτι καπίκια. Με τιν ανιχτοχερια κε τιν πολιέκςοδι ζοί-τυ ο μιςθος αφτος, βέβεα, δεν τυ έφτανε.

Ι ίδιες περιςτάςις ανάνκαςαν τον Πύςκιν να καταφίγι ςε μέςα χριματιζμυ ολότελα νέα κε κςένα για τυς αριςτοκρατικις καταγογις ςινγραφις εκίνις τις εποχις. Στον κίκλο αφτο τον αριςτοκρατον, ςτον οπίο ανίκε κε ο Πύςκιν, θεορότανε ταπινοτικο να πέρνυν χρίματα για φιλολογικι εργαςία, γιατι αφτο «ςίμενε εμπόριο έμπνεφςις».

Ο Πύςκιν πίγε ενάντια ς' αφτι τιν αφεντάδικι πρόλιπςι. «Δεν πουλιέτε ι έμπνεφςι, μπορι όμος να πουλιθι το χιρόγραφο», ίταν ι ςινιθιζμένι φράςι τυ Πύςκιν.

Τον κερο τις διαμονίς-τυ στο Νότο ο Πύςκιν έγραπςε πάρα πολα. Αφτον τον κερο, όπος ο ίδιος ομολογι, «τρελενότανε για το Μπάιρον». Τα πιίματα: „Ο εχμάλοτος τυ Καφκάςυ», «Το ςιντριβάνι τυ Μπαχτςι-ςαράι» «Ι λιςτες αδελφι», γραμένα κάτο απ' τιν επίδραςι τυ Μπάιρον, έχυν ίροες ςκοτινυς, απογοιτεμένυς τίπυς, με άκρατα πάθι κε βαθια ςινεςθίματα. Ι λατρία τυ Μπάιρον εκίνα τα χρόνια ίτανε γενικι. Τα έργα τυ Πύςκιν, γραμένα ςε ςτίχυς μεγαλόπρεπυς, με ζοιρες καλιτεχνικες ικόνες, ίχανε μεγάλι διάδοςι, ο λαος τ' αποςτίθιζε κε ι διμοτικότιτα τυ πιιτι μεγάλονε κάθε χρόνο. Στιν Οδιςο ο Πύςκιν άρχιςε ένα απο τα ςπυδεότερα έργα-τυ, τον «Εβγένι Ονέγιν».

Ι φίλι-τυ απ'το Κίςινεφ, πυ τον επιςκέπτονταν ςτιν Οδιςο, παρατίριςαν, ότι απο μίνα ςε μίνα μεγάλονε ι μελανχολία-τυ κ' ερεθιζότανε για το παραμικρο. Ι ςχέςις-τυ με τον κόμι Βοροντςοφ δεν πίγεναν καλα. Ο κόμις Βοροντςοφ, πυ διακρινότανε ανάμεςα ςτυς ςινχρόνυς-τυ ρόςυς κιβερνίτες για τι μόρφοςι, τιν ενεργιτικότιτα κε τι δραςτιριότιτα, ίτανε ςινάμα κε ραδιύργος, εγοιςτις, αςινκίνιτος, παράςπονδος, μικροπρεπις φίλαφτος κε αγαπύςε τυς κόλακες κε τυς χαμερπις. Ο Πύςκιν ίταν απλος ιπάλιλος τυ Βοροντςοφ, διατιρύςε όμος όλι-τυ τιν ανεξαρτιςία κε απετύςε να φέρνοντε μαζί-τυ ος προς ίςον, δεν κολάκεβε τον Βοροντςοφ, δεν τον καμάρονε, όπος ι άλι ιπάλιλι, όλι-τυς ένας κ' ένας με τι λεπτι κε εκςεζιτιμένι ςιμπεριφορά-τυς. Κ' έτςι μέρα με τι μέρα μεγάλονε ι πςιχρότιτα κε ι ιπςιλοφροςίνι τυ Βοροντςοφ απέναντι ςτον Πύςκιν.

Το Μάι τυ 1824 ο Βοροντςοφ ανάθεςε ςτον Πύςκιν, ος ιπάλιλο τυ γραφίυ-τυ, να κάνι περιοδία ςτιν επαρχία, να μαζέπςι πλιροφορίες για τιν ακρίδα, πυ μάςτιζε τι χόρα, καθος κε για τα μέτρα, πυ παρθίκανε για τιν εκμιδένιςί-τις. Ο Πύςκιν λίςαχςε απο το κακό-τυ γι' αφτι τιν εντολι, πυ φανερα απόδιχνε, ότι ο Βοροντςοφ θέλι να τον μεταχιριςθι ςαν απλο ιπάλιλο, κε αποφάςιςε να μιν ιπακύςι. Ι φίλι-τυ όμος τον ςιμβύλεπςαν να μιν προβι ςε τέτιο διάβιμα. Ο Πύςκιν επίγε ςτιν περιοδία, κε μετα τιν επιςτροφί-τυ έκανε, όπος διιγύντε, τύτι τιν αναφορα ςτο Βοροντςοφ:

Πέταχσε ι αχρίδα, πέταχσε
χε χάθισε,
χίταχσε προς όλες τις μεριες, τάφαγε όλα
χε πάλι πέταχσε.

Ο Πύςχιν ιπόβαλε αμέσος έτισι ζιτόντας παρέτισι χε αποφάσισε να ζι με τι σινγραφιχί-τυ εργασία.

Ι έλιπσι ελεφθερίας, σαν εχσόριστος πυ ίταν, τα εμπόδια εχ μέρυς τυ Βοροντσοφ, το αδίνατο τις ελέφθερις διμιυργίας, εχσετίας του ανιπόφορυ ζιγυ τις λογοχρισίας, όλα αφτα οδίγισαν τον Πύςχιν στιν απόφασι να φίγι απο τι Ροσία. Ετιμαζότανε να φίγι με ένα χαράβι, πυ έφεβγε για τιν Κοσταντινύπολι. Τον βοιθύσανε ς' αφτο χε μεριχί-τυ φίλι. Μα ι φιγί-τυ ματεόθιχε άγνοστο για πιές ετίες.

Επιδι ο Πύςχιν λογαριαζότανε ιπάλιλος τυ ιπυργίυ τον εχσοτεριχον, ι έτισί-τυ για παρέτισι στάλιχε στιν Πετρύπολι. Στο αναμεταχσι χι ο Βοροντσοφ δεν χιμότανε. Εστελνε εχθέσις στιν Πετρύπολι τι μια χατόπι στιν άλι, ενάντια στον Πύςχιν, προσπαθόντας να χαταπίσι τιν χιβέρνισι, ότι ι χινονία τις Οδισυ ίταν επιχίνδινι για τον Πύςχιν, γιατι μπορύσε να τον διαφθίρι «με λανθαζμένες χ' επιχίνδινες ιδέες», χι ότι θάταν πολι οφελιμότερο γι' αφτον, να βρίσχετε μαχρια απο τις χολαχίες τον θαβμαστόν-τυ, πυ τυ στριφογίριζαν τα μιαλα χε τον χάναν να σχιματίζι τιν ιδέα, νέος χε άπιρος αχόμα, ότι ίνε μεγάλος σινγραφέας, «ενο στιν πραγματιχότιτα δεν ίνε τίποτε άλο, παρα αδίνατος μιμιτις τυ λόρδυ Μπάιρον, πυ χ' εχίνος δεν ίνε χάπια εχσέχυσα φισιογνομία».

Ισιχος ο Πύςχιν περίμενε τιν παρέτισί-τυ, ενο απιλιτιχα νέφι σινχεντρόνονταν γίρο-τυ. Ι αστινομία τις Μόσχας έπιασε γράμα-τυ ς' ένα φίλο, στο οπίο ιποστίριζε, ότι ίνε αβάσιμα τα επιχιρίματα για τιν ίπαρχσι τυ θευ χε τιν αθανασία τις πσιχις. Στο αναμεταχσι ο Βοροντσοφ πίρε απ' τιν Πετρύπολι διαταγι ν' απομαχρίνι απ' τιν ιπιρεσία-τυ τον Πύςχιν, για τιν ανάρμοστο διαγογί-τυ, χε να τον εχσορίσι αμέσος στο πατριχό-τυ χτίμα, στο χιβερνίο Πσχοβ, ιπο τιν επίβλεπσι τις τοπιχις αστινομίας. Ο Πύςχιν έμινε χεραβνόπλιχτος, όταν τυ διλόθιχε ι τσαριχι απόφασι. Οχι λιγότερο απόρισαν χε ι φίλι-τυ χε αγανάχτισαν για τιν αφστιρότιτα τις τιμορίας. Στις 30 τυ Ιύλι 1824 ο πολιτιχος διχιτις τις Οδισυ έστιλε τον Πύςχιν στο χιβερνίο τυ Πσχοβ.

Ο Πύςκιν ταξίδεβε χορις να σταματα πυθενα, σίμφονα με κιβερνιτικι διαταγι. Στις 9 Αβγόςτυ έφταςε στο χοριο Μιχαιλόφςκοε, ςτο πατρικό-τυ κτίμα.

Σχεδον διο χρόνια πέραςε ς' αφτό το χοριο, απομονομένος ολότελα, με μόνο ςίντροφο τι γρια παραμάνα-τυ, Αρίνα Ροδιόνοβνα. Κάθε πρωι έκανε πςιχρολυςία κε ίςτερα καθότανε στο γράπςιμο. Γεβμάτιζε αργα κ' έβγενε ίςτερα περίπατο καβάλα. Τις βραδιες, για να διαςκεδάζι τιν πλίκςι-τυ, έπεζε μπιλιάρδο ο ίδιος με τον εαφτότυ, ίτε άκυγε τα παραμίθια τις παραμάνας-τυ. «Αριςτοργίματα αφτα τα παραμίθια, — έγραφε στυς φίλυς-τυ. Το καθένα κε ολόκλιρο πίημα!.. Ι παραμάνα-μυ — πρότιπο παραμάνας τις Τατιάνας,—ίνε ο μοναδικός-μυ φίλος κε μόνο μ' αφτίνα δε στεναχοριέμε».

Στις γιορτες ο Πύςκιν φορύςε κάποτε τιν κόκινι ροςικι μπλόζα-τυ, δεμένι στι μέςι με λυρι, κε πίγενε στο γιτονικο μοναςτίρι Σβιατογόρςκ, στιν εμποροπανίγιρι. Εκι καθότανε με τυς τιφλυς ζιτιάνυς, άκυε κε κατάγραφε τα τραγύδια-τυς για το Λάζαρο κε για τον Αλέκςιο, τον άνθροπο τυ θευ.

Τυς γίρο τςιφλικάδες δεν τυς επιςκεφτόταν κ' ίχε γνοριμίες μόνο με τιν Πραςκόβια Αλεκςάνδροβνα Οςίποβα, τςιφλικάδενα τυ γιτονικυ χοριυ Τριγόρςκοε. Ι Οςίποβα, ιλικιομένι πια γινέκα, διακρινότανε για τι μόρφοςι κε το πνέβμα-τις. Ο Πύςκιν τιν αγαπύςε πολι κε ίςαμε το τέλος τις ζοίς-τυ διατιρύςε φιλικες ςχέςις μαζί-τις.

Ο Πύςκιν, ςινιθιζμένος στο θόριβο, στιν κίνιςι, στις ςιναναστροφες, στιν εντατικι πνεβματικι δράςι, στεναχοριότανε κε ιπόφερνε στι μονάκςια τυ χοριυ. Στιν αλιλογραφία-τυ απ' το Μιχαιλόφςκοε, ςιναντάμε ςιχνα τέτιες φράςις: «Νιόθο βάρος στο κεφάλι-μυ, το μιαλό-μυ δε δυλέβι». «Το Μιχαιλόφςκοε ίνε πλιχτικο για μένα». «Εδοπέρα κε ι βροχύλα θοριβι πολι... ο άνεμος θοριβι, το δάςος θοριβι. Παντυ θόριβος κε όμος πλίτο»... κτλ. Ενιοθε μεγάλι οργι για τις ακατάπαφτες καταδιόκςις τις κιβέρνιςις, πυ τον έριχνε απ' τόνα μέρος στ' άλο κε τυ στερύςε κάθε δινατότιτα ίςιχις εργαςίας. Κε κςανα μόνι διέκςοδο απ' αφτι τιν ανιπόφορο κατάςταςι, τυ φενότανε ι φιγι στο εκςοτερικο. Μα το ςχέδιο αφτο δεν επέτιχε πάλι.

Το Γενάρι τυ 1825 ίρθε στο Μιχαιλόφςκοε να τον επιςκεφτι

ο παλιος φίλος-τυ απ' τα φιτιτικα χρόνια, ο Ιβαν Ιβάνοβιτς Πύστσιν. Εφτασε το πρωι ενορις. Ο Πύσκιν τον ίδε απ' το παράθιρο κε γιμνος, με μια μόνο νιχτικι πυκαμίσα, πετάχτικε έκσο στιν παγονια, να σιναντίσι το φίλο-τυ. Ι σινάντισι χαροπίισε κε τυς διο. Ο Πύστσιν τυ έφερε για δόρο τιν κομοδία τυ Γριμποεντοφ «Σιφορα απ' το πολι μιαλο», πυ κικλοφορύσε τότε σε χιρόγραφα. Ιστερ' απ' το γέβμα κάθισαν να το διαβάσυν.

Μιλίσανε κε για το «Μιστικο σίλογο». Ο Πύστσιν, πυ ίταν δραστίριο μέλος τυ Βορίυ τμίματος κε ίσαμε τότε έκριβε απο τον Πύσκιν τι σιμετοχί-τυ, τόρα με ιπενιγμυς τύδοκε να καταλάβι, ότι ίνε μέλος-τυ. Ο Πύσκιν πετάχτικε πάνο με σινκίνισι. Θιμίθικε το φίλο-τυ απ' το Κίσινεφ, τον ταγματάρχι Ραέφσκι, πυ πέντε τόρα χρόνια τον κρατύσαν φιλακιζμένο στο φρύριο Τιρασπολ, χορις να κατορθόσυν να πάρυν απ' το στόμα-τυ καμια ομολογία.

— Αλίθια, αφτα σχετίζοντε με τον ταγματάρχι Ραέφσκι, — αναφόνισε ο Πύσκιν. Ισίχασε λιγάκι κε ξακολύθισε. — Ας ίνε, δε θα σ' ανανκάσο, αγαπιτε Πύστσιν, να μιλίσις. Ισος νάχις κε δίκιο, πυ δε μ' εμπιστέβεσε. Ινε αλίθια, πος με τις πολες τρέλες-μυ δεν ίμε άκσιος εμπιστοσίνις.

Κάθισαν ός αργα τι νίχτα. Τα άλογα τυ Πύστσιν ίσαν έτιμα. Ι διο φίλι ανκαλιαστίκανε, φιλιθίκανε κι αποχορίστικαν για πάντα. Τιν ίδια χρονια, τέλι τυ 1825, ίστερ' απ' τιν εκσέγερσι τις 14 τυ Δεκέβρι, τον Πύστσιν τον πιάσανε κε τον εκσορίσανε στα κάτεργα.

Τα χρόνια τις μονακσιας, τις φτοχις σε εντιπόσις ζοις τυ χοριυ, επενέργισαν πολι εβνοικα στιν πνεβματικι παραγογι τυ Πύσκιν. Σ' αφτο το διάστιμα έγραψε πολα κε ι απετίσις στον εαφτό-τυ μεγάλοναν. «Εσθάνομε, — έγραφε, — ότι ι πνεβματικες δινάμις-μυ ορίμασαν εντελος, κε μπορο να διμιυργο».

Τον Οχτόβρι τυ 1824 τέλιοσε στο Μιχαιλόφσκοε το πίιμα «Ι τσινκάνι», πυ τ' άρχισε, όταν βρισκότανε στι Νότιο Ροσία. Εκι επίσις έγραψε άλο μεγάλο έργο, πάνο στο οπίο δύλεψε πολι κε με μεγάλο ζίλο. Το έργο αφτο ίνε ι ιστορικι τραγοδία «Μπορις Γοντυνοφ». Το ροσικο θέατρο ίτανε παραφορτομένο με τα προιόντα τον ρόσον μιμιτον τυ Ρακίνα κε τα ανεπιτιχι δοκίμια τον πσεβδοκλασικον γαλικον προτίπον, πυ δεν ίχανε καμια καλιτεχνικι ακσία. Ο Πύσκιν βάλθικε να στρέψι το θέατρο στο δρόμο, πυ χάρακσε ο Σέκσπιρ. Εγραφε: — «Οντας σταθερα βέβεος, ότι ι παλιομένες

φόρμες τυ θεάτρυ-μας απετυν μεταριθμίςις, κατάταχςα τιν τραγοδία-μυ, ςίμφονα με το ςίςτιμα τυ πατέρα-μας Σέχςπιρ... Το Σέχςπιρ μιμίθικα ςτιν ελέφθερι κε πλατια απικόνιςι τον χαραχτίρον, ςτον αςινίθιςτο ςχιματιζμο τον τίπον κε ςτιν απλότιτα... Εχο τι ςταθερι πεπίθιςι, ότι για το θέατρό-μας τεριάζυν ι λαικες αρχες τυ ςεχςπιρικυ δράματος, κε όχι τα αβλικα καλύπια τις τραγοδίας τυ Ρακίνα. Το πνέβμα τις εποχις απετι μεγάλες μεταβολες κε ςτι δραματικι ςκινι».

Το φτινόπορο τυ 1825 ο Πύςκιν τέλιοςε το «Μπορις Γοντυνοφ», το διάβαςε μεγαλόφονα μόνος-τυ, χιροκρότιςε κε φόναχςε μ' ενθυςιαζμο. «Μπράβο-ςυ Πύςκιν, μπράβο-ςυ λεβέντι!»

Στο Μιχαιλόφςκοε ο Πύςκιν εκςακολύθιςε τον «Εβγένι Ονέγιν», πυ τον ίχε αρχινιμένο ςτιν Οδιςο. Τέλιοςε το τρίτο κεφάλεο κ' έγραπςε το τέταρτο κε το πέμπτο. Στα μέςα τυ Δεκέβρι 1825, δυλέβοντας μόνο τις προινες όρες, μέςα ςε 'διο μέρες έγραπςε το πίιμα «Ο κόμις Νύλιν».

Στις 19 τυ Νοέμβρι (π. ι.) 1825 πέθανε κςαφνικα ο αφτοκράτορας Αλέκςανδρος ο Ι. Διάδοχός-τυ θεορύνταν ο αδελφός-τυ Κοςταντίνος, αφτος όμος προπολυ ίχε παρετιθι απ' τα δικεόματά-τυ πάνο ςτο θρόνο. Μα αφτο, άγνοςτο γιατί, φιλαγότανε μιςτικο. Τον αφτοκρατορικο θρόνο έπρεπε να τον καταλάβι ο ακόλυθος κατα ςιρα αδελφος, ο Νικόλαος. Στιν αρχι ο ςτρατος, όπος κε ο Νικόλαος ο ίδιος, ορκιςθίκανε για τον Κοςταντίνο, έπιτα τυς έβαλαν να ορκιςθυν για το Νικόλαο. Τα μέλι τυ «Μιςτικυ ςιλόγυ» αποφάςιςαν να εποφελιθυν αφτι τιν παρανόιςι κε με ςτρατιοτικο πραχςικόπιμα να επιτίχυν τον περιοριζμο, ίτε ακόμα κε τιν ανατροπι τις μοναρχίας. Γι' αφτον τον ςκοπο διέδοςαν ςτο ςτρατο, ότι ο Κοςταντίνος παρετίθικε απ' τα δικεόματά-τυ πάνο ςτο θρόνο, ιποκίπτοντας ςτι βία. Στις 14 τυ Δεκέβρι έβγαλαν το ςτρατο ςτιν πλατία Σενάτςκαγια, ενάντια ςτο Νικόλαο. Τιν εκςέργεςι τίν κατέπνικςαν τα κανόνια τυ Νικολάυ.

Ι αλαγι τυ αφτοκράτορα γένιςε ςτιν πςιχι τυ Πύςκιν μεγάλες ελπίδες κι αποφάςιςε να προβι ςε διαβίματα για τιν απελεφθεροςί-τυ. Πιο ακατάλιλι ςτιγμι για παρόμιες ενέργιες δεν ίτανε δινατο να βρεθι. Βέβεα, ο Πύςκιν δεν ίταν μέλος τυ «Μιςτικυ ςιλόγυ», μα ςε όλυς ςχεδον, όςυς έπιαναν, έβριςκαν επαναςτατικά-τυ πιίματα κε επιτιβάςι όλον τον ςτιχίον ι κιβέρνιςι ςχιμάτιςε ακριβι

Ι επίςκεπςι τυ Πύςτςιν ςτο Μιχαιλόφςκος.

Απο τιν ιχòνα τυ Ν. Ν χ έ ι.

ιχόνα τις μεγάλις επίδρασις τυ Πύςχιν στιν προετιμαςία τις εχςέγερςις.

Ο Πύςχιν δεν πίρε απάντισι στιν έτιςί-τυ... Τέλιοςε ι ανάχριςι. Πέντε δεχεβριςτες χρεμάςανε, περιςότερυς απο εχατο εχςορίςανε στα χάτεργα τις Σιβιρίας. Ο Πύςχιν ίταν προςοπιχα γνοστος με τυς περιςότερυς απ' αφτυς χε γνόριζε πολυς απ' τυς εχςόριστυς. Ι θιριοδίες ενάντιά-τυς προχςένιςαν ς' αφτον ςινταραχτιχι εντίποςι. «Οςι χρεμάςτιχαν, χρεμάςτιχαν, — έγραφε, — τα χάτεργα όμος για τυς εχατον ίχοςι φίλυς, αδελφυς, ςιντρόφυς ίνε χάτι το φριχτο». Για πολιν χερο χε αργότερα ο Πύςχιν ζογράφιζε στα πρόχιρά-τυ χρεμάλες με πέντε πτόματα χε ςιμίονε. «Κ' εγο θα μπορύςα, όπος εδο...» «Κ'εγο θα μπορύςα...»

Στις 3 τυ Σεπτέβρι 1826 ο Πύςχιν πέραςε τι βραδιά-τυ στο Τριγόρςχοε. Ο χερος ίταν περίφιμος. Ο Πύςχιν βριςχότανε στα χέφια-τυ. Εχανε γίρυς με τις δεςπινίδες. Στις 11 το βράδι τον χςεπροβόδιςαν στο δρόμο τυ Μιχαιλόφςχοε χε τα χςιμερόματα έφταςε βιαςτιχα ι γρια παραμάνα-τυ, Αρίνα Ροδιόνοβνα, αναμαλιάρα, τρομαγμένι χε με χλάματα. Διιγίθιχε, πος αφτι τι νίχτα ίρθε στο Μιχαιλόφςχοε χάπιος ςαν αχςιοματιχος χε ςαν στρατιότις, πυ πίρε τον Πύςχιν χε χάπυ τον πίγε.

Στο αναμεταχςι το αμάχςι με τον τςαριχο αποςταλμένο χυβαλύςε βιαςτιχα τον Πύςχιν στι Μόςχα. Ταχςιδέβανε νίχτα-μέρα. Φτάςανε στις 8 τυ Σεπτέβρι. Τον Πύςχιν, χορις να τον αφίςυν μια στιγμι να χςεχυραςτι, ν' αλάχςι ρύχα, να χςυριςτι, να ζεςταθι, λαςπομένον, χςεπαγιαζμένον, όπος ίτανε, τον οδίγιςαν αμέςος στα ανάχτορα χε τον παρυςίαςαν στο Νιχόλαο.

Ο Νιχόλαος τον ιποδέχτιχε με μεγάλι εβμένια. Επαχολύθιςε μεγάλος διάλογος. Ο τςάρος ρότιςε:

— Πύςχιν, θάπερνες μέρος στο χίνιμα τις 14 τυ Δεχέβρι, αν ίςυνα στιν Πετρύπολι;

Ο Πύςχιν απάντιςε με θάρος:

— Αςφαλος, μεγαλιότατε. Ολι ι φίλι-μυ ίςαν αναχατεμένι στι ςινομοςία χε γο δε μπορύςα να μιν πάρο μέρος. Μόνο ι απυςίαμυ μ' έςοςε.

Ο Νιχόλαος τονε ρότιςε, αν άλαχςε ιδέες χι αν δίνι το λόγοτυ, ότι θα ςχέφτετε χε θα δρα αλιότιχα, αν τυ δοθι ι ελεφθερία...

Επιτα ο τςάρος ρότιςε:

— Τί γράφις τόρα;

— Σχεδον τίποτε, ι λογοκρισία ίνε πολι αφστιρι.

— Κε γιατί γράφις τέτια πράματα, πυ δεν τα επιτρέπι ι λογοκρισία;

— Ι λογοκρισία δεν επιτρέπι κε τα αθοότερα έργα.

— Καλα, εγο ο ίδιος θα ίμε λογοκριτίς-συ. Στίλε-μυ κάθε-τι, πυ γράφις.

Ο Νικόλαος πιάνοντάς-τον απ' το χέρι, σινχιζμένο τον έβγαλε απ' το γραφίο στο διάδρομο κε ίπε στυς μαζεμένυς εκι αβλικυς, δίχνοντας τον Πύσκιν.

— Κίριι! Ιδυ ο νέος Πύσκιν, ας κσεχάσυμε τον παλιο.

Λόγια μοναχα. Ι όλι διαγογι τυ Πύσκιν έδιχσε στον τσάρο καθαρα, ότι ο 'πιιτις δεν άλαχσε καθόλυ.

Καθαρα κε κσάστερα φενόταν, ότι ο Πύσκιν δε θα γίνι ποτε Ντερζάβιν, Καραμζιν ίτε Ζυκόφσκι κε ότι ο τσάρος δε θα μπορέσι ποτε να βασίζετε σ' αφτον.

ΚΑΤΟ ΑΠ' ΤΙΝ ΚΙΔΕΜΟΝΙΑ ΤΥ ΤΣΑΡΥ ΚΕ ΤΟΝ ΧΟΡΟΦΙΛΑΚΟΝ.

Ελέφθερος πια ο Πύσκιν ενκαταστάθικε στι Μόσχα. Ι Μόσχα τον ιποδέχτικε μ' ενθυσιαζμο. Οταν φάνικε πρότι φορα στο θέατρο, ακύστικε ασινίθιστος θόριβος στις σιρες τον θεατον κε τ' όνομά-τυ ακυότανε παντυ μέσα στιν έθυσα τυ θεάτρυ. Ολα τα βλέματα, όλα τα κιάλια προσιλόθικαν απάνο-τυ κε κανένας δεν κίταζε τί γινότανε πάνο στι σκινι. Στις σιναναστροφες, στυς χορυς τι γενικι προσοχι σινκέντρονε ο Πύσκιν, ι ντάμες τον πολιορκύσανε απ' όλες τις μεριες κι αδιάκοπα τον εκλέγανε για καβαλιέρο στο κοτιλιον κε στι μαζύρκα. Κάθε προι ι έθυσα τις ιποδοχις τυ Πύσκιν ίτανε γεμάτι απο επισκέπτες, τονε γνόριζε όλι ι Μόσχα, όλι ενδιαφέρονταν γι' αφτον. Ι διαπρεπις άνθροπι το θεορύσαν τιμί-τυς να γνοριστον με τον Πύσκιν.

Τις ακόλυθες χρονιες ο Πύσκιν ζύσε πότε στι Μόσχα, πότε στιν Πετρύπολι, απολαμβάνοντας μ' εφχαρίστισι τα θέλγιτρα τον μεγαλυπόλεον. Οστόσο δύλεβε παραπολι. Το ένα μετα το άλο τελιόνανε τα κεφάλεα τυ «Εβγένι Ονέγιν». Στις ιγρες, φθινοπόρινες

μέρες του 1828 μέσα σε διο-τρις βδομάδες έγραψε τιν «Πολτάβα». Κι αλίθια τιν έγραψε „σε πολιτάραχες στιγμες, σε αρμονίες ίχον“. Εγραφε ολόκλιρες μέρες κατα σιρα χορις διακοπες. Ι στίχι του κατέβεναν κε στον ίπνο, πετιόταν απ' το κρεβάτι κε τυς σιμίονε βιαστικα. Τις ιδέες, που δεν πρόφτενε να σιναρμόσι σε στίχους, τις εκσέθετε στο πεζο. Τις επεκσεργαζότανε ίστερα μ' επιμέλια, έζβινε, τις έγραφε εκνέυ, κσανάζβινε. Γενικα ο Πύσκιν καλοδούλεβε τα έργα-του. Τα πρόχιρά-του αποτελυν διχτιοτο απο σιρες κε λέκσις, ι μια πάνο στιν άλι, κσαναγραμένες, κσαναζβιζμένες, κσαναδιορθομένες.

Μετα τιν επιστροφί-του απ' τιν εκσορία ο Πύσκιν κρατύσε απέναντι στον τσάρο κε στιν κιβέρνισι τέτια στάσι, που δε μπορύσαν να τον κατιγορίσυν.

Οπιαδίποτε κι αν ίταν τότε ι πραγματικι στάσι του Πύσκιν απέναντι στιν απολιταρχία, δεν έδινε αφορμι να τον ιποπτέβυντε για έλιψι πολιτικις νομιμοφροσίνις. Κε όμος ο Νικόλαος εκσακολυθύσε να φέρετε μαζί-του με πολι μεγάλι δισπιστία. Ι «χάριτες», με τις οπίες τον παραφόρτονε ο αφτοκράτορας, στιν πραγματικότιτα του αφερύσαν κε τα δικεόματα του απλου πολίτι.

Μεσάζοντας μετακσι Πύσκιν κε τσάρου ίταν ο στρατιγος τις χοροφιλακις Μπένκενδορφ, αρχιγος του διαβόιτου «τρίτου τμίματος» του ιδιέτερου γραφίου τις αφτου μεγαλιότιτος, κε πλισιέστερος στον τσάρο άνθροπος. Στι Μόσχα, σε κίκλο φίλον-του, ο Πύσκιν διάβασε τον «Μπορις Γοντυνοφ». Ο Μπένκενδορφ του ιπόδικσε αμέσος, ότι χορις προκαταρκτικι εκσέτασι απο τον τσάρο δεν έχι δικέομα να «διαδίδι» τα έργα-του με κανέναν τρόπο. Ετσι ο Πύσκιν, που ίχε τάχα ιδιέτερα προνόμια σχετικα με τυς άλυς, δε μπορύσε ύτε κε να διαβάζι τα έργα-του στους φίλους-του χορις προιγύμενι άδια!

Οταν αποφάσισε να τιπόσι το «Μπορις Γοντυνοφ», έστιλε το χιρόγραφο για λογοκρισία στον τσάρο. Δεν πέρασε πολις κερος κι ο Μπένκενδορφ τον ιδοπίισε, ότι ο αφτοκράτορας με μεγάλι εφχαρίστισι διάβασε το έργο κε εβαρεστίθικε να σιμιόσι τα εκσις: «Νομίζο, ότι ο Πύσκιν θα πετίχενε το σκοπό-του, αν ίστερα απο τιν απετύμενι κσεκαθάρισι, μετέτρεπε τιν κομοδία-του σε ιστορικο διίγιμα, ίτε σε μιθιστόριμα, σαν του Βάλτερ Σκοτ». Ο αμαθις αφτοκράτορας σίστενε στον πιτι ν' αλάκσι ριζικα το μεγαλούργιμά-του σίμφονα με δικές-του ιποδίκσις. Ολι τιν κομικότιτα αφτις τις ανόιτις σίστασις τι νιόθυμε, όταν πάρυμε ιπόψι, ότι ο Πύσκιν,

γράφοντας το «Μπορις Γοντουνοφ», κιριότερο ςκοπο ίχε τι μεταρίθμιςι τυ θεάτρυ-μας. Με καφςτιχι ιρονία ο Πύςκιν απάντιςε ςτον Μπένκενδορφ: «Σιμφονο, ότι το δραματικό-μυ πίιμα περιςότερο αποκλίνι ςε ιςτορικο μιθιςτόριμα, παρα ςε τραγοδία, όπος εβδόκιςε να παρατιρίςι ι αφτυ μεγαλιότις. Λιπύμε, πυ δε μπορο να μεταλάκςο κίνο, πυ έγραπςα μια φορα». Ι ςιμβολι τυ τςάρυ ίταν κε διαταγι κε γι' αφτο ι εχτίποςι τυ έργυ αναβλίθικε.

Ετςι άρχιςε ι κιδεμονία τυ χοροφίλακα κε τυ μοχθιρυ κιρίυ-τυ πάνο ςτο μεγαλοφιι πιιτι, κιδεμονία πυ βάρενε τον Πύςκιν ς' ολιτυ τι ζοι κε τον παρακολυθύςε όχι μόνο ςτι λογοτεχνικί-τυ δράςι, αλα κε ςε κάθε βίμα τις ζοίς-τυ.

Σε διο ακςιοματικυς βρεθίκανε απάγορεμένα απ' τι λογοκριςία αποςπάζματα απ' το πίιμα «Αντρε Σενιε» με τιν επιγραφι «Στις 14 τυ Δεκέβρι». Στιν ιπόθεςι ανακατέπςανε κε τον Πύςκιν, κε τον ιποβάλανε ςε ανακρίςις. Ι δυλια αφτι βάςτακςε διο χρόνια. Ο Πύςκιν επιτέλυς κατόρθοςε ν' αποδίκςι, ότι ι περικοπες τυ πιίματος δεν έχυν καμια ςχέςι με τα δεκεβριανα γεγονότα κε γράφικαν πολι προτίτερα απ' τις 14 τυ Δεκέβρι. Το αποτέλεζμα ίταν να τυ απαγορεφθι αφςτιρα να «κινοπιι» τα έργα-τυ, χορις τιν προκαταρκτικι άδια τις λογοκριςίας κε ο ίδιος τέθικε ιπο μιςτικι αςτινομικι επίβλεπςι.

Πριν τελιόςι αφτι ι ιπόθεςι, βγίκε ςτο μέςο εναντίον τυ Πύςκιν άλι κατιγορία, πολι ςοβαρότερι. Στα χέρια τις κιβέρνιςις έπεςε ι «Γαβριλιάδα», αντιθριςκεφτικο πίιμα τυ Πύςκιν, γραμένο ςτο Κίςινεφ, όπυ γελιοπιι τον εβανκελικο μίθο για τιν άςπορο ςίλιπςι τυ Χριςτυ. Για τέτια αςέβια τον πιιτι τον απιλύςαν ιςόβια δεζμα ςε μια απ' τις φριχτότερες μοναςτιριακες φιλακες. Στις πολιάριθμες ανακρίςις ο Πύςκιν αρνύνταν επίμονα, ότι ίταν ςιγραφέας τις «Γαβριλιάδας», πςιχικα όμος ίταν πολι ταραγμένος. Στο πίιμά-τυ «Προέςθιςι» μπορι να δι κανις, πόςο ίχε κυραςτι τότε απ' τις αδιάκοπες καταδιόκςις.

Κε πάλι μάβρα ςίνεφα
απο παντυ πλακόνυν,
κ' ι φθονερι ι μίρα-μυ
πάντα με κινιγα...

κε θα μπορύςα άραγες
αντίκρι-τις να βγο
μ' ιπομονι, περίφανα
ςαν τότε πΰμυν νιος;
Κυραζμένος απ' τις αντάρες τις ζοις
Περιμένο αδιάφορος τι μπόρα.

Επιτέλυς για λόγυς, πυ δεν εκςακριβόθικαν ςταμάτιςε αφτι ι ιπόθεςι.

ΤΟ ΤΑΚΣΙΔΙ ΣΤΟΝ ΚΑΦΚΑΣΟ.

Στα τέλι τις τρίτις δεκαετίας τυ 19-υ εόνα, ι πλιςιέςτερι φίλι τυ Πύςκιν άρχιςαν να παρατιρυν κάπια μεταβολι ςτο χαραχτίρα-τυ. Σίχναζε με λιγότερι προθιμία ςτις ςινανα̨ςτροφες, τον τραβύςε περιςότερο ι μοναχςια τυ γραφίυ κε ι ιςιχία τις ικογενιακις ζοις.

Στα 1828 ς' ένα χορο, ςτι Μόςχα, γνορίςτικε με τι δεκαεκςάχρονι νέα Νατάλια Νικολάεβνα Γοντςαρόβα, ελαφρόμιαλι μοςκοβίτιςα δεςπινίδα, πυ μόνι μόρφοςι ίχε τιν άπτεςτο γαλικι προφορα κε τιν τέχνι-τις ςτυς χορυς. Ιταν όμος πάρα πολι όμορφι. Ο Πύςκιν τιν εροτέφθικε, ςιςτίθικε με τυς γονίς-τις κε ςίχναζε ςτο ςπίτι-τυς. Διγύντε, ότι ι Νατάλια Νικολάεβνα ίςαμε τότε δεν ίχε διαβάςι κανένα έργο τυ Πύςκιν, γενικα ς' όλι-τις τι ζοι δεν εςθανότανε κανένα ενδιαφέρο για τιν πίςι κε δε μπορύςε να ιπάρχι καμια πνεβματικι επικινονία μεταχςι αφτις κε τυ Πύςκιν. Τιν κίταζε ςαν «άγια αγίον καλονις, με θεικι λατρία», φλεγόταν απο έροτα, εςθάνονταν όμος, ότι το αντικίμενο τις λατρίας-τυ φερότανε με αδιαφορία, ότι δε μπορύςε με κανένα τρόπο να τις κινίςι το ενδιαφέρο. Κ' ίτανε μπροςτά-τις ντροπαλος ςαν πεδι, εροτεμένο για πρότι φορα. Γενικα ςτο ςπίτι τον Γοντςαροφ ένιοθε πςίχρα κε ςτεναχόρια. Τις μιτέρας, τις Νατάλιας Ιβάνοβνας, ο Πύςκιν δεν άρεςε. Παρ'όλ' αφτα ςτα τέλι τυ Απρίλι τυ 1829 ο Πύςκιν ζίτιςε ςε γάμο τι Νατάλια Νικολάεβνα. Χορις να τυ αρνιθυν ανιχτα, τυ απάντιςαν, ότι ι Νατάςα ίνε ακόμα μικρι κε ότι πρεπι να περιμένυν κε να δυν.

Τιν ίδια νίχτα ο Πύςκιν έφιγε για τον Κάφκαςο, ςτο ςτρατο, πυ πολεμύςε. Αφτιν τιν εποχι γινόταν πόλεμος μεταχςι Ροςίας κε Τυρκίας. Ο γενικος αρχιςτράτιγος ςτο μέτοπο τυ Καφκάςυ Παςκέβιτς πέραςε τα τυρκικα ςίνορα κε έκαμνε επίθεςι ενάντια ςτο φρύριο τυ Ερζερυμ. Στο ςτρατο τυ Παςκέβιτς ιπιρετύςε ος διικιτις τυ ςιντάγματος τον

δραγόνον τυ Νίζνι Νόβγοροντ, ο παλιος φίλος τυ Πύςκιν Νικ. Νικ. Ραέφςκι, ο νεότερος, με ιπαςπιςτι το μικρότερο αδελφο τυ Πύςκιν Λιοβ. Στα τέλι τυ Μάι ο Πύςκιν έφταςε στιν Τιφλίδα, κάθιςε διο βδομάδες κε πίγε να ςιναντίςι το ςτρατο. Οταν έφταςε, παρυςιάςτικε ςτον Παςκέβιτς κε ενκαταςτάθικε ςτι ςκινι τυ Ραέφςκι.

Ι ζοι τυ ςτρατοπέδυ άρεςε πολι ςτον Πύςκιν.

«Το κανόνι — γράφι — μας κςιπνύςε τιν αβγι. Ο ίπνος ςτι ςκινι ιγιινότατος. Στο γέβμα τρόγαμε αςιατικο πςιτο τις ςύβλας κε πίναμε ενκλέζικι μπίρα κε ςαμπάνια, παγομένι ςτα χιόνια τυ Τάβρυ»...

Ο Πύςκιν εγίριζε καβάλα πάνο ςε καζάκικο άλογο με ένα μαςτίγι ςτο χέρι. Πολιτικα ντιμένος, με μάβρο ςυρτύκο κε τςιλίντρο ςτο κεφάλι, ίταν ανάμεςα ςτυς ςτρατιοτικυς αςινίθιςτο θέαμα. Ι ςτρατιότες τον πέρνανε για γερμανο παπα.

Ο ςτρατος έφταςε ςτο Ερζερυμ κε ςτις 27 τυ Ιύλι 1829 κατέλαβε το φρύριο, χορις καμιαν αντίςταςι. Αφτο όμος δεν εμπόδιςε τον Παςκέβιτς να παραςτίςι τιν κατάλιπςι τυ Ερζερυμ ςαν κάπια μεγάλι νίκι. Ο Πύςκιν έζιςε ςτο Ερζερυμ περιςότερο απο τρις βδομάδες. Στιν πολιτία παρυςιάςτικαν κρύζματα πανύκλας κι ο Πύςκιν αποφάςιςε να φίγι. Ο Παςκέβιτς τον κρατύςε, θέλοντας να τον έχι μάρτιρα τον κατοπινόν-τυ επιχιρίςεον. Φένετε όμος, ότι ο Πύςκιν ςχιμάτιςε πια ςαφι ιδέα αφτον τον «επιχιρίςεον» κε αφυ αποχερέτιςε τον Παςκέβιτς, επέςτρεπςε ςτι Ροςία.

Οςο περιςότερο ανδρονόταν ι διμιυργικότιτα τυ Πύςκιν, όςο προχορύςε μπροςτα, τόςο λιγότερο τον ενούςε ι κριτικι, τόςο πςιχρότερα ιποδεχότανε τα έργα-τυ το αναγνοςτικο κινο.

Τιν «Πολτάβα» τιν ιποδέχτικαν ι αναγνόςτες με πςιχρότιτα κε ι «Σέβερναγια πτςελα», όργανο τυ Μπυλγάριν, έγραπςε με χερεκάκια. «Ι πςιχρότιτα, με τιν οπία ο λαος ιποδέχτικε τιν «Πολτάβα», αποτελι καθαρι απόδιχςι, ότι ι γοιτία τον ονομάτον εκςαφανίςτικε».

Με αδιαφορία ιποδέχτικαν κε το «Μποριc Γοντυνοφ», πυ ςτα 1830 κατόρθοςε επιτέλυς να τιποθι. Γι' αφτο το έργο γράπςανε: «Πίςι ςιμένι διμιυργία, ενο ς' αφτο το έργο δε βλέπυμε τίποτα το προτότιπο. Ο Μποριc κε ο Σύιςκι μεταφερθίκανε απλύςτατα ςε

ςτίχυς απ' τι μελοδικι πρόζα τυ Καραμζιν». Για το έβδομο κεφάλεο τυ «Ονέγιν», ένα απ' τα πιο καλίτερα κεφάλεα τυ πιίματος, λέγανε: «Πλέρια κατάπτοςι».

Διπλομανταλομένος ςτιν κριερι κε ςιοπιλι μοναχςιά-τυ, ο Πύςκιν έγραφε:

Τυ κόζμυ τιν αγάπι μι λογαριάζις, πιιτι.
Ο ςτιγμιέος θόριβος ολόθερμον επένον, κςέρε, θε να περάςι·
θ' ακύςις τι γνόμι τυ ανόιτυ κε τυ πςιχρυ τυ όχλυ το γέλιο,
εςι όμος μίνε ςταθερος, γαλίνιος κε ατράνταχτος.

Ι μεταβολι ςτιν κινονικι κοζμοθεορία τυ Πύςκιν, πυ άρχιςε ακόμα πριν απ' τι δεκεβριανι εκςέγερςι, με τον κερο δινάμονε περιςότερο.

Οπος κε πριν λιπότανε κατάκαρδα τυς εκςόριςτυς ςτα κάτεργα δεκεβριςτες, δεν έχανε τις ελπίδες, ότι θα τυς δοθι χάρι, τυς έςτελνε ςτι Σιβιρία θερμυς χερετιζμυς κε πρόλεγε τον ερχομο τις ποθιτις ιμέρας:

Θα ςπάςυν τα βαρια δεζμα, αδέρφια-μυ!
ι μάβρες φιλακες θα ςοριαςτυν ςιντρίμια.
ι λεφτερια ςτιν έκςοδο χαρύμενι θα ςας δεχτι
κε τα πιςτα τ' αδέρφια-ςας θε να ςας δόςυν τα ςπαθιά-ςας.

Παράβαλε τον εαφτό-τυ με τον αιδο Αρίονα, πυ ίχε ςοθι απ' το γενικο ναβάγιο:

Πίρ' ι φυρτύνα όλυς-τυς· νάφτες, τιμονιέρι!
Κε μόν' εμένα μιςτικο τυ τραγυδιυ τεχνίτι,
ςτο ακρογιάλι μ' έριχςε ι μπόρα μές' τα φίκι.
Κε πςάλο παλεύς ςκοπυς κε κάτο απ' το βράχο,
ο ίλιος ο περίλαμπρος το ρύχο-μυ ςτεγνόνι,
πυ μύςκεμα μυ τόκανε το κριο θαλαςονέρι.

ΣΤΙ ΜΟΣΧΑ ΚΕ ΣΤΟ ΜΠΟΛΝΤΙΝΟ.

Τιν άνιξι τυ 1830 ένας απ' τυς μοςχοβίτες φίλυς τυ Πύςκιν μίλιςε ςτο χορο με τι Νατάλια Νικολάεβνα Γοντςαρόβα κε με τι μιτέρα-τις για τον Πύςκιν. Μιτέρα κε κόρι εκφράςτικαν εβνοικα για

τον πιτι κε παρακάλεςαν το ςινομιλιτί-τυς να τυ μεταδόςι τυς χερετιζμύς-τυς. Ο Πύςκιν πέταχςε απ' τι χαρά-τυ, ετιμάςτικε αμέςος κε τράβιχςε για τι Μόςχα. Επιςκέφτικε τυς Γοντςαροφ. Τυ κάνανε καλι ιποδοχι. Κςανάρχιςε τις επιςκέψεις-τυ κε στις 6 τυ Απρίλι έκαμε νέα πρόταςι.

Ι πρόταςι έγινε δεχτι.

Στις 6 τυ Μάι 1830 γένικαν ι επίςιμι αραβόνες τυ Πύςκιν με τι Νατάλια Νικολάεβνα Γοντςαρόβα. Ο πατέρας-τυ, απ' αφορμι τυ γάμυ-τυ, τυ κςεχόριςε απ' τα κτίματα τυ Νίζνι Νόβγοροντ ανιποθίκεφτες 200 «αγροτικες πςιχες» τυ χοριυ Κιςτένεβο. Στις αρχες τυ φθινόπορυ ο Πύςκιν πίγε στο κιβερνίο τυ Νίζνι Νόβγοροντ, για να πάρι ιπο τιν κατοχί-τυ το κτίμα κε να ταχτοπιίςι τις ιποθέςις τυ νικοκιριύ-τυ. Λογάριαζε να μένι εκιπέρα λίγο μόνο κερο. Στο αναμεταχςι φάνικε ι χολέρα στο Βόλγα. Στο δέφτερο σταθμο απ' τι Μόςχα ο Πύςκιν έμαθε, ότι ι επιδιμία έφταςε στο Νίζνι. Οταν έφταςε στο Μπόλντινο (πατρικο κτίμα), τα γίρο χορια περικικλόθικαν απο φίλακες κε παντυ οργανόθικαν καραντίνες. Ο λαος γόνκιζε, εδο κ' εκι κςεςπύςαν στάςις.

Περνύςαν βδομάδες, περνύςαν μίνες κι ο Πύςκιν όλο τον κερο καθότανε στο Μπόλντινο. Ι χολέρα κςαπλόθικε, πλιςίαζε στι Μόςχα, ι καραντίνες ίχανε πιαζμένυς όλυς τυς δρόμυς, ι Μόςχα ίταν περικικλομένι απο στρατιοτικα τμίματα. Διγύνταν, ότι ι αρόςτια πέραςε κε στι Μόςχα. Ο Πύςκιν ανιςιχύςε φοβερα για τιν αραβονιαστικιά-τυ, για τιν ιγία-τις, για τιν αςφάλιά-τις. Στιν ανιςιχία-τυ ςιντελύςαν κε ι διαδόςις, ότι ι γάμι-τυ εναβάγιςαν, ότι ι Νατάλια Νικολάεβνα παντρέβετε με άλον. Τον τραβύςε φοβερα ι Μόςχα, διο φορες βγίκε απ' το Μπόλντινο με τιν ελπίδα να περάςι απ' τιν καραντίνα, μα κε τις διο φορες ανανκάςτικε να γιρίςι πίςο.

Το φθινόπορο αφτο, πυ ο Πύςκιν έμενε στο Μπόλντινο, ίταν παραγογικότατο για τι διμιυργία-τυ. Σε τρις μίνες έγραψε τις «Μικρες τραγοδίες», το «Σπιτάκι στιν Κολόμνα», τις «Διγίςις τυ Μπέλκιν», τα διο τελεφτέα κεφάλεα τυ «Ονέγιν», καμια τριανταρια λιρικα πιίματα. «Γόνιμο φθινόπορο», ονόμαζε αφτο το φθινόπορο ο Πύςκιν.

Ακςιοθάμαςτι ίνε όχι μόνο ι ποςότιτα κε ι ανότερι πιότιτα τον έργον, πυ γραφίκανε κίνι τιν εποχι, αλα κε ι εφχέρια με τιν οπία ο Πύςκιν περνύςε απο ένα ίδος πίιςις ςε άλο, ολότελα διαφορετι-

Ο Γνέντιτς, ο Ζυκόφςκι, ο Πύςκιν κε ο Κριλεφ.

Απο τιν ικόνα τυ Τςερνέτςοφ.

χο. Διάφανα, έφθιμα διιγίματα, όπος «Ι δεσπινις χορικι», «Ι θίελα», το «Σπιτάκι στιν Κολόμνα», ακολυθύσαν πολι σοβαρα δράματα, όπος «Ο φιλάργιρος ιπότις», «Ο Μότσαρτ κε ο Σαλιέρι», «Φαγοπότι στον κερο τις πανύκλας». Τα λιρικα πίιματα αφτυ τυ φθινόπορυ τα χαραχτιρίζυν ι πιο πικιλόμορφες κε αντίθετες ι μια με τιν άλι διαθέσις.

Μόλις το Δεκέβρι ο Πύςκιν κατόρθοσε επιτέλυς να κσεκολίσι απ' το Μπόλντινο. Στις 5 τυ Δεκέβρι βρισκότανε στι Μόσχα.

Ι γάμι-τυ έγιναν στις 18 τυ Φλεβάρι 1831 στιν εκλισία τις μεγάλις Ανάλιψις, στιν οδο Μπολςάγια Νικίτςκαγια (τόρα οδος Γέρτςεν). Ο Πύςκιν, αντίθετα με τις τελεφτέες μέρες, ίταν έφθιμος, χαρύμενος, περιποιιτικος στυς φίλυς, με το γέλιο στα χίλι-τυ.

ΙΣΤΕΡΑ ΑΠ' ΤΟ ΓΑΜΟ.

Ο Πύςκιν λογάριαζε να μίνι με τι γινέκα-τυ στι Μόσχα. Νικιάσανε μια κατάλιλι επιπλομένι κατικία στο Αρμπατ. «Παντρέφτικα, ίμε εφτιχις, — έγραφε ο Πύςκιν στον Πλετνεφ. — Ο μόνος-μυ πόθος ίνε να μι γίνι καμια μεταβολι στι ζοί-μυ. Καλίτερο τίποτε δε μυ χριάζετε. Ι κατάστασι αφτι ίνε για μένα τόσο νέα, πυ μυ φένετε σα να κσαναγενίθικα». Μα ι τςακομι με τιν πεθερά-τυ δινάμοναν. Ι Νατάλια Ιβάνοβνα ιποδάβλιζε τιν κόρι-τις ενάντια στον Πύςκιν κε τον ταπίνονε με κάθε τρόπο. Αρχισαν τόσο ανιπόφορες νκρίνιες αναμετακσί-τυς, πυ ο Πύςκιν δε μπορύσε να ιποφέρι πια. Κσέκανε το σπίτι, πυ ίχε στι Μόσχα, κε στα μέσα τυ Μάι έφιγε με τι γινέκα-τυ στιν Πετρύπολι, όπυ κε αποφάσισαν να ενκατασταθυν. Γία το καλοκέρι νίκιασε μιαν εκσοχικι έπαβλι στο Τσάρσκοε Σελο, κοντα στιν Πετρύπολι.

Ο Πύςκιν αγαπύσε τι γινέκα-τυ, αφτι όμος ενδιαφερότανε κιρίος για τα λύσα κε τις σιναναστροφες. Ιταν ανίκανι να πάρι μέρος στιν εντατικι διμιυργικότιτα κε στιν πνεβματικι ζοι τυ σιζίγυ-τις. Κι όταν ο Πύςκιν, γεμάτος ακόμα διμιυργικο ενθυσιαζμο, ερχότανε να τις απαγκίλι κανένα-τυ νέο πίιμα, αφτι αναφονύσε: Αχ, πόσο σε βαρέθικα μ' αφτυς τυς στίχυς.

Ι χολέρα, πυ βρισκότανε σε ίφεσι το χιμόνα, τιν άνικσι κσέσπασε με περισότερι δίναμι κε πλισίασε κε στιν Πετρύπολι. Ο τσάρος

με τιν αβλί-τυ πέρασε στο Τσάρσκοε Σελο. «Το Τσάρσκοε Σελο χοχλάζι, μεταβάλετε σε προτέβυσα», — έγραφε ο Πύσκιν στον Πλετνεφ.

Μια μέρα στο πάρκο τυ Τσάρκοε Σελο ο Πύσκιν σιναντίθικε με τον αφτοκράτορα. Ο Νικόλαος τυ φέρθικε πολι μιλίχια, τον ρότισε για τις ιποθέσις-τυ κε μεταξι τον άλον γιατί δεν αναλαβένι κιβερνιτικι ιπιρεσία. Ο Πύσκιν απάντισε, ότι ίνε πρόθιμος για ιπιρεσία, διστιχος όμος εχτος απο φιλολογία δεν ίνε ικανος για άλι εργασία. Ο τσάρος τυ πρότινε τότε να γράπσι τιν ιστορία τυ Πέτρυ τυ Ι.

Ι όμορφι γινέκα τυ Πύσκιν άρεσε πολι τις αφτοκρατόρισας. Ο ίδιος ο αφτοκράτορας προτίτερα κατα τι διαμονί-τυ στι Μόσχα, σιναντύσε στις γιορτες τι Νατάλια Νικολάεβνα, ανίπαντρι ακόμα, κε τιν έβρισκε πολι νόστιμι. Ι αφτοκρατόρισα ίχεν εκφράσι τιν επιθιμία να καταταχθι ι Νατάλια Νικολάεβνα ανάμεσα στις κιρίες τις αβλις.

Το φθινόπορο τυ 1831 ο Πύσκιν πέρασε απο το Τσάρσκοε Σελο στιν Πετρύπολι. Λογαριαζόταν επίσιμα ιπάλιλος τυ ιπυργίυ τον εκσοτερικον κε προβιβάστικε σε ανότερο βαθμο. Τυ ορίστικε μισθος πέντε χιλιάδες ρύβλια, ποσο ασίμαντο για τα έκσοδα τυ Πύσκιν σ' εκίνο τον κερο.

Ι Νατάλια Νικολάεβνα περνύσε τον κερό-τις σε αδιάκοπες διασκεδάσις, γιορτες κε χορυς. Επέστρεφε σπίτι στις τέσερις, στις πέντε το πρωι κε ξιπνύσε αργα. Γεβματίζανε στις οχτο το βράδι κε μετα το γέβμα ι Νατάλια Νικολάεβνα ντινότανε κε ξανάβγενε. Τιν ακολυθύσε ο άντρας-τις. Ο Πύσκιν προπολυ έπαψε να ενδιαφέρετε για τυς χορυς, δεν τέριαζε όμος κε ν' αφίνι μόνι τι γινέκα-τυ. Ανανκαζόταν να τι σινοδέβι κάθε βράδι στυς χορυς. Εκι έστεκε ακυμπιζμένος σε κανένα τίχο, κίταζε αδιάφορα τυς χορεφτες, έτρογε παγωτο κε χαζμυριόταν. Μια μέρα αναστενάζοντας ίπε σε μια γνοστί-τυ.

Σκλαβια σοστι τυ άρχοντα το σπίτι κ' ι αβλι!
τρόγις στο πόδι στέκοντας, κιμάσε στο σκαμνι.

Ι φίλι με μεγάλι λίπι-τυς έβλεπαν σε τί φριχτες για τι διμιυργικότιτα σινθίκες ζύσε τόρα ο Πύσκιν. Ο ίδιος με πόνο πσιχις γράφι σ' ένα φίλο-τυ: «Πάι, δεν ιπάρχι πια για μένα ι ελεφθερία

τις ανίπαντρις ζοις, ι τόςο ανανκέα για το γράπςιμο. Στριφογιρίζο εδο κ' εκι, ι γινέκα-μυ τα λύςα-τις, — όλα αφτα χριάζοντε χρίματα, χρίματα τα δίνι ι εργαςία κ' ι εργαςία θέλι μοναχςια». Για νέες εργαςίες δεν ίχε τιν απετύμενι ιςιχία κε μοναχςια. Για το τίπομα τις τελιομένις εργαςίας παρυςιάζονταν εμπόδια, προερχόμενα απ' τιν παρεχόμενι ςτον Πύςκιν ιπςιλότατι «έβνια», διλαδι απ' το δικέομα να παρυςιάζι τα έργα-τυ ςτον αφτοκράτορα για λογοκριςία.

Ο Πύςκιν ίχε τιν ιδέα, ότι αφτο ίταν δ ι κ έ ο μ ά-τ υ, αποδίχτικε όμος, ότι ίταν ι π ο χ ρ έ ο ς ί-τ υ κε έγραφε ςτον Μπένκενδορφ: «Τολμο να ςας ζιτίςο μια χάρι: Για τα μικρα έργα-μυ, νάχο το δικέομα αποδο κε πέρα ν' αποτίνομε ςτι ςινιθιζμένι λογοκριςία». Νά τί χάριτες κατάντιςε να ζιτα ο Πύςκιν!

Ο Πύςκιν δύλεβε αδιάκοπα ςτα αρχία, για να μαζέπςι το απετύμενο ιλικο, πυ χριαζότανε για τι ςινγραφι τις ιςτορίας τυ Πέτρυ τυ Πρότυ. Μα απ' τιν προπαραςκεβαςτικι δυλια για τιν ιςτορία αφτι, τον αποτραβύςε άλι εργαςία. Τον ενδιέφερε ο Πυγατςιοφ, ο αρχιγος τις καζακο-αγροτικις εκςέγερςις τυ XVIII εόνα. Σινάμα λογάριαζε να γράπςι μιθιςτόριμα ςχετικο μ' αφτι τιν εκςέγερςι. Γι'αφτον το ςκοπο έπρεπε να επιςκεφθι τα μέρι τις Ανατολικις Ροςίας, όπυ έδραςε ο Πυγατςιοφ. Πίρε άδια για τέςερις μίνες κε ςτις 17 τυ Ιύλι 1833 έφιγε απ' τιν Πετρύπολι. Σταλίκαν το κατόπι-τυ ςτυς διικιτες τον κιβερνίον, τα οπία επρόκιτο να επιςκεφθι, μιςτικες διαταγες για να οργανόςυν τιν απετύμενι μιςτικι αςτινομικι επίβλεπςι πάνο ςτον Πύςκιν, για τον τρόπο τις ζοις κε τις διαγογίς-τυ κατα το χρόνο τις διαμονις ςτα μέρι αφτα.

Ο Πύςκιν επιςκέφθικε το Καζαν, το Ορεμπυργ, το Υραλςκ. Ροτύςε τυς ντόπιυς για τον Πυγατςιοφ, εκςέταζε τα μέρι, όπυ γένικαν ι μάχες. Απ' το Ορεμπυργ πέραςε ςτι ςτανίτςα Μπέρντι, πυ ίταν προτέβυςα τυ Πυγατςιοφ.

Στο Μπέρντι ο Πύςκιν ζίτιςε κε βρίκε μια εβδομινταπέντε χρονον καζάκενα, πυ γνόριςε προςοπικα τον Πυγατςιοφ. Κάθιςε μαζί-τις ός το μεςιμέρι, τις έκανε διάφορες εροτίςις, άκυςε τα ςχετικα τραγύδια-τις κε αποχερετόντας-τιν τις πρόςφερε χριςο τςερβόνετς.

Ο Πύςκιν έφιγε. Ι μπερντινιότες μπίκανε ςε μεγάλι ςιλογι: γιατί ίρθε αφτος ο άνθροπος, γιατί με τόςι προθιμία ρότιςε για το λιςταντάρτι, γιατί έδοςε ςτι γρια το χριςο τςερβόνετς; Ι δυλια δεν

ίνε παςτρικι κε μπορι να βγάλι μπελάδες. Ετίμαςαν έναν αραμπα, κάθιςαν τι γρια με το τςερβόνετς, τιν έςτιλαν στο Ορεμπουργ, τιν παρυςίαςαν ςτις αρχες κε διλόςανε τα εχςις:

— Χθες ίρθε ς' εμας κάπιος κςένος κίριος. Τα χαραχτιριςτικά-τυ: όχι κε πολι πςιλος, μάβρα μαλια, κατςαρα, μελαχρινος, ρότιςε για τον Πυγατςιοφ κε χάριςε κε χριςο τςερβόνετς. Θάνε αςφαλος αντίχριςτος, αφυ κε τα νίχια-τυ ίνε γαμπςα κε δε μιάζυν ανθρόπυ νίχια. (Οπος ίνε γνοςτο, ο Πύςκιν φίλαγε πολι μακρια νίχια).

Τιν 1 Οχτόβρι 1833 ο Πύςκιν ίρθε ςτο χοριό-τυ Μπόλντινο κι άρχιςε να γράφι. Ι περίςταςι ίτανε λίγο-πολι κατάλιλι κ' ι διμιυργικότιτά-τυ ανάβλιζε ςαν αςτίρεφτι πιγι. «Μόλις καταπιάςτικα με το γράπςιμο, κ' έγραπςα ένα ςορο», — έγραφε ςτι γινέκα-τυ. Σ' ενάμιςι μίνα διαμονι ςτο Μπόλντινο έγραπςε το «Παραμίθι για τον πςαρα κε το πςάρι», το «Παραμίθι για τι νεκρι βαςιλοπύλα», — τον «Αντζελο», μετάφραςε διο μπαλάντες τυ Μιτςκέβιτς, τέλιωςε τιν ιςτορία τυ Πυγατςιοφ κε έγραπςε τα διο ςπυδεότερα έργα τυ: το πίιμα «Ο χάλκινος καβαλάρις» κε το διίγιμα «Ι ντάμα πίκα».

Στα μέςα Νοέβρι 1833 ο Πύςκιν επέςτρεπςε ςτιν Πετρύπολι.

ΕΧΜΑΛΟΤΟΣ ΤΙΣ ΑΒΛΙΣ.

Στα ανάχτορα Ανίτςκοφ οργανόνονταν τςαρικες ικογενιακες βραδιες, όπυ, κατα τα ςινιθιζμένα, ι προςκεκλιμένι έπρεπε να έχυν αβλικο τίτλο. Ο Νικόλαος, θέλοντας να βλέπι τι Νατάλια Νικολάεβνα ς' αφτες τις εςπερίδες, τιν παραμονι τις προτοχρονιας τυ 1834 ιπόγραπςε το εχςις υκάζιο: „Ις τον ιπιρετύντα παρα το ιπυργίο τον εχςοτερικον Αλέκςανδρον Πύςκιν, αφτοκρατορικι εβμενία, παραχορόμεν τον τίτλον τυ θαλαμιπόλυ τις ιμιτέρας αβλις". Με το διοριζμο τυ Πύςκιν ος θαλαμιπόλυ τις αβλις, ο Νικόλαος επέτιχε διπλο ςκοπο. Απ' τι μια μέρια μπορύςε να ςινανται ςιχνα τι Νατάλια Νικολάεβνα, κι απο τιν άλι ταπίνονε ςε μεγάλο βαθμο τον Πύςκιν, τον οπίο μιςύςε κατάκαρδα. Θαλαμιπόλι διορίζονταν ςινίθος έφιβι κι ο τριαντάπεντάρις Πύςκιν, π' αρχίςανε ν' αςπρίζυν τα μαλιά-τυ, θα προκςενύςε κομικι εντίποςι αναμεταχςι ςτα νέα πεδια.

Οταν ο Πύςκιν έμαθε το διοριζμο, λίςαχςε κιριολεχτικα, γένικε εκςοφρενον, ίθελε να πάι ςτ' ανάχτορα κε να βρίςι κατα πρόςοπο το Νικόλαο. Τιν ετία τυ διοριζμύ-τυ τιν κατάλαβε πολι καλα.

Αθιμία κε μελανχολία τον κιρίεπςε. Αν κε δεν παραπονύνταν ςε κανένα για τι ζοι, πυ τυ κατάντιςε βαρετι, ι φίλι-τυ ςιχνα βλέπανε ςτιν έκφραςι τυ προςόπυ-τυ τι ςτιγερι μελανχολία, πυ τον βαςάνιζε. Πιγενοερχότανε μέςα ςτο δομάτιο με τα χέρια χομένα ςτις τςέπες τυ φαρδιυ παντελονιυ κε επαναλάβενε με πικρία:

— Στεναχόρια. Πλίκςι.

Τόρα ςχεδον ποτε δεν τον έβλεπαν κςέγνιαςτο. Πολι ςπάνια κςιπνύςε τόρα μέςα-τυ ο άλοτε χορατατζις κε εφιολόγος Πύςκιν.

Μεγάλονε ςινάμα κε ι φιλολογικί-τυ απομόνοςι. Ι αφςτιρι κε ςταθερι απλότιτα τις πίιςίς-τυ, ι ςιμπικνομένι γλαφιρότιτα τυ πεζυ λόγυ-τυ, δεν ικανοπιύςαν το αναγνοςτικο κινο, πυ ρυφύςε αχόρταγα τυς μεγαλόςτομυς ςτίχυς τυ Μπενεντίκτοφ, τι φαμφαρόνικι πρόζα τυ Μαρλίνςκι κ' έβλεπε με αδιαφορία τα έργα τυ Πύςκιν. Ι κριτικι, ιπολογίζοντας τι ςτάςι αφτι τυ κινυ, άρχιςε πολι πιο ανεπιφίλαχτα να επιτίθετε ενάντια ςτον Πύςκιν.

Ο Πύςκιν έγραφε λίγα, ίτανε πολι αφςτιρος απέναντι ςτα γραπτά-τυ κε γι' αφτο τα περιςότερα δεν τα τίπονε. Πολα απαγόρεβε κ' ι λογοκριςία. Στα τελεφτέα έκςι χρόνια τις ζοις τυ Πύςκιν, ο αναγνόςτις μπορύςε να γνοριςθι μονάχα με διο απ' τα μεγάλα λογοτεχνικα έργα-τυ, τιν «Ντάμα πίκα» κε τιν «Κόρι τυ λοχαγυ».

Ι κινονία δεν τον αγαπύςε, γιατι φοβύνταν όλι τα τςυχτερα, τα κεραβνοβόλα-τυ επιγράματα, ςτα οπία δεν ίταν καθόλυ φιδολος κε για τα οπία απόκτιςε ςτυς κίκλυς τις «ιπςιλις κινονίας» αδιάλαχτυς εχθρυς.

Τιν εβδομάδα τις τιρινις τυ 1834 ι Νατάλια Νικολάεβνα αρόςτιςε απο χορεφτικι ιπερκόποςι κι άμα ανάλαβε, πίγε με τα πεδια ςτον αδελφό-τις, ςτο κιβερνίο Καλύγας, όπυ έμινε ός το φθινόπορο. Ο Πύςκιν έμινε ςτιν Πετρύπολι, για να επιβλέπςι τιν εχτίποςι τις «Ιςτορίας τις ανταρςίας τυ Πυγάτςιοφ». Εκςαφνα πέρνι απ' το Τςάρςκοε Σελο εκ μέρυς τυ Ζυκόφςκι ενα διςάρεςτο γράμα, πυ έλεγε, ότι κάπια επιςτολί-τυ έπεςε ςτα χέρια τυ αφτοκράτορα, ο οπίος διαβάζοντάς-τιν εθίμοςε πολι. Αποδίχτικε, ότι το ταχιδρομίο τις

Μόσχας άνιξε ένα γράμα του Πύσκιν στι γινέκα-του κε τό'στιλε στο τρίτο τμίμα. Στο γράμα αφτο έγραφε ο Πύσκιν, ότι σκοπέβι να μιν παρουσιαστι στον πανιγιρικο γιορταζμο τις ενιλικίοσις του διαδόχου του θρόνου κε εκφραζόταν αρκετα περιφρονιτικα για τι θέσι-του ος θαλαμιπόλου. Ο Ζουκόφσκι κατόρθοσε να σιμβιβάσι αφτι την ιπόθεσι.

Ο Πύσκιν αποφάσισε να δραπετέψι απ' το κλουβι, όπου τον ίχε περιοριζμένο ι κιβέρνισι. Στις 25 Ιούνι 1834 έδοσε στον Μπένκενδορφ έτισι, ζιτόντας να παρετιθι. Ι έτισι αφτι δισαρέστισε τον τσάρο σε ιπέρτατο βαθμο. Ο Ζουκόφσκι έγινε άνο-κάτο κι άρχισε να βομβαρδίζι απ' το Τσάρσκοε Σελο μ' επιστολες τον Πύσκιν, κατιγορόντας-τον, ότι ίνε ανόιτος κε δεν ξέρι να φέρετε, όπος πρέπι. Κάτο απο τιν πίεσι του Ζουκόφσκι ο Πύσκιν απέσιρε τιν έτισί-του.

Γιατί ι στάσι τις κιβέρνισις απέναντι στον Πύσκιν ίτανε τόσο εχθρικι κε γιατί αφτι τον 'ιποπτεβόταν τόσο; Αφτος καθαφτος ο Πύσκιν δεν ίταν εφπρόσδεχτος στιν απολιταρχία. Τί κι αν τιν «αναγνόριζε»; Επρεπε όχι μόνο να τιν αναγνορίζι, αλα κε να τιν αγαπα ενθουσιόδικα, να τιν ενκομιάζι, χορις κριτικι, χορις αμφιβολίες, χορις οπισθοβουλίες. Με τις οδές-του «Στους σικοφάντες τις Ροσίας» κε τιν «Επετιρίδα του Μποροντίνο», ο Πύσκιν σα να μπίκε σ' αφτο το δρόμο, αμέσος όμος τον παράτισε κε δεν επέστρεψε πια. Κε του Νικόλαου τί του χριαζότανε ένας «απλούστατα» μεγαλοφιις πιτις, που διμιουργι «απλούστατα» μεγαλοφιι έργα; Ο Πύσκιν δε χορούσε μέσα στα πλέσια τις νικολάικις απολιταρχίας όχι ος εχθρός-τις, αλα ος γιγαντιέο εκπολιτιστικο φενόμενο, που έβγενε έξο απ' αφτα τα πλέσια. Ετσι δε χορούσε ο Πύσκιν κε στα πλέσια τις αβλοκοζμικις ζοις, πάλι όχι γιατι αρνιότανε αφτι τι ζοι, αλα γιατι ίταν άνθροπος εξερετικα πολιτιζμένος, πολι αξιοπρεπις, οργανικα ανίκανος να γίνι αβλοκόλακας.

Ο Νικόλαος κατόρθοσε να τον γονατίσι, αλα κε στα γόνατα ο Πύσκιν στεκότανε χορις να γέρνι το περίφανα ιψομένο κεφάλι-του. Ο αφτοκράτορας τά'βλεπε αφτα κ' ένιοθε, ότι ο Πύσκιν ίνε «ξένος» κε ικανος για το παν.

Μα ίσαν κε πολα, που δεν τα ίξερε ο αφτοκράτορας. Ακόμα κε στα 1827, όταν ο Πύσκιν γίρισε τα νότα στον «όχλο», σ' ένα αδούλεφτο πρόχιρο σιμιόνι ξέφτικα τους ακόλουθους στίχους:

Καλότιχος μές' το χριςο τον κίκλο τον μεγιςτάνον
ο πιιτις, πυ τον ακυν ι τςάρι!
Κατέχοντας το μιςτικο να προκαλι το γέλιο κε τα δάκρια,
αρτίζοντας το πςέμα με τι μάβρι, τιν πικρι αλίθια
γαργαλίζι το ςτομομένο γύςτο
κε κεντρίζι τις αποθιμιες τον εβγενόνε,
ςτολίζι τα πλύςια φαγοπότια-τυς
κι ακύι έκςιπνυς επένυς...

Σ' αφτο το μετακςι, πίςο απ' τις βαριες τις πόρτες,
ςτριμογμένος κοντα ςτο μάβρο εκςόςτι
ο λαος, πυ τόνε ςπρόχνυν ι ιπιρέτες,
ακύι απο μακρια το τραγύδι.

Ο λαος αφτος, πυ ι δύλι τον τρανον τον ςπρόχνυν προς τα πίςο κι αφτος ακύι απο μακρια με ςέβας τον πιιτι, τόρα ορθόνετε μπροςτα ςτον Πύςκιν νέος, πιο επιθιμιτος ακροατις. Εκςι μίνες πριν απ' το θάνατό-τυ, ο Πύςκιν γράφι το «Μνιμίο» — ιπέροχο ος προς τιν ολότελα νέα για γι'αφτον ςτάςι απέναντι ςτα προβλίματα τις πίιςις κε ος προς τιν εκτίμιςι τον πιιτικον ιπερεςιόν-τυ. Στι φόρμα το πίιμα αφτο αποτελι απομίμιςι τυ ομονίμυ πιίματος τυ Ντερζάβιν. Ο Ντερζάβιν ςτο «Μνιμίο»-τυ απαριθμι τις ιπιρεςίες, πυ κατα τι γνόμι-τυ, δίνυν το δικέομα ς' αφτον γ'απετι να τον μνιμονέβυν ι απόγονι. Τις ιπιρεςίες αφτες, ο τραγυδιςτις τις «θεόμορφις Φελίτας» (Δέφτερις Εκατερίνας) τις έβλεπε ςτο ότι,

Πρότος εγο ετόλμιςα ςτι ρύςικι τι γλόςα τι μελένια,
να εκςιμνίςο τις καλις Φελίτας τα χαρίζματα,
να πο κυβέντες ςτο θεο με νκαρδιακι απλότι
κε με χαμόγελο να πο ςτυς τςάρυς τιν αλίθια

Ο Πύςκιν, αντιπαραθέτοντας έντονα τον εαφτό-τυ ςτο Ντερζάβιν, νά πύ ςτιρίζι τα δικεόματά-τυ για τι δόκςα: Περιφανεβόταν, ότι δε θα χορταριάςι τυ λαυ το μονοπάτι, πυ οδιγι ςτο μνιμίο-τυ κι ότι το μνιμίο αφτο με ψιλα το κεφάλι ιψόνετε πάνο απο κάθε τςαρικο μνιμίο. Κε για πιό λόγο περιμένι εκτίμιςι απ' το λαο;

Κε θάμε 'γο αγαπιτος για χρόνια ςτο λαο,
γιατι με το τραγύδι-μυ εςθίματα κςίπνιςα καλα,
γιατι ςτο μάβρο εόνα-μυ τι λεφτερια τραγύδιςα
κε τι ςιμπόνια ςτο φτοχο μέςα ςτα ςτίθια κςίπνιςα.

Μεγάλι απορία γενα ι ςινμπεραζματικι στροφι τυ «Μνιμίυ»:

Στι θεικι προςταγι, ό Μύςα, νἄςε ιπάκυι
χορις να φοβάςε τον κατατρεγμο, χορις να ζιτας στέμα,
δέκςυ αδιάφορα τον έπενο κε τι ςικοφαντία
κε μι δίνις προςοχι στα λόγια τυ ανόιτυ.

Ι στροφι αφτι γίνετε κατανοιτι κ' έχι πλιρέςτατα τι θέςι-τις, αν στο πίιμα θα ζιτίςυμε όχι μόνο το γενικο εκςαγόμενο, πυ κάνι ο Πύςκιν για τιν προιγύμενι πιιτικι δράςι-τυ, αλα κε τι θαραλέα-τυ δίλοςι για το πέραζμά-τυ σε ολότελα νέυς πιιτικυς δρόμυς. Το «κςίπνιμα αγνον εςθιμάτον», ι «εκςίμνιςι τις ελεφθερίας», ι απέτιςι «ςιμπόνιας στυς φτοχυς», νά τί περιςότερο αρχίζι να εχτιμα τόρα ο Πύςκιν απ' τιν προιγύμενί-τυ δράςι κε νά πύ βλέπι «τι θεικι προςταγι» για τι μελοντικι εργαςία-τυ. Μπένοντας στο νέο αφτο δρόμο, ίνε έτιμος να ιποφέρι τις κοροιδίες τον ανόιτον, τις προζβολες κε τις ςικοφαντίες, χορις να απετι στεφάνυς κε επένυς.

Ο Πύςκιν ζιτα τόρα να πλιςιάςι το Μπελίνςκι, τυ στέλνι μιςτικα απ' τυς αριςτοκράτες φίλυς-τυ το περιοδικό-τυ «Σοβρεμένικ» κε θέλι να ζιτίςι τι ςινεργαςία τυ Μπελίνςκι ς' αφτο το περιοδικο. Ετςι στιν πίιςι τυ Πύςκιν αντιχύνε κςανα παλι, προ πολυ λιζμονιμένι ςκοπι. Το πίιμά-τυ με τον προκλιτικο τίτλο «Κοζμικι εκςυςία» («Οταν το μεγαλόπρεπο γινόταν πανιγίρι...») ίνε γεμάτο απο βαθια αγανάχτιςι πολίτι. Ο Πύςκιν αρχίζι να γράφι δράμα, με ιπόθεςι παρμένι απ' τιν εποχι τυ φευδαρχικυ ιποτιζμυ, με τι μεγαλεπίβολι πρόθεςι — να δίκςι τι ςιντριβι τον εβγενον ιποτον απο τιν τοτινι διμοκρατία, δηλαδι απ' τιν αγροτια κε το αναπτιςόμενο αςτικο στρόμα. Γραφίκανε μόνο ι πρότες ςκινες, διαςόθικε όμος ι περίλιπςι με το πλάνο όλυ τυ δράματος κι απ' αφτα φένετε τί επαναςτατικι φλόγα θα ενέπνεε όλο το δράμα.

Ι ικονομικι θέςι τυ Πύςκιν χιροτέρεβε ολοένα κε πιο πολι. Ι διαμονι στιν Πετρύπολι με τις απετίςις τις αβλικις ζοις κε ι επιδίκςις τις γινέκας-τυ απετύςαν πολι περιςότερα χρίματα απ' όςα διέθετε. Ι πιςτοτες πολιορκύςαν κάθε μέρα το ςπίτι-τυ κε τον βομβάρδιζαν με γράματα, ζιτόντας εκςόφλιςι τον χρεον. Το καλοκέρι τυ 1835 δοκίμαςε πάλι ν' αφίςι τιν Πετρύπολι κ' έγραψε στον **Μπέκενδορφ**: «Ιμε ανανκαζμένος να θέςο τέρμα στα έκςοδα, πυ με

βιθίζυν σε χρέι κε μυ προετιμάζυν μέλον γεμάτο ανισιχίες κε δισκολίες, αν όχι φτόχια κε απόγνοσι. Τρία-τέσερα χρόνια διαμονις στο χοριο θα μυ δόσυν τι δινατότιτα να επιστρέπσο πάλι στιν Πετρύπολι κε να καταπιαστο με τις δυλιες, πυ χροστο στιν καλοσίνι τις αφτυ μεγαλιότιτας».

Ο τσάρος πάλι αρνίθικε. Επέτρεπσε μόνο να δοθυν στον Πύσκιν δανικα τριάντα χιλιάδες ρύβλια, τα οπία να κρατιθυν απ' το μισθό-τυ. Τις τριάντα χιλιάδες τις κσόδεπσε για να εκσοφλίσι τα πιο σπυδέα χρέι-τυ. Μισθο πια ο Πύσκιν δεν έπερνε κε μοναδικι πιγι εσόδον τυ απόμινε ι φιλολογικι εργασία. Ι αδιάκοπες όμος δισαρέσκιες κε σκυτύρες, κάτο απ' τις οπίες ζύσε τόρα, δεν τυ •επιτρέπαν να εργάζετε. «Εδο στιν Πετρύπολι, — έγραφε στον πατέρα-τυ, — δεν κάνο τίποτε. Ερεθίζομε μονάχα κε χολοσκάνο».

Μα κε στο χοριο, όπυ ο Πύσκιν σινίθιζε να πιγένι κάθε φθινόπορο για εργασία, ι δυλια δεν προχορύσε. Το φθινόπορο τυ 1835 πίγε στο Μιχαιλόφσκοε, όπυ κάθισε ένα μίνα. Απο κι έγραφε στι γινέκα-τυ: «Τέτιο άγονο φθινόπορο δεν έτιχα, αφότυ γενίθικα. Γράφο, μα δε βγένι τίποτα. Για τιν έμπνεφσι χριάζετε πσιχικι ιρεμία, εγο όμος δεν ίμε καθόλυ ίσιχος».

Κερος τόρα, πυ ονιρέβυμε μια μέρα αναπαμένι,
κερος, πυ κυραζμένος δύλος σχεδιάζο τιν απόδρασι
μέσα στιν απόμακρι γονια τις δυλιας κε τον τριφερον
εσθιμάτον.

Μα ι Νατάλια Νικολάεβνα δεν τι σιμπαθύσε καθόλυ αφτι τιν «απόμακρι γονια». Δεν το ιπόφερνε το χοριο κε σ' όλι τι ζοί-τις με τον Πύσκιν δεν επισκέφτικε καθόλυ ύτε το Μιχαιλόφσκοε, ύτε το Μπόλντινο. Το καλοκέρι ενίκιαζαν μιαν ακριβι εκσοχικι έπαβλι σε κάπιο απ' τα πετρυπολίτικα νισια τις μόδας, όπυ μπορύσαν να περνυν έφθιμι κε θοριβόδικι ζοι, όπος το χιμόνα στο κέντρο. Ι επιτιχίες τις Νατάλιας Νικολάεβνας στις σιναναστροφες μεγάλοναν αδιάκοπα. Τόρα πια δε φότιζε ο Πύσκιν με τι δόκσα-τυ αφτιν, αλα αφτι, ι πρότι καλονι, πυ όλι τι θαμάζανε, φότιζε τον Πύσκιν, τον άσιμο κιβερνιτικο ιπάλιλο κε «καλαμαρα».

Στα 1834 ίρθε στιν Πετρύπολι ένας νέος γάλος, ο βαρόνος Ζορζ Ντάντες, οπαδος τις «νόμιμις» δινάστίας τον Βυρβόνον. Ιστερα απ' τιν Ιυλιανι επανάστασι τυ 1830, πυ εκθρόνισε τυς Βυρβόνυς, ο Ντάντες δε θέλισε να ιπιρετίσι στι Γαλία. Στιν Πε-

τρύπολι, χάρι στις γνοριμίες-τυ, μπίκε ακσιοματικος στο εκλεχτότερο απ' όλα τα άλα σιντάγματα τυ ιπικυ τις αφτοκρατορικις φρυρας κε κατέλαβε αμέσος ζιλεφτι θέσι στυς κίκλυς τις ίπσιλις αριστοκρατίας. Ιπσιλυ αναστίματος, ομορφονιος, με πεπίθισι στον εαφτότυ, έφθιμος, οκσίνυς, γινότανε παντυ δεχτος με μεγάλι προθιμία.

Ο Πύσκιν γνορίστικε μαζί-τυ τις πρότες μέρες τυ ερχομύ-τυ στιν Πετρύπολι. Ι γαλικι ζοιρότιτα, ο έφθιμος χαραχτίρας κε ι οκσίνια τυ Νταντες αρέσανε στον Πύσκιν. Ο Νταντες άρχισε να τον επισκέφτετε στο σπίτι· μ' εφχαρίστισι τον δέχονταν κ' ι γνοστες με τον Πύσκιν ικογένιες Καραμζιν, Βιαζέμσκι. Σιναντόνταν πολι σιχνα. Ο Νταντες εροτέφθικε τι γινέκα τυ Πύσκιν. Κ' εκινις τις άρεσε ο νέος. Ο Νταντες ακολυθύσε κατα βίμα τι Νατάλια Νικολάεβνα, βρισκότανε παντυ, όπυ κ' εκίνι, κε στυς χορυς χόρεβε μονάχα μ' εκίνι. Το καλοκέρι τυ 1837, ίστερα απο μια-διο χοροεσπερίδες στα ιαματικα λυτρα τις μόδας (στο νισι Ελάγιν) όλος ο κόζμος άρχισε να μιλα για τα κόρτε τυ Νταντες με τι γινέκα τυ Πύσκιν. Ο Πύσκιν ζίτισε εκσιγίσις απ' τι Νατάλια Νικολάεβνα κ' έπαψε να δέχετε στο σπίτι-τυ τον Νταντες. Ι εροτεμένι όμος εκσακολυθύσαν να βλέποντε στα σπίτια τον γνορίμον κε στυς αριστοκρατικυς χορυς.

Γίρο στο κεφάλι τυ Πύσκιν, σαν φθινοπορινι ενοχλιτικι μίγα στριφογίριζε όλο κε φορτικότερι ι φριχτι λέκσι «κερατας». Σε κάπιο χορο ένα βρομόπεδο, ο στραβοπόδις πρίνκιπας Π. Β. Ντολγορύκοφ, δίχνοντας με νέβματα στυς φίλυς-τυ τον Νταντες, σίκοσε πίσο απ' το κεφάλι τυ Πύσκιν τα δάχτιλα σε σχίμα κεράτον.

Ι ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ.

Το δράμα ορίμαζε γοργα.

Ο Πύσκιν ίχεν εμπιστοσίνι στι γινέκα-τυ κε δεν αμφέβαλε, ότι εκσακολυθα να τυ μένι πιστι. Τον έκανε όμος να λισα ο ρόλος τυ «κερατα», πυ με κακεντρέχια τυ τον απέδιδε ο κόζμος. Κε δε μιλάγαν μόνο για τον Νταντες. Ο Πύσκιν διιγίθικε στο φίλο-τυ Ναστσόκιν, ότι ο Νικόλαος, σαν ακσιοματάκος κορτάρι με τι γινέκα-τυ. Κάθε προι κάνι επίτιδες βόλτες μπροστα απ' τα παράθιρά-τις κε το βράδι στυς χορυς τι ροτα, γιατί ι κυρτίνες στα παράθιρά-τις ίνε πάντα κατεβαζμένες.

Το πρωι στις 4 τυ Νοέβρι 1836, ο Πύςκιν πίρε ταχιδρομικος έναν ανιπόγραφο, με παραπιμένο χαραχτίρα, λίβελο, όπυ έγραφε:

«Ι μεγάλι καβαλιέρι, ι κομάντορι κε ι ιπότες τυ φοτινότατυ τάγματος τον κερατάδον ςε γενικί-τυς ςινέλεφςι, ιπο τιν προεδρία τυ μεγάλυ μαγίςτρυ τυ τάγματος, τυ εκςοχοτάτυ Δ. Λ. Ναρίςκιν παμψιφι εκςέλεκςαν τον Αλεκςανδρ Πύςκιν αντικαταςτάτι τυ μεγάλυ μαγίςτρο τυ τάγματος τον κερατάδον κε ιςτοριογράφο τυ τάγματος».

Παρόμιες επιςτολες ςταλίκανε κε ςε πολυς γνόριμυς τυ Πύςκιν. Ο Δ. Λ. Ναρίςκιν ίταν ςίζιγος τις περίφιμις για τιν καλονίτις Μαρίας Αντόνοβνας, πυ επι πολα χρόνια κατα ςινέχια ίχε ςτενες ςχέςις με τον αφτοκράτορα Αλέκςανδρο τον Ι. Χαραχτιρίζοντας τον Πύςκιν ος αντικαταςτάτι τυ Ναρίςκιν, ο λίβελος έκανε κςεκάθαρο ιπενιγμο, πος ι θέςι τυ Πύςκιν απέναντι ςτο Νικόλαο ίνε ίδια με τι θέςι τυ Ναρίςκιν απέναντι ςτον Αλέκςανδρο. Οπος τελεφτέα αποδίχτικε, ο λίβελος ίταν έργο τυ Π. Β. Ντολγορύκοφ, πίςο απ' τον οπίο κριβότανε ολόκλιρι ςπίρα εχθρον τυ Πύςκιν, απ' τιν ιψιλι κινονία. Ενας απ' αφτυς, όπος φένετε, ίταν κε ο Υβάροφ, ιπυργος τις πεδίας, τον οπίο ο Πύςκιν γελιοπίιςε με τι ςάτιρα «Στιν ανάροςι τυ Λυκύλυ». Ο Πύςκιν όμος, άγνοςτο γιατί, ιποπτέφθικε για το λίβελο τον πρέζβι τις Ολανδίας Χέκερν. Ο Χέκερν ίταν άνθροπος διεφθαρμένος κε μοχθιρος ραδιύργος, αγαπύςε με πάθος τον Νταντες, πυ πριν έκςι μίνες τον ίχε ιοθετίςι κε έτςι ο Ντάντες ονομαζότανε τόρα βαρόνος Χέκερν. Για να προςκαλέςι ςε μονομαχία τον πρέζβι, το θεόριςε άτοπο ο Πύςκιν κε γι' αφτο έςτιλε πρόςκλιςι ςτον Νταντές.

Ο γερο-Χέκερν φοβίθικε πολι για τις ςινέπιες, πυ μπορύςε νάχι αφτι ι μονομαχία για τι δικί-τυ τιν καριέρα κε για τιν καριέρα τυ θετυ γιύ-τυ. Μαζι με τον Ντάντες ςοφίςτικαν τύτι τι διέκςοδο. Με τον Ντάντες προπολυ ίταν εροτεμένι ι μεγαλίτερι αδελφι τις Ναταλιας Νικολάεβνας, Εκατερίνα Γοντςαρόβα. Τόρα για να βγυν απ' τι δίςκολι θέςι, ςτιν οπία τυς έφερε ι πρόςκλιςι τυ Πύςκιν ςε μονομαχία, ι Χέκερν δίλοςαν, ότι ο Ντάντες δεν εροτοτροπύςε με τι Ναταλια Νικολάεβνα, αλα με τιν αδελφί-τις, τιν οπία ίνε έτιμος να ςτεφανοθι. Ο Πύςκιν απέςιρε τιν πρόςκλιςί-τυ κε ςτις 10 τυ Γενάρι 1837 γενίκανε ι γάμι τυ Ντάντες με τι Γοντςαρόβα. Ετςι ο Ντάντες ςινκένεψε με τον Πύςκιν κ' ίρθε να τυ κάμι επίςκεψι.

Ο Πύςκιν όμος δεν τον δέχτικε κε παράνκιλε να του πυν, ότι δε θέλι νάχι μαζί-του καμια ςχέςι.

Οςτόςο, ςιναντόντανε ςχεδον κάθε μέρα στυς χορυς τις αριςτοκρατίας κε στα ςπίτια τον γνοςτόν-τυς. Ο Ντάντες εχςακολυθύςε τα χόρτε-του με τι Νατάλια Νικολάεβνα με μεγαλίτερι επιμονι, που έφτανε μέχρι αδιαντροπίας. Ι λίςα του Πύςκιν τονε διαςκέδαζε, κε επι παρυςία-του εροτοτροπύςε με τι Νατάλια Νικολάεβνα με ιδιέτερο ζίλο.

Ο Πύςκιν κόντεβε να τρελαθι απ' το κακό-του.

Στις 26 του Γενάρι 1837 έςτιλε στο γέρο Χέκερν επιςτολι με τις πιο χιρότερες βριςιες.

Ιςτερ' απ' αφτο το γράμα ι μονομαχία έγινε αναπόφεφχτι. Αφτο ζιτύςε ίςα-ίςα κε ο Πύςκιν, γιατι άλι διέχςοδο απ' τι μπερδεμένι θέςι-του δεν έβλεπε. Σίμφονα με ςινενόιςι του Χέκερν με τον Ντάντες, πρόςκλιςι για μονομαχία έςτιλε ο Ντάντες. Αμα πίρε τιν πρόςκλιςι, ο Πύςκιν ιςίχαςε αμέςος.

Το πρωι ο Πύςκιν κςίπνιςε νορις. Οπος κε τιν προιγύμενι μέρα, ίταν έφθιμος κε ίςιχος. Ιπιε τςάι κ' έκατςε στο γράπςιμο. Στο αναμεταχςι πίρε γράμα απ'το μάρτιρα του Ντάντες, τον ντ' Αρςακ, με το οπίο ο τελεφτέος παρακαλύςε τον Πύςκιν να ςτίλι το μάρτιρά-του για ςινενοίςις. Ο Πύςκιν βγίκε να ζιτίςι μάρτιρα. Στιν οδο Παντελειμονόφςκαγια απάντιςε τιχέα τον αντιςινταγματάρχι Κ. Κ. Ντανζας, γνοςτό-του απ' το λίκιο, κε τον παρακάλεςε να του χριςιμέπςει ος μάρτιρας. Ο Ντανζας δέχτικε με προθιμία, βρίκε τον ντ' Αρςακ, κανόνιςαν μαζι τυς όρυς τις μονομαχίας κε γραμένυς τυς έφερε στον Πύςκιν, που ςιμφόνιςε ςε όλα, χορις να διαβάςι το χαρτι' έςτιλε το Ντανζας ν' αγοράςι πιςτόλια κι ο ίδιος έφθιμος κάθιςε να ταχτοπιίςι τις ιποθέςις του περιοδικύ-του «Σοβρεμένικ». Ανιχςε το βιβλίο τις Ιςίμοβας «Ιςτορία τις Ροςίας ςε διιγίματα για τα πεδια» κε βιθίςτικε στιν ανάγνοςι.

Τιν οριςμένι όρα ανταμόθικε με τον Ντανζας στο ζαχαροπλαςτίο του Βολφ στι γονία τις λεοφόρου Νέφςκαγια. Απο κι κάθιςαν στο έλκιθρο κε τράβιχςαν για τιν έπαβλι Κομεντάντςκαγια κοντα στο ποταμάκι Τςόρναγια, όπου αποφαςίςτικε να γίνι ι ςινάντιςι. Φτάςανε ταφτόχρονα με τυς αντίπαλυς. Μπίκανε στο δαςάκι, διαλέχςανε ένα ίςιο μέρος, ςκεπαςμένο απο ςορυς χιόνι. Ι διο μάρτιρες κι ο Ντάντες πατίςανε το χιόνι κ' έκαναν έτςι ένα μονοπάτι, πάνο στο

Ι μονομαχία τυ Πύςκιν με το Ντα̣ντες.

Απο τιν ιχόνα τυ Π. Πάβλιχοφ.

οπίο θα σιναντόνταν ι αντίπαλι. Ο Πύσκιν, τιλιγμένος σε αρκυδίσια γύνα, καθότανε πάνο σ' ένα σορο χιόνι κε περίμενε ανιπόμονα. Ι μάρτιρες μετρίσανε πάνο στο μονοπάτι τα βίματα, έβαλαν για σιμάδια πάνο στο χιόνι τις γύνες-τυς κι άρχισαν να γεμίζυν τα πιστόλια.

Ο Πύσκιν ρότισε μ' ανιπομονισία.

— Λιπον; Τελιόσατε;

Ολα ίσαν έτιμα. Εβάλανε τυς αντίπαλυς στις θέσις-τυς κε τυς έδοσαν τα πιστόλια. Ο Ντανζας έδοσε το σίνθιμα μ' ένα γρίγορο κύνιμα τυ καπέλυ-τυ προς τα κάτο.

Ο Πύσκιν έφτασε γρίγορα στιν οριζμένι γι' αφτόνε θέσι κι άρχισε να σιμαδέβι με το πιστόλι. Μα σ' αφτο το αναμετακσι ο Ντα-ντες, ένα βίμα πριν να φτάσι στι θέσι-τυ, πιροβόλισε. Ο Πύσκιν έπεσε μπρύμιτα ακίνιτος πάνο στο μανδία, πυ χρισίμεβε για σιμάδι. Ι μάρτιρες κι ο Ντάντες έτρεκσαν κοντά-τυ. Ο Πύσκιν σινίλθε, σίκοσε το κεφάλι κε ίπε.

— Σταθίτε! Νιόθο μέσα-μυ αρκετι δίναμι να πιροβολίσο.

Ο Ντάντες κσαναπίγε στι θέσι-τυ, στάθικε στραμένος λοκσα κρατόντας το δεκσι χέρι πάνο στο στίθος.

Ο Πύσκιν σικόθικε στα γόνατα κε μισοπλαγιαζμένος άρχισε να σιμαδέβι. Σιμάδεπσε αρyετο κερο, πιροβόλισε. Ο Ντάντες έπεσε. Ο Πύσκιν πέτακσε το πιστόλι κε φόνακσε: — Μπράβο!

Κε κσανάπεσε ανέσθιτος πάνο στο χιόνι. Μα ι πτόσι τυ Ντάντες προίλθε απο ελαφρο τράβμα. Το βόλι διαπέρασε το πσαχνο μέρος τυ χεριυ κε χτίπισε στο κυμπι τυ παντελονιύ-τυ. Το κυμπι αφτο έσοσε τι ζοί-τυ.

Οταν κσανάρθε στον εαφτό-τυ ο Πύσκιν, ρότισε το ντ' Αρσακ.

— Τον σκότοσα;

— Οχι, τον πλιγόσατε.

— Παράκσενο, — ίπε ο Πύσκιν. — Πίστεβα, πος θάχο τιν εφχαρίστισι να τονε δο σκοτομένον, τόρα όμος καταλαβένο, πος όχι... Αλοστε το ίδιο κάνι. Μόλις αναλάβο θα κσαναχτιπιθύμε.

Μαζι κ' ι διο μάρτιρες έβαλαν τον Πύσκιν απάνο στο έλκιθρο. Στιν έπαβλι Κομεντάντσκαγια βρίκανε το αμάκσι, πυ ίχε στίλι ο Χέκερν, για κάθε ενδεχόμενο. Ο Ντάντες κι ο ντ' Αρσακ επρότιναν στον Ντανζας να τι χρισιμοπίισι για τον Πύσκιν. Ο Ντανζας δέχτικε κε

χορις να πι στον Πύςκιν πιανυ ίνε τ' αμάκςι, τον κάθιςε πάνο κε τον πίγε στιν πόλι.

Ι Νατάλια Νικολάεβνα ίχε γιρίςι απ' τον περίπατό-τις πριν απο λίγο κε μαζι με τιν αδελφί-τις Αλεκςανδρίνα περίμενε τον Πύςκιν στο γέβμα. Αχςαφνα μπίκε χορις να προιδοπιίςι ο Ντανζας κε προςπαθόντας να φένετε πςίχρεμος, ίπε πος ο Πύςκιν χτιπίθικε με τον Νταντες κε πλιγόθικε· πλιγόθικε όμος ελαφρα. Ι Νατάλια Νικολάεβνα έτρεχςε στο διάδρομο, όπυ ίχαν φέρι πάνο στα χέρια τον Πύςκιν κι άμα τον ίδε, λιποθίμιςε. Τον Πύςκιν τον κςαπλόςανε στον καναπε τυ γραφίυ-τυ. Ι γινέκα-τυ κςελιγοθίμιςε κ' ίθελε να μπι μέςα, μα ο Πύςκιν φόνακςε δινατα: Μιν έρχεςε! Δεν ίθελε να δι τιν πλιγί-τυ ι Νατάλια Νικολάεβνα κε τις επέτρεπςε να μπι, όταν πια τον κςεντίςανε κε τον βάλανε στο κρεβάτι.

Ο ένας μετα τον άλο μπενόβγεναν ι γιατρι κ' ι φίλι τυ Πύςκιν — ο Ζυκόφςκι, ο Πλετνεφ, ο Βιαζέμςκι, ο Α. Τυργένιεφ.

ΣΤΙ ΝΕΚΡΙΚΙ ΚΛΙΝΙ.

Ο Πύςκιν ιπόφερε φριχτα κε ςιχνα ροτύςε για τι γινέκα-τυ.

— Αφτι, αθόα ι καιμένι, ιποφέρι κ' έχι να ιποφέρι ακόμα απ' τιν κακογλοσια τυ κόζμυ. Κε στιν ίδια ίπε:

— Μιν κατιγορις τον εαφτό-ςυ για το θάνατό-μυ. Αφτι ίνε ιπόθεςι, πυ αφορύςε μονάχα εμένα.

Το χιρύργο τις αβλις Αρεντ, τον παρακάλεςε να πι στον αφτοκράτορα να μι καταδιόκςι τον Ντανζας, γιατι πίρε μέρος στι μονομαχία. Ο Ντανζας δεν τον άφινε στιγμι. Τυ ίπε, ότι θέλι να προςκαλέςι τον Νταντες σε μονομαχία, για να εκδικιθι. Ο Πύςκιν κατςύφιαςε.

— Οχι, όχι! Ιρίνι, ιρίνι!

Ι λίςα κε ι κακία, πυ βράζανε μέςα-τυ τυς τελεφτέυς μίνες, κοπάςανε τόρα. Γένικε πράος, ίρεμος, ιρινικος. Μερικι φίλι-τυ ςχιματίςανε τιν ιδέα, ότι ο Πύςκιν ζιτύςε το θάνατο, χερότανε για τον ερχομό-τυ, πυ τον γλίτονε απ' τιν αδιέκςοδο θέςι-τυ.

Ο Πύςκιν ίχε πλιγοθι στιν κιλια. Το βόλι τυ έςπαςε το κόκαλο τις λεκάνις. Στιν κιλιακι χόρα, τα κομάτια τυ κοκάλυ πιέζανε τα έντερά-τυ. Σε τέτιες περιπτόςις ι πρότι ιατρικι επέμβαςι

απετι πλίρι ιρεμία τυ εντερικύ ςιςτίματος, ςτάςι τον κινίςεον με όπιο, ενο για ολότελα ακατανόιτο ςκοπο, ο χιρύργος Αρετ διέταχςε κλίζματα. Τα αποτελέζματα αφτις τις θεραπίας ίταν φοβερα. Τα μάτια τυ Πύςκιν αγριέπςανε, ι βολβι ςα νάθελαν να κςεπιδίςυν απ' τις κόχες-τυς, το πρόςοπο ςκεπάςτικε απο κρίον ιδρότα, παγόςανε τα χέρια. Μ' όλι τι δίναμι τις θέλιςις δε μπόρεςε να βαςτάχςι κ' έβγαλε τέτιες άγριες φονες, πυ τρομάχςανε όλυς τυς γίροτυ. Με φρίκι ο θαλαμιπόλος ιδοπίιςε τον Ντανζας, ότι ο Πύςκιν τον πρόςταχςε να τυ δόςι το ςιρτάρι τυ γραφίυ-τυ, όπυ μέςα βριςκόντανε τα πιςτόλια. Ο Ντανζας έτρεχςε, πίρε τα πιςτόλια, πυ ο Πύςκιν πρόφταςε να κρίπςι κάτο απο το πάπλομα. Ο Πύςκιν ομολόγιςε, ότι ίθελε ν' αφτοκτονίςι, επιδι ι πόνι-τυ κατάντιςαν ανιπόφορι.

Κατα το προι ι πόνι λιγοςτέπςανε κι ο Πύςκιν έγινε κίριος τυ εαφτύ-τυ. Απο τότε ίςαμε το θάνατό-τυ δεν ίχε πια εκςοτερικέπςι τυς πόνυς, πυ τον εβαςάνιζαν ύτε μ' έναν αναςτεναγμο, ύτε με μια κραβγι.

Στα πρόθιρα τις κατικίας-τυ φοβερος ςινοςτιζμος. Γνοςτι κε άγνοςτι, ςτριμογμένι πάνο ςτιν ίςοδο, ροτύςαν αδιάκοπα: «Τί κάνι ο Πύςκιν; Καλίτερα ίνε τόρα; Ιπάρχυν ελπίδες;»

Πικνα πλίθι ςινοςτίζονταν ςτο δρόμο, μπροςτα ςτιν κατικία. Με μεγάλες διςκολίες μπορύςε κανις να πλιςιάςι ςτα πρόθιρα. Ανθρόπυς όμος τις ιπςιλις κινονίας εκι δεν έβλεπες.

Απο όρα ςε όρα ο Πύςκιν αδινάτιζε περιςότερο. Ο θάνατος πλιςίαζε κι αφτος τόνιοθε καθαρα. Ι φίλι τυ λέγανε.

— Ολι-μας ελπίζυμε, μιν απελπίζεςε κε ςι.

Ο Πύςκιν απαντύςε:

— Οχι, δεν ίμε πια για ζοι. Θα πεθάνο· άλοςτε έτςι κε πρέπι.

Στις 29 τυ Γενάρι, κατα το μεςιμέρι, ο Πύςκιν ζίτιςε καθρέφτι, κίταχςε τι φιςιογνομία-τυ κ' ένεπςε απελπιςτικα. Ο ςφιγμός-τυ αδινάτιςε κε ςε λίγο ςταμάτιςε ολότελα. Τα χέρια-τυ κςιλιάςανε.

Ι αναπνοί-τυ αρέονε ολοένα κε περιςότερο. Ανάςενε για τελεφτέα φορα. Ι ζοι τον ενκατέλιπςε. Ι γίρο-τυ ς' όλι-τυς τι ζοι δεν κςεχνύςαν τι μεγαλόπρεπι, τι μακάρια ιρεμία, πυ ίχε κςεχιθι ςτο πρόςοπο τυ νεκρυ Πύςκιν.

I ΚΙΔΙΑ.

Στιν όχθι τις Μόικας, μπροστα στο σπίτι, όπυ ίχε πεθάνι ο Πύσκιν, γινότανε κάτι το ολότελα ασινίθιστο για κίνι τιν εποχι. Σαν κίματα παλίριας σορέβονταν πλίθι λαυ, όλι εκίνι, πυ ίθελαν ν' αποχερετίσυν το νεκρο Πύσκιν. Αφτόπτες μάρτιρες διιγύνταν, ότι το σορο τυ Πύσκιν ίχαν επισκεφθι τριάντα ός πενίντα χιλιάδες άνθροπι. Απ' όλες τις γονιες τις πόλις τραβύσαν για τι Μόικα. Νικιάζανε τ' αμάξια όλι με τι φράσι „στυ Πύσκιν".

Ι ιψιλι αριστοκρατία απυσίαζε. Γίρο στο φέρετρο σινοστίζονταν φιτιτες, άνθροπι ελέφθερον επανκελμάτον, κατότερι κιβερνιτικι ιπάλιλι, „εθνικόφρονες έμπορι", «απλος λαος», στρόματα τις ριζοσπαστικις μικρις μπυρζυαζίας, πυ μόλις άρχισαν να ξεφιτρόνυν κε πυ ίστερ' απο λίγο ίχαν πάρι τιν ονομασία «ραζνοτσίντσι». Στιν κιδία τυ Πύσκιν για πρότι φορα ι ραζνοτσίντσι εμφανίστικαν πάνο στον κινονικο στίβο κε έδοσαν στον κόζμο να καταλάβι, ότι αποτελυν κινονικι δίναμι.

Τα τελεφτέα χρόνια ο Πύσκιν ζύσε μέσα σε κλιο φριχτις μοναξιας: κινονικις, ιθικις, εκπολιτιστικις, φιλολογικις. „Ζίσε ολομόναχος", έλεγε με πικρία για τον εαφτό-τυ. Κε δεν ιποπτεβόταν, πόσες χιλιάδες θερμυς κε ιλικρινις φίλυς ίχεν έξο απο τον κλιο, μέσα στον οπίο αφτος βασανιζότανε κε ιπόφερε. Οσο ζύσε ο Πύσκιν, ι άγνοστι αφτι φίλι μπορύσαν να μι τυ σιχορέσυν πολα. Ο θάνατος τυς έδοσε να καταλάβυν τι μεγάλι, τι δισαναπλίροτι αξία κε χρισιμότιτα τυ Πύσκιν. Κε όλι-τυς μεγαλόφονα, όχι μόνο με λόγια, αλα κε με τι δράσι-τυς ομολόγισαν κε ίπαν: Ο Πύσκιν, δικός-μας ίνε!

Εμφανίστικε το γεμάτο απο αγανάχτισι πίιμα τυ άγνοστυ σχεδον ίσαμε τότε πιιτι Λέρμοντοφ, πίρινι πιιτικι προκίριξι. Ι στίχι με αστραπιέα ταχίτιτα διαδόθικαν παντυ σε χιρόγραφα κι όλι επαναλάβεναν τυς στίχυς τυ Λέρμοντοφ.

Εσις ανίμερα θερια, πυ κάθεστε στυς θρόνυς,
τις λεφτεριας ι δίμιι, τις δόξας κε τυ νυ!
Πυ απο πίς' απ' τι σκια κριβόσαστε τυ νόμυ
κε δίκεό-σας έχετε τι λέξι «Σιοπι!»

Διεφθαρμένι! Μάθετε ιπάρχι θία δίκι
κε φοβερος κε δίκεος, αδέκαςτος κριτις,
πυ τυ χριςυ δεν τον τραβα κε τ' αςιμιυ ο ίχος,
πυ κςέρι τί φαντάζεςτε, τί έχετε ςτο νυ.
Πάνε. Κε ι κακογλοςιες δε βοιθάνε πια
κι ύτε κανένα όφελος ςας δίνυν ι πςεφτιες,
κε με το μάβρο έμα-ςας δε θα κςεπλίνετε ποτε
το πάναγνο έμα τυ πιιτι.

Ι θιελόδικι έκρικςι τις αγανάχτιςις τυ κινυ εκςέπλικςε κε φόβιςε το Νικόλαο. Στιν αρχι έδικςε αδιαφορία για το θάνατο τυ Πύςκιν κε δικεολόγιςε πλιρέςτατα τι διαγογι τυ Νταντες. Ι πίεςι εκ τον κάτο τον έκαμε να καταλάβι, ότι εδο δεν πρόκιτε για κάπιο τιποτένιο «καλαμαρα», άτιτλο θαλαμιπόλο τις αβλίς-τυ, αλα για άνθροπο, πυ τον εχτιμύςαν πολι εβρίτατι κίκλι τις χόρας.

Κ' έτςι ο Νικόλαος, θέλοντας κε μι, ανανκάςτικε ν' αλάκςι πολιτικι, να ιποκριθι, ότι το θάνατο τυ Πύςκιν τον θεορι κι ο ίδιος ςα μεγάλι εθνικι απόλια. Ο Νταντες ιποβιβάςτικε ςε απλο ςτρατιότι κι ος κςένος ιπίκοος εκςορίςτικε απ' τι Ροςία. Ο Χέκερν ανακλίθικε απ' τιν κιβέρνιςι τον Κάτο Χορον απ' τιν πρεζβεφτικι θέςι-τυ.

Απ' τιν άλι μερια ο Νικόλαος έςπεψςε να κλίςι τα κανάλια τις φυρτυνιαζμένις γενικις κινονικις καταχραβγις. Στις εφιμερίδες δόθικε αφςτιρότατι διαταγι, όταν γράφυν για το θάνατο τυ Πύςκιν, «να τιρυν τιν πρέπυςα διάλαχτικότιτα κε λεπτότιτα». Αφςτιρα επιτιμίθικε μια εφιμερίδα, πυ έγραψςε, ότι «ο ίλιος τις πιιςίς-μας έδιςε» κε ότι «ο Πύςκιν πέθανε ςτο μέςο τις μεγάλις ςταδιοδρομίας-τυ». Στα γιτονικα με τιν κατικία τυ Πύςκιν ςπίτια ίχαν τοποθετιθι ςτρατιοτικες φρυρες, ςτιν ίςοδο κε ςτυς διαδρόμυς τυ ςπιτιυ πιγενοέρχονταν κατάςκοπι. Τι νίχτα τις παραμονις τις εκφορας τυ λιψςάνυ, 30—31 τυ Γενάρι, όταν το πλίθος διαςκορπίςτικε κε ςτο ςπίτι ίχαν απομίνι μόνο μερικι απ' τυς πλιςιέςτερυς φίλυς τυ Πύςκιν, παρυςιάςτικαν χοροφίλακες μ' επικεφαλις το ςτρατιγο Ντύπελτ τον αρχιγο τυ επιτελίυ τυ ςόματος Χοροφιλακις κε μετέφεραν το νεκρο τυ πιιτι όχι ςτι μιτροπολιτικι εκλιςία Ιςαάκεφςκι, όπυ ίχεν αποφαςιςθι να γίνι τιν άλι μέρα ι νεκρικι ακολυθία, αλα ςτιν εκλιςία τις Κονύςναγιας. Τιν ιμέρα τις νεκρόςιμις ακολυθίας, ι εκλιςία περικικλόθικε απο όργανα τις αςτινομίας κε ι ίςοδος επιτρέπονταν μονάχα ςτυς προςκεκλιμένυς με ιδιέτερα ιςιτίρια. Αφυ ψςάλικε ι ακολυθία, κλίςανε το φέρετρο ςτα ιπόγια τις εκλιςίας.

Τα μεσάνιχτα τις 2 με 3 Φλεβάρι σταματίσανε κοντα στιν εκλισία διο αμάξια κ' ένα κάρο. Στο ένα αμάξι κάθισε ο αξιοματικος τις χοροφιλακις, στο άλο ο φίλος τυ Πύσκιν Α. Ι. Τυργένιεφ, στον οπίο ανατέθικε να σινοδέψι το λίψανο τυ πιτι στο κιβερνίο Πσκοφ, στο μοναστίρι Σβιατογορσκ, όχι μακρια απ' το χοριο τυ Πύσκιν Μιχαιλόφσκοε. Στο μοναστίρι αφτο αποφασίστικε να ταφι το σόμα τυ Πύσκιν Εβαλαν το φέρετρο στο κάρο κε βγίκανε βιαστικα απ' τιν πόλι. Στο διικιτι τυ Πσκοφ ίχε σταλι εκτονπροτέρον αφστιρι αφτοκρατορικι διαταγι, να μιν επιτρέψι, κατα τι διάβασι τυ φερέτρυ μέσον τις επαρχίας, «καμια ιδιέτερι εκδίλοσι, καμια ιποδοχι, καμια τελετι».

Ι παράξενι νεκρικι πομπι διάβενε γοργα, νίχτα-μέρα, τις χιονιζμένες πεδιάδες, με άλογα τυ ταχιδρομίυ. Λες κ' ίσαν κακύργι, πυ βιαζόντανε μιστικα απ' όλυς ν' αποτελιόσυν το απέσιο έργο-τυς.

Σ' ένα ταχιδρομικο σταθμο ι γινέκα ενος καθιγιτι, εκι πυ ταξίδεβε, ίδε τυς χοροφίλακες, πυ βιάζαν τυς αμαξάδες να ζέψυν τ' άλογα στο κάρο, πάνο στο οπίο κιτότανε φέρετρο τιλιγμένο σε ψάθες κε χομένο στ' άχιρα. Ρότισε κάπιονα, πυ βρισκόταν εκιπέρα, τί τρέχι.

— Θεος το ξέρι. Νά, κάπιος Πύσκιν σκοτόθικε κε τον κυβαλάνε άρον-άρον με τ' άλογα μέσα σε ψάθες κι άχιρα σα σκιλι.

***

Πέρασαν εκατο χρόνια απ' τι μέρα τυ θανάτυ τυ Πύσκιν. Επεσε ι απολιταρχία, πυ βασάνισε κε σκότοσε τον Πύσκιν, έπεσε το απέσιο σίστιμα, στο οπίο άλι δυλέβανε κε ιποφέρανε κι άλι περνύσαν «ζοι χαρισάμενι», χορις να εργάζοντε. Οταν τι σκινι τις ιστορίας κατέκλισε ο νικιφόρος «όχλος», ι «γνίσιι» εκτιμιτες τυ Πύσκιν εδίλοσαν με πίκρα, ότι έφθασε το τέλος τις ιψιλις τέχνις κι ότι σ' αφτυς τυς φορις τυ «γνίσιυ πολιτιζμυ», απομένι να αποσιρθυν σε άγια τον αγίον κ' εκι να τελύνε τα μιστίρια τις λατρίας τυ Πύσκιν, τον οπίο θα διαγράψι ι σίνχρονι εποχι.

Τί έγινε όμος;

Κάποτε ο Πύσκιν απιβδιζμένος απ' τιν άκρα μοναξια έγραφε:

Ανότατος κριτις τυ εαφτύ-ςυ εςι ο ίδιος ìςε,
απ' όλυς αφςτιρότερα εςι μπορις το έργο-ςυ να εχτιμίςις.
Ιςε ικανοπιιμένος απ' αφτο, τεχνίτι δίςκολε;
Ιςε ικανοπιιμένος; ας πα να λέι ο κόζμος
κι ας πα να φτίνι στο βομο, όπυ ι φοτιά-ςυ κèι
κε με πεδιάςτικι αποοςεκςια ας λαφροταράκςι το βομò-ςυ!

Κε νά, ο ςίχρονος πιιτις (ο Β. Βαςιλένκο) ανακαλόντας ςτι μνίμι-το αφτυς τυς πικρυς ςτίχυς τυ Πύςκιν, έτςι απεφθίνετε ς'αφτον:

Απιρες δόκςες πέςανε ςα θεριζμένο αςτàχι,
àπιρυς θρόνυς νκρέμνιςαν τςεκύρια κε μπαλτàδες,
κε μοναχα ένα βομο, μονάχα το βομό-ςυ
ο „όχλος“ δεν τονε νκρέμιςε, αν κε νκρεμνάι κόζμος!

Ο βομος τυ πιιτι δε θα ςαλεφθι. Στέκετε πιο ςτέρια ςίμερα παρα ποτε. Ι αγάπι τυ λαυ στον Πύςκιν κάθε χρόνο κε μεγαλόνι. Ι κςεςκλαβομένι λαι τις Σοβιετικις χόρας βλέπυνε ς' αφτον το μεγάλο πιιτι τις Ροςίας, το διμιυργο τις ροςικις λοχοτεχνικις γλόςας κε τον πατέρα τις νέας ροςικις λογοτεχνίας, πυ πλύτινε τιν ανθροπότιτα με τα αθάνατα έργα, πυ μέχρι ςίμερα κςιπνάνε επαναςτατικες ιδέες κε καλύνε στον αγόνα για τι μεγάλι εφτιχία τις ανθροπότιτας. Ο Πύςκιν έγινε για όλυς απαρέτιτος κε διςαναπλίροτος χάρι ςτι μεγαλοφυι πιιτικί-τυ δίναμι, τον αδάμαςτο χαραχτίρατυ, για το ακύραςτο ερεβνιτικό πνέβμα-τυ, για τι χαρα κε ομορφια, με τιν οπία εμποτίζι τι ζοι, για το βαθι ανθροπιζμο κε πολιτιζμο, για τιν απαράμιλο μυςικι τυ λεχτικύ-τυ, για τιν εβγενι απλότιτα κε διάβγια τυ λόγυ-τυ.

Το μονοπάτι, για το οπίο ονιροπολύςε ο Πύςκιν, μετατράπικε ςε πλατι καλοπατιμένο δρόμο. Τα βιβλία τυ Πύςκιν τιπόνοντε ςε εκατομίρια αντίτιπα κε αποροφύντε αμέςος απ'τις αναγνοςτικες μάζες. Τον Πύςκιν τον γνορίζυν όλι. Ο Πύςκιν μεταφράςτικε ςτις γλόςες τον πιο καθιςτεριμένον άλοτε λαον τις Σοβιετικις Ενοςις. Ι προφιτία τυ Πύςκιν επαλίθεφςε!

Ι φίμι γίρο απο μένα θα περάςι πάνο απ'όλι τι μεγάλι Ροςία
κε τ' όνομά-μυ θα τ' αναφέρι κάθε γλόςα, πυ
ιπàρχι μέςα ς'αφτι:
κι ο περίφανος απόγονος τον ςλάβον κε ο φίνος
κε ο τόρα άγριος τυνκύζος κι ο φίλος τον ςτεπον καλμίκος.

Β. Ντεςνίτςκι.

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΙΣ ΝΕΑΣ ΡΟΣΙΚΙΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ.

Ι ζοι τυ Πύςκιν στι ροςικι λογοτεχνία, ςαν καθοδιγιτικι αρχι πυ οργανόνι, αρχίζι απ' τα πρότα βίματα τις πιιτικίς-τυ δράςις — απ' τυς ελεφθερόφιλυς ςτίχυς, απ' το «Ρυςλαν κε Λιυδμίλα». Ο πιιτις έγινε το κέντρο, ο αρχιγος ολάκερις γραμις λογοτεχνικις κατέφθινςις, όλι ι αντιπρόςοπι τις οπίας πέραςαν τι ςχολι τυ Πύςκιν, μαθένοντας απ' αφτον τι γλόςα, νιόθοντας το μιςτικο τυ θελγίτρυ τυ ςτίχυ κε τις πρόζας-τυ.

Ι επιροι τυ Πύςκιν στι λογοτεχνία αναπτίςετε ςε πολίμορφες κατεφθίνςις. Ι μεγαλοφιιά-τυ ζι μέςα στυς ςτίχυς τυ Λέρμοντοφ, τυ Κολτςοφ, τυ Τιύτςεφ, τυ Νεκράςοφ.

Στο πίιμα-τυ «Δεκεβρίςτριες» ο Νεκράςοφ ςινδέι τον Πύςκιν με τυς καλίτεους ανθρόπυς, με τις προτοπόρες ιδέες τυ παρελθόντος. Στο πίιμα τυ Νεκράςοφ ο Πύςκιν λέι ςτις δεκεβρίςτριες:

„Θα πεθάνετε, αλα ι αφίγιςι τον βαςάνον-ςας
θα κατανοιθι απ' τις ζοντανες καρδιες..."

Κατα το Νεκράςοφ ο Πύςκιν ίςτερα απ' τον «Πυγατςιοφ» ονιροπολι να πάι στο Υραλ, στι Σιβιρία, όπυ βαςανίζοντε ι δεκεβριςτες, οςτόςο —

„Ο πιιτις έγραπςε τον „Πυγατςιοφ",
Μα δεν έπεςε στα απόμακρα χιόνια-μας.
Πός μπορύςε να κρατίςι αφτό-τυ το λόγο;.."

Στο νέο αναγνόςτι, ςτον αναγνόςτι τον βγαλμένο μέςα απ' το λαο, ο πιιτις τις επαναςτατικις λογοτεχνίας θέλι να εμπνέψι τα

ίδια εσθίματα αγάπις κε σεβαζμυ προς τον Πύσκιν, τα οπία έτρεφε ο ίδιος.

Ολι ι καλίτερι πιιτες τις προεπαναστατικις εποχις έδοσαν φόρο αγάπις κε σεβαζμυ στο μεγάλο πιιτι στυς στίχυς-τυς, ανάλογα με το ταλέντο-τυς κε με τον ενθυσιαζμο σαν πολίτες, στιγματίσανε τυς εχθρυς τυ πιιτι, πυ διακόπσανε τι θαβμάσια ζοί-τυ. Κε ι πιιτικι μορφι τυ Πύσκιν, πυ διμιύργισε ι ροσικι λογοτεχνία, περνα μέσα απ' όλο το περαζμένο εόνα, σαν ένα ίδος ιθικο μέτρο για τον κάθε τίμιο σινγραφέα, γιατι για τον Πύσκιν μπορι να μιλα κανένας, μονάχα σαν πιιτι-πολίτι. Ι πιιτες τον ιμερόν-μας — Μαγιακόφσκι, Μπαγρίτσκι, Παστερνακ, εκατοντάδες πιιτες, βγαλμένι μέσα απ' το λαο, πυ πάνο στυς στίχυς τυ Πύσκιν διδάσκοντε κε αναπτίσοντε, μιλάνε με τον Πύσκιν, σαν να μιλάνε με ζοντανο, με σίνχρονο, με σιναγονιστί-μας. Τι ζοι τυ Πύσκιν τι διιγύντε στο λαο ι πεζογράφι-μας.

Ο Μ. Γόρκι καθόρισε θαβμάσια τι σιμασία, πυ έχι ι γλόσα τυ Πύσκιν στιν ιστορία τις ροσικις λογοτεχνίας: «Ο Πύσκιν... πρότος, — έγραφε ο Μ. Γόρκι, — έδικσε πός πρέπι να εποφελύμαστε το λεχτικο ιλικο τυ λαυ, πός πρέπι να το επεξεργαζόμαστε...»

Ο Μ. Γόρκι καλύσε τυς σοβιετικυς σινγραφις να κάνυν το ίδιο. Ο Αλεξέι Μαξίμοβιτς καταλάβενε θαβμάσια, τί τεράστιο οργανοτικο ρόλο έπεξε ι γλόσα τυ Πύσκιν στιν πρότι εποχι τις διμοκρατικοπίισις τις λογοτεχνίας-μας — στιν 7-ι δεκαετία τυ 19-υ εόνα κε στα κατοπινα χρόνια, όταν στι λογοτεχνία πλιμίρισαν ι αντιπρόσοπι τον διμοκρατικον στρομάτον τυ λαυ, άνθροπι πυ βγίκαν απο διάφορα κινονικα στρόματα, απο διάφορυς τόπυς· τις απέραντις χόρας-μας. Ολι αφτι έφεραν τι γλόσα-τυς με τις ιδιομορφίες τον διαλέκτον, τον κινονικον στρομάτον, τον επανγελμάτον· επλύτισαν τι γλόσα, έβριναν το λεξικό-τυς, δινάμοσαν τις δινατότιτες να νιόσυν τι λογοτεχνία ι αναγνόστες, πυ αρχίζυν να επικινονυν με τιν κυλτύρα. Σ' αφτιν όμος τιν έβρινσι ιπίρχε κε ο κίνδινος να ισχορίσυν στι λογοτεχνικι γλόσα κάτο απ' τι σιμέα τι «λαικότιτας» αφτα ίτε εκίνα τα στιχία τις ιπέρμετρις εθνογραφικότιτας, ο κίνδινος τις μόλινσις τις γλόσας με περιτυς διαλεκτιζμυς, πυ δισκολέβυν τιν όλι κατανόισι. Εδο επίσις ι σοφία τυ Πύσκιν χρισίμεπσε σαν δίχτις τυ μέτρυ κε τυ τακτ, πυ μέσα στο αφθόρμιτο προτσες τυ πλυτιζμυ τις γλόσας ίταν ι αρχι πυ, οργανόνι.

Τιν ίδια εκδούλεψι, σίμφονα με τι σκέψι του Γόρκι, μπορι να παρέχι ο Πύσκιν κε στι λογοτεχνία τον ιμερόν-μας. Κε πολι περισότερι μάλιστα, γιατι ι γλόσα τις προεπαναστατικις λογοτεχνίας σιχνα μολίνονταν σινιδιτα απ᾽ τους αστους πεζογράφους κε πιιτες. Απ᾽ τον Πύσκιν αρχίζι το προτσες τις προσένκισις τις λογοτεχνίας με τι λαικι διμιουργία. Πάνο στιν κατέφθινσι αφτι βρίσκοντε ι ανεξάντλιτες πιγες του πλουτιζμού-τις. Ο Πύσκιν ίταν ένας απ᾽ τους πρότους πραγματικα αφστιρους επιστιμονικους εχτιμιτες κε σιλέκτες τον μνιμίον τις λαικις διμιουργίας.

Ο Βς. Μίλερ, πέρνοντας αφορμι απ᾽ το πίιμα του Πύσκιν «Ο γαμπρος», ίπε: «...Ο σινδιαζμος τον «λαικον ιλικον» στιν περίπτοσι αφτι, όπος κε στις άλες αναδιμιουργίες τον λαικον θεμάτον απ᾽τον πιιτι, θα μίνι για πάντα μιστικο για μας, σαν εργασία διμιουργικις σκέψις μεγαλοφιίας· οστόσο τα ίδια τα ιλικα — τα θέματα, τι γλόσα — τα αντλούσε ο καλιτέχνις απ᾽ τον ίδιο το λαο, τον οπίο μελετούσε με αγάπι κε προσοχι ενθογράφου»[1]. Τιν κατανόισι του μιστικου αφτου σπούδασε πάνο στα έργα του Πύσκιν ο Λέρμοντοφ, όταν έγραφε το πίιμά-του «Το τραγούδι για τον έμπορο Καλάσνικοφ». Στι σχολι του Πύσκιν λεπτοδουλέβι ο Κολτσοφ το «λαικο» κε ταφτόχρονα τόσο προτότιπο τραγούδι-του. Δεν ιπάρχι αμφιβολία, ότι κι ο Νεκράσοφ ίρθε στι λαικότιτα τις μούσας-του όχι μονάχα απ᾽ τι λαικι πίισι, αλα κε απ᾽ τιν κατανόισι του Πύσκιν εκ μέρους-του. Το κορίφομα τις κίνισις πάνο σ᾽ αφτον τον πουσκινικο δρόμο προς τι λαικότιτα ίνε ο Μ. Γόρκι. Αφτος δεν επαναλάβενε τα λαικα θέματα, δεν μιμούνταν τι γλόσα τις λαικις διμιουργίας, αλα ίνε γνίσιο πεδι του λαου: τι γλόσα-του, τι σκέψι-του, τις ανεβάζι στο ίψος τις σινίδισις, ο ίδιος ίνε ο καλίτερος εκφραστις τον διμιουργικον πόθον του λαου.

Ι ελεφθερόφιλι στίχι του Πύσκιν, σαν πιο σαφις κε ξεκάθαρι, εσθιτικο-δραστικι εκδίλοσι τις πολιτικις σκέψις τις εποχίς-του, τις εποχις του κινίματος τον δεκεβριστον, βάλανε τα θεμέλια τις ρουσικις πίισις τον πολιτον. Ινε ενδικτικο, ότι ο Α. Γέρτσεν, ο ιδριτις του πρότου ελέφθερου τιπογραφίου στο εξοτερικο, δίπλα στο «Ταξίδι» του Ραντίστσεφ διμοσίεβε στιν «Πολιάρναγια Ζβεζντα» τα αφιερομένα στιν ελεφθερία κε απαγορεμένα για το ρούσο αναγνόστι πιίματα του Πύσκιν, του Ριλέεφ, του Λέρμοντοφ. Τα πιίματα αφτα μπένουν κε

[1] Βς. Μίλερ. „Ο Πύσκιν σαν πιιτις-εθνογράφος". Μόσχα, 1889 σελ. 47.

στι μιςτικι πιιτ κι ςιλογι τυ Ογαριοφ, κε ς'άλες ςιλογες παρόμιυ τίπυ, πυ εκδίδονταν ςτο εκςοτερικο.

Απ' τον Πύςκιν διδάςκοντε τι διάβγια τις πολιτικις ςκέψις, τι φλόγα τις οργις κε αγανάχτιςις ο Λέρμοντοφ, ο Ογαριοφ, ο Νεκράςοφ. Τι ςχολι τυ Πύςκιν — ςτο ςτίχο, ςτι γλόςα, ςτιν εφςτοχία τις ςατιρικις περιφρόνιςις — δεν τιν απέφιγε κι ο Ντολ'προλιύμποφ — ο ιδριτις τυ «Σβιςτοκ», δεν τιν απέφιγαν κ' ι καλίτερι πιιτες τις «Ιςκρας».

Κε αν ςτιν επαναςτατικι πίςι τον κατοπινον ναρόντνικον, ςτιν πίςι τις θλίψις κε τον βαςάνον, ςτιν πίςι τις αδιναμίας κε τις κατάπτοςις τυ πνέβματος, ςτύς ςτίχυς τον ςιμβολιςτον, με τυς οπίυς μερικι απ' αφτυς πλιρόνανε προςορινα φόρο ςτις πρωτοπόρες δια θέςις τις εποχίς-τυς, ακύετε κάποτε προφιτικι οργι, αφτο το χροςτάνε πρότα απ' όλα ςτον Πύςκιν, ςαν δάςκαλό-τυς — κι ο Π. Γ. (Γιακυμπόβιτς — Μέλςιν) κι ο Νάντςον, κι ο Μπριύςοφ.

Ι «Σκίθες» τυ Αλ. Μπλοκ ίνε άμεςος αντίλαλος τυ Πύςκιν, τυ πιιτι τις οδις «Στυς ςικοφάντες τις Ροςίας». Ο Β. Μαγιακόφςκι ενςάρκοςε ςε νέες φόρμες, μετέφερε ςτι γλόςα τυ εκςεγερμένυ «δρόμυ» το πάθος τις πυςκινικις αγανάχτιςις ενάντια ςτο δεςποτιζμο, τον κλιζμένο μέςα ςτυς ςφιχτοδεμένυς ςτίχυς τυ «Στιλέτυ» κε τις «Ελεφθερίας». Τις ικόνες τυ Γόρκι για το τολμιρο γεράκι, για τον περίφανο άλπατρο τις αντιλαμβανάμαςτε μέςα ςτο πλάνο κάπιας διαδοχικότιτας με τον πυςκινικο αιτο, πυ καλι το «δεζμότι» για τι λεφτερια.

Με ιδιέτερι καταπιςτικι ενέργια δέχετε ι νέα ροςικι λογοτεχνία τιν πυςκινικι επίδραςι ςτα θέματά-τις, ςτιν παντοτινι καταφιγι τον καλιτεχνον τις μεταπυςκινικις περιόδυ ς' εκίνα τα προβλίματα, πυ ίτε για πρότι φορα, ίτε πιο ζοιρα τέθικαν απ' τον Πύςκιν. Εδο κατα πρότο λόγο πρέπι να αναφέρυμε το θέμα τυ «νέυ ανθρόπυ», πυ ο Μ. Γόρκι κίριξε ςαν οδιγίτικο για όλι τιν αςτικι εβροπαικι λογοτεχνία τις νέας εποχις.

Στον Πύςκιν το θέμα αφτο, ςαν ροςικι εθνικι παραλαγι πανεβροπαικυ θέματος, πυ έχι κεφαλεόδικι κινονικι ςιμαςία, περνα μέςα απ' όλο το έργο-τυ, αρχίζοντας απ' τον «Εχμάλοτο τυ Καφκάςυ» κε τελιόνοντας ςτον «Εβγένι Ονέγιν». Ο Πύςκιν βάζι το θέμα αφτο κε το λίνι πάνο ςτο δρόμο τις κίνιςίς-τυ απ' το ρομαντιζμο ςτο ρεαλιζμο, το βάζι ςαν πρόβλιμα τις ανάπτιξις τις προ-

ςοπικότιτας τις νέας εποχις, μέςα ςτο πλάνο τις λίςις τυ ζιτίματος για τις κινιτίριες δινάμις τυ ροςικυ ιςτορικυ προτςες. Κε ςαν τέτιο, το θέμα αφτο το πίρε κε το ανάπτιχςε ι κατοπινι ροςικι λογοτεχνία. Κανένας όμος απ' τυς διαδόχυς τυ Πύςκιν δεν πλιςίαςε ςτι λίςι-τυ με τέτια ςαφίνια ςινέςθιςις, με τέτια δίναμι κριτικις ςτάςις απέναντι ςτιν τάχςι-τυ, όπος τόκανε ο ςινγραφέας τυ «Εβγένι Ονέγιν». Ύτε τον «εχμάλοτο», ύτε τον Αλέκο, ύτε τον Ονέγιν δεν τυς βάζι ςαν οδιγιτικυς παράγοντες τυ ιςτορικυ προτςες. Αφτος καταδίκαςε τον αςτικο-εγοιςτικο ιντιβιτυαλιζμό-τυς.

Σινεχίζοντας τι θεματικι γραμι τυ Πύςκιν, αναπτίςοντάς-τι μέςα ςε νέο κινονικο-βιοτικο κε εκπολιτιςτικο-ιςτορικο περιβάλον προς τιν κατέφθινςι τυ Γογολικυ «κριτικυ ρεαλιζμυ», κι ο Τυργένιεφ, κι ο Γοντςαροφ, κι ο Λ. Τολςτόι, αφίνομε τον Ντοςτοέφςκι, δεν προχόριςαν ςε ςίνκριςι με τον Πύςκιν, αλα κατέβαςαν τον τόνο τις ίρεμις, μα αφςτιρις ταχςικις αφτοκριτικίς-τυ. Στυς ίροές-τυς — κε το Λαβρέτςκι, κε τυς Κιρςάνοφ, κε τυς Αντύεφ, κε το Ράιςκι, κε το Λέβιν — τυς δόςανε τέτιες ιδιότιτες φορέον τον αρχον τις πανανθρόπινις κυλτύρας, ςαν να έκαναν αμφιζβιτίςιμο το ζίτιμα, αν έχυν το δικέομα αποφαςιςτικις καθοδιγιτικις ςιμετοχις ςτο ροςικο ιςτορικο προτςες.

Απ' το πυςκινικο χςεςτεφάνομα τυ αςτικυ ιντιβιτυαλιζμυ χςανίγι δρόμος, πυ οδιγι κατεφθίαν ςτις έρεβνες άλον παραγόντον, άλον διμιυργικον δινάμεον. Σ' αφτον ακριβος το δρόμο, το δρόμο τις προςεχτικις μελέτις τυ ροςικυ παρελθόντος, ςτο δρόμο τις περιεςκεμένις επικινονίας με το ςτιχίο τις πανλαικότιτας, ςτο δρόμο τις αποκατάςταςις τις ιςτορικις δραςτικότιτας τον λαικον μαζον ςτάθικε ο ίδιος ο Πύςκιν ςτιν κίνιςί-τυ απ' το ρομαντιζμο προς το ρεαλιζμο.

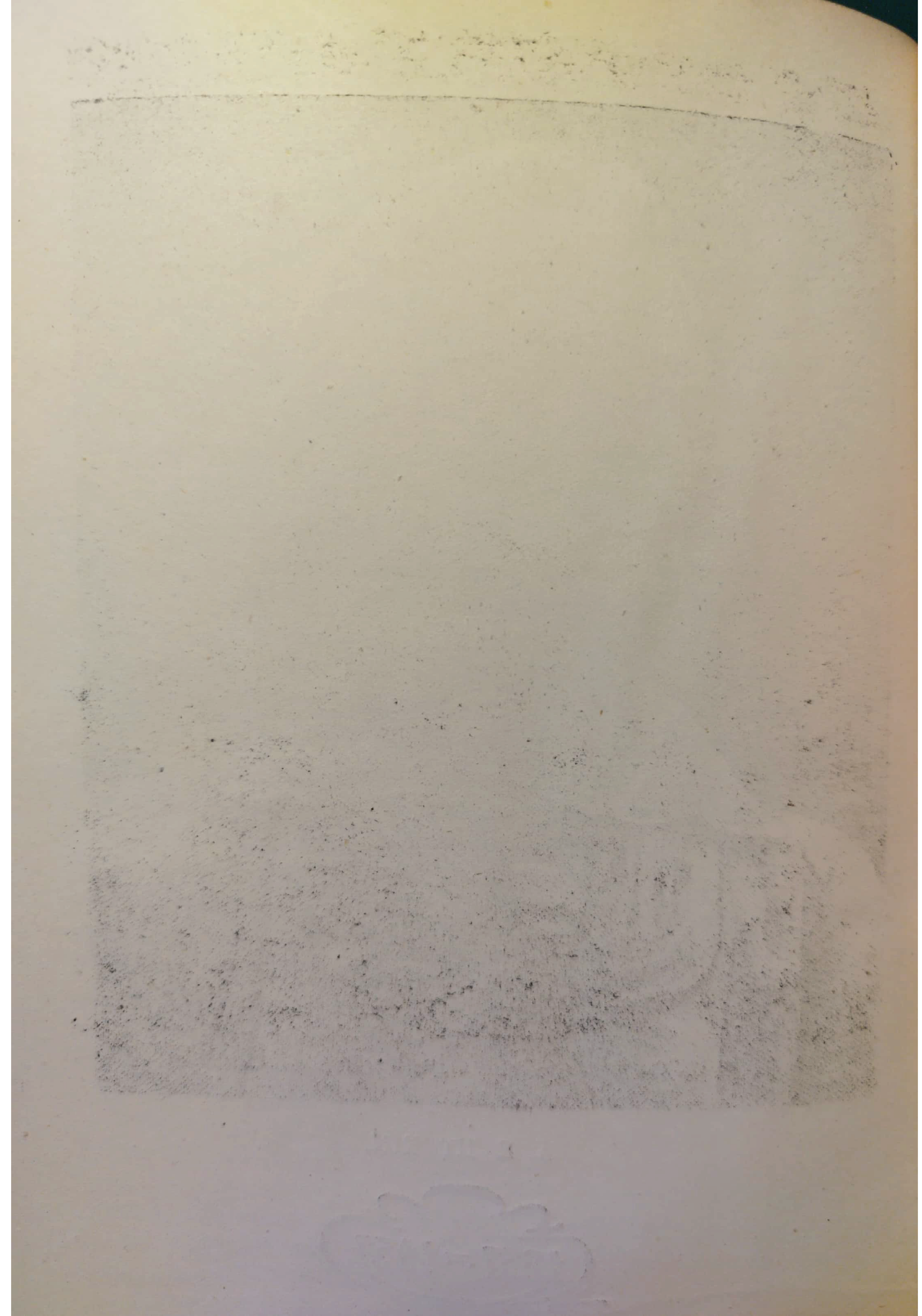
Ο Τυργένιεφ ςτο έργο-τυ «Πατέρες κε πεδια» έδοςε τον Μπαζάροφ, ο Γοντςαροφ ςτο έργο-τυ «Νκρεμος» έδοςε το Μαρκ Βόλοχοφ. Κ' εδο αφτι δεν ίνε ςινεχιςτες τυ Πύςκιν, αλα μαθιτες κε οπαδί-τυ.

Το ίδιο έγινε κε με το θέμα τυ «μικρυ ανθρόπυ». Στιν εςθιματικο-ανθροπιςτικι θέςι τυ θέματος αφτυ ςτο πλάνο τις αφίπνιςις καλον εςθιμάτον προς τυς ταπινομένυς, τυς απόκλιρυς ανθρόπυς κι ο Γογολ, κι ο Τυργένιεφ κι ο Ντοςτοέφςκι ίνε άμεςι ςινεχιςτες τυ Πύςκιν, ος ςινγραφεα τυ «Επιτιριτι τυ ςταθμυ». Οςτόςο αφτο

Α. Σ. ΠΟΥΣΚΙΝ.

1837 — 1937

μόνο έκαναν. Ο Πύςκιν διμιόργιςε τιν Τατιάνα, το Γρίνεφ, το Μπέλκιν, το Σαβέλιτς. Διμιοργόντας τυς τίπυς αφτυς, ο Πύςκιν έβρινε το περιεχόμενο τις ζοις, που περιλάβενε ό;τα τότε το πεδίο τις δράςις τις λογοτεχνίας. Για τον Πύςκιν αφτι δεν ίταν ίροες απ' τιν άποπςι εκίνι, όπος αντιλαβανόταν τον «ίροα» ι αςτικο-ιντιβιτοαλιςτικι λογοτεχνία. Τον πραγματικο ίροα ο Πύςκιν τον αναζιτι μέσα ςτιν ίδια τιν κολεχτίβα τυ λαυ, τον αναζιτι ςτο πρόςοπο τον αρχιγον τον αγροτικον εκςεγέρςεον — ςτο Στεπαν Ράζιν, ςτον Εμελιαν Πυγατςιοφ, τον αναζιτι ςε τέτιυς εκδιλοτες τον οδιγιτικον τάςεον τυ έθνυς, όπος ίνε ο Πέτρος.

Επαναλαβένο, ι ιςτορικο-εκπολιτιςτικι κινονικι ςιμαςία τον θεμάτον, πυ έβαλε ο Πύςκιν ςτι λογοτεχνία, εκδιλόνετε με το γεγονος, ότι τα θέματα αφτα ολοένα τα επεκςεργάζοντε ι καλίτερι καλιτέχνες-μας κάτο απ' τις ςινθίκες τις πραγματικότιτας, πυ άλαχςε. Ο Λ. Τολςτόι πέρνι το θέμα τις αντιπαράθεςις τυ «φιςικυ κε τυ πολιτιζμυ», τυ ελέφθερυ πεδίυ τις φίςις κε τυ ανθρόπυ, το οπίο ανάπτικςε ο Πύςκιν ςτα «μπαιρονικά»-τυ πίματα. Ι ιδιότιτες εκίνες τυ ταλέντυ τυ Τολςτόι, για τις οπίες ο Λένιν τον ονόμαςε «καθρέφτι» τις ροςικις επανάςταςις, βρίκαν τιν έκφραςί-τυς κε ςτι ςιμβατικότιτα τις ταξικις κυλτύρας τις αςτικις κινονίας, κε ςτιν αγανάχτιςι τυ Τολςτόι ενάντια ςτιν «κυλτύρα» τις ςίνχρονις κινονίας, ςτο κςεςκέπαζμα κε τιν άρνιςι εκ μέρυς-τυ τυ αςτικυ κράτυς, τυ δικαςτιρίυ, τις εκλιςίας, ςτιν αντιφατικι κε αςινεπι εκδίλοςι τον διαθέςεον κε ςιμφερόντον τις πατριαρχικις αγροτιας.

Ο Πύςκιν έβρινε ςτο έπακρο το περιεχόμενο τις λογοτεχνίας, έθεςε κε έλιςε θαβμάςια μια ςιρα θέματα, ςπυδέα απο ιςτορικι άποπςι, ςιμαντικα απο εςθιτικι άποπςι (εμις ςταματίςαμε μονάχα ςε λίγα απ'αφτα) κε ταφτόχρονα ίταν κε νομοθέτις τον λιρικον κε δραματικον ιδον τυ λόγυ, τον ιδον τυ ρεαλιςτικυ διγίματος, τυ μιθιςτορίματος ςε ςτίχυς, τυ ιςτορικυ μιθιςτορίματος, τυ πίματος, τυ παραμιθιυ. Τα περιςότερα απ' αφτα μέχρι ςίμερα ίνε απαράμιλα. Ο Πύςκιν ςαν πεζογράφος βρίκε θαβμάςιυς μαθιτες κε οπαδυς, πυ ανέβαςαν τι ροςικι λογοτεχνία ςε γιγάντιο ίπςος. Τα ονόματα τυ Τυργένιεφ, τυ Γοντςαροφ, τυ Λ. Τολςτόι, τυ Ντοςτοέφςκι, τυ Τςέχοφ, τυ Μ. Γόρκι κε τον προγενεςτέρον-τυς μεγάλον λογοτεχνον — Πύςκιν, Γόγολ, Λέρμοντοφ, έγιναν ονόματα πανκόζμιον ςινγραφέον, πυ εκφράςανε τις αρχες τις ροςικις εθνικις κυλτύρας.

Απ' το «Ροςλάβλεφ» τυ Πύςκιν πέρνι τιν αρχί-τυ το έργο τυ Λ. Τολςτόι «Πόλεμος κε ιρίνι». Κατενθυςιαζμένος απ' το απόςπαζμα τυ Πύςκιν «Ι μυςαφίριδες μαζέφτικαν ςτιν εξοχι», ο Λ. Τολςτόι αρχίζι να γράφι τιν «Ανα Καρένιν».

Ι γινεκίι τίπι τον πιμάτον τυ Πύςκιν με τιν αντιπαράθεσι τις «γίινις κε υράνιας ομορφιας» (Τατιάνα κε Ολγα, Μαρία κε Ζαρέμα) ςινεχίζυν τιν πιτιχί-τυς ζοι ςτα θαβμάςια ρομάντςα τυ Τυργένιεφ, τυ Γοντςαροφ, τυ Λ. Τολςτόι. Απ' τιν «Ιςτορία τυ χοριυ Γοριύχινο» ο δρόμος οδιγι κατ' εφθίαν ςτιν «Ιςτορία μιας Πολιτίας» τυ Σεντριν. Ο Οςτρόφςκι δε διδάχτικε μονάχα απ' τον Γόγολ, διδάχτικε κι απ' τον Πύςκιν-δραματύργο. Αν ςτον τομέα τις κομοδίας, ςτον τομέα τυ δράματος τυ παρμένυ μέςα απ' τι ζοι, ο Οςτρόφςκι επλύτιςε τι ροςικι ςκινι, έδοςε καθαφτο λαικα έργα, οςτόςο ύτε αφτος με τα «ιςτορικα χρονικα», ύτε ο Λ. Τολςτόι με τιν «τριλογία»-τυ δε διμιύργιςαν τίποτε το άκςιο να ςινκριθι με τον μοναδικο ός τόρα ςτι ροςικι λογοτεχνία «Μπορις Γοντυνοφ». Απαράμιλες ίνε ι «μικρες τραγοδίες» τυ Πύςκιν, ι θαβμάςιες ος προς τι μαεςτρία τις ςίνθεςις, ός προς το βάθος τυ πςιχολογικυ χαραχτιριζμυ, ός προς τι διάβγια τις ςκέψις, ος προς τιν ομορφια κε τι ςαφι απλότιτα τις γλόςας.

Ι πυςκινικι κυλτύρα τυ ςτίχυ αφομιόθικε φαρδια απ' τυς πιιτες τις μεταπυςκινικις εποχις, έγινε γι' αφτυς, μπορι να πι κανένας, ςτιχίο προταρχικις κατάρτιςις. Το μιςτικο όμος τις περιεχτικις απλότιτας τυ Πύςκιν, τις εκφραςτικις ςιντομίας κε μεςτότιτάς-τυ, τις εφςτοχίας κε τυ πλύτυ τον ιδεον τυ πυςκινικυ λόγυ δεν το ίχαν ι τιφλι μαθιτες κε μιμιτές-τυ. Κε πρέπι να ςπυδάςι κανένας τον ςτίχο τυ Πύςκιν, όπος κάνυν ι καλίτερι ςοβιετικι πιιτες, αφυ πλυτίςι με τιν πίρα τις διμιυργίας τον λαικον τραγυδιον κε καταχτίςι τις επιτιχίες εκίνες, πυ μας άφιςαν ι πιιτες, πυ κριτικα κε διμιυργικα αφομίοςαν κε επεκςεργάςτικαν τιν κλιρονομια τυ Πύςκιν — ο Λέρμοντοφ, ο Νεκράςοφ, ο Μπλοκ, ο Μπριύςοφ, ο Μαγιακόφςκι.

Ο Πύςκιν ςιμετέχι ζοντανα ςτι ςιμερινι λογοτεχνικί-μας εποχι. Παρ' όλι τιν πλατια επίδραςι τυ Πύςκιν πάνο ςτι ροςικι λογοτεχνία τις εποχις τις ανάπτικςίς-τις κάτο απ' τις ςινθίκες τις ταξικις κινονίας, αφτι ι επίδραςι δε μπορύςε να ολοκλιροθι.

Ο μεγάλος λαικος πιιτις με όλι-τυ τιν μεγαλοφιία αποκαλίπτετε μονάχα μπροςτα ςτο μεγάλο ελέφθερο λαο. Οπος τιν εποχι

τις πεδικις ιλικίας τις ανθροπότιτας, όταν όλος ο λαος τις αρχέας Ελάδας απολάμβανε τις ραπςοδίες τυ ομιρικυ έπυς, έτςι κε τόρα ς' εμας, για πρότι φορα ςτι νέα ιςτορία, τον εθνικο πιιτί-τυ τον αγαπα κε τον διαβάζι όλος ο ελέφθερος λαος.

Ο ανθροπιζμος τυ Πύςκιν, το καθάριο λογικό-τυ, το πνέβμα τις ελεφθερίας κε τις μόρφοςις, ι ομορφια τυ ςτίχυ-τυ ίνε μεγάλο δόρο τυ απόμακρυ παρελθόντος για το μέλον. Κε το πυςκινικο αφτο μέλον ίνε ι πραγματικότιτα τον ιμερόν-μας, πυ προκςενι χαρα, ι πραγματικότιτα τις ανικοδόμιςις τυ ςοςιαλιζμυ, τις άνθιςις τις λογοτεχνίας τυ ςοςιαλιςτικυ ρεαλιζμυ, προάνκελος τυ οπίυ ίταν ο ςοφος ρεαλιζμος τυ Πύςκιν. Ι φονι τις ελέφθερις, τις χαροπις μύςας τυ Πύςκιν περιπλέκετε με τιν εποχί μας.

Ι «αναγένιςι» τυ Πύςκιν ίρθε. Στι διμιυργικι επικινονία με τι μεγαλοφιία τυ λαικυ πιιτί-τις ι ςοβιετικι λογοτεχνία θα βρι ς' αφτον φίλο κε δάςκαλο. Γιατι ι λογοτεχνία αφτι έχι περίλαμπρο μέλον. Κε ι λογοτεχνία τις χόρας-μας δε μπορι παρα να ίνε μεγάλι: ςτι χαραβγι τις άνθιςίς-τις ζύςε κε διμιυργύςε ο Πύςκιν, κε κάτο απ' τις ςινθίκες τις ςοβιετικις κυλτύρας δεν έγινε χτίμα εκλεχτον μονάχα, αλα διμιυργικι κε χαρμόςινι ιπόθεςι όλυ τυ ςοβιετικυ λαυ.

Εμ. Γιαροςλάφςκι.

Ο ΑΘΕΙΖΜΟΣ ΤΥ ΠΥΣΚΙΝ.

Στα εκατόχρονα, απ' τι μέρα τυ θανάτυ τυ μεγαλοφυ Ρόςυ πιτι Αλέκςανδρ Σεργέεβιτς Πύςκιν ι μορφί-τυ κε το βαθι περιεχόμενο τις πίιςίς-τυ αποκαλίπτοντε μ' όλες τις πολιπίκιλες πλεβρές-τυς μπροστα ςτα εκατομίρια τον εργαζομένον μαζον. Για τι ςίνδεςι με τις εργαζόμενες μάζες τις Ροςίας ονιροπολύςε ο θαβμάςιος αφτος άνθροπος ςτιν εποχι, πυ ςτιν πολιτικι κονίςτρα ακόμι δρύςανε ςχεδον αποκλιςτικα ι εβγενυς καταγογις μόνο επαναςτάτες, όπος ονόμαζε ο Λένιν τι γενεα τον δεκεβριςτον. Μονάχα ι προλεταριακι διχτατορία, πυ έφερε ςε επικινονία με τις γνόςις, με την επιςτίμι, με τι λογοτεχνία, τα εκατομίρια τις μάζας τον εργαζομένον λαον τις ΕΣΣΔ, παρέχι τι δινατότιτα τις ολόπλεβρις κε βαθιας ςπυδις τις μεγάλις λογοτεχνικις κλιρονομιας τυ πιτι.

Στιν κλιρονομια αφτι τεράςτια ςιμαςία έχυνε τα ζιτίματα τις πολιτικις κοζμοθεορίας τυ Πύςκιν. Στιν τςαρικι Ροςία, πυ βριςκόταν κάτο απ' τι λογοκριςία, ίταν αδίνατο κε ν' αποκαλιφτι ακόμα όπος πρέπι μπροστα ςτις λαικες μάζες ι πραγματικι ιςτορία τον ςχέςεον τυ Πύςκιν με τυς δεκεβριςτες, λογυχάρι. Πολι περιςότερο ίταν αδίνατο ν' αποκαλιφτυν τέτιες πλεβρες τις κοζμοθεορίας τυ Πύςκιν, όπος ι ςτάςι-τυ απέναντι ςτι θριςκία, γιατι ι θριςκία για τον τςαριζμο ίταν ένα απ' τ' απαραβίαςτα ςτιρίγματα τις ίπαρκςίςτυ, ένα απ' τα μέςα τις κιριαρχίας-τυ, πολι ςίγυρο όπλο τις πνεβματικις ιποδύλοςις τον μαζον.

Στις μέρες-μας ίνε πάρα πολι ςπυδέο να δίκςυμε κι αφτι τιν πλεβρα τις κοζμοθεορίας τυ Πύςκιν, πυ παρα τιν τςαρικι λογοκριςία εκδιλόθικε ζοιρα ςε ςιρα καλιτεχνικον έργον-τυ. Δεν πρέπι να

ξεχνάμε, ότι στιν τρίτι δεκαετία τυ XIX εόνα, όταν το ταλέντο τυ πιιτι βρισκότανε στιν άνθισί-τυ, όταν πάνο-τυ ίχαν τεράστια επίδρασι τέτιι άνθροπι, όπος ο Πέστελ, ο Ριλέεφ, ο Πύστσιν κε ι άλι φίλι-τυ, ι κατοπινι δεκεβριστες, στι Ροσία επικρατύσε μεγάλι αντίδρασι, πυ προκάλεσε ο φόβος τις επανάστασις. Τιν εποχι τις βασιλίας τυ Πάβλυ, πυ προιγίθικε, ο Πύσκιν χαραχτίρισε έτσι: «κε στις πολιτιζμένες εποχες μπορυν να γενιύντε Καλίγυλι. Ι ρόσι ιπερασπιστες τις απολιταρχίας δε σιμφονυν μ' αφτο κε πέρνυν το διάσιμο χορατο τις κιρίας ντε-Σταλ, για βάσι τυ σιντάγματός-μας: «Ι κιβέρνισι στι Ροσία ίνε δεσποτιζμος, περιοριζμένος με θελια»[1]. Μα κε ι κατοπινι εποχι τις βασιλίας Αλέξανδρυ τυ Ι δεν έφερε τιν ποθιτι ελεφθερία. Διαψέφτικαν ακόμα κ' ι μετριόφρονες ελπίδες τις φιλελέφθερις αριστοκρατίας. Ολα περιορίστικαν σε «μεταριθμίσις», για τις οπίες ο πιιτις έγραψε σ' ένα-τυ επίγραμα:

Ελεφθερίες θέλανε, τυς δόθικαν αφτες:
ι βράκες-τυς απο στενες γενίκανε φαρδιες.

Στο 1816 ιπυργος τις πεδίας διορίστικε ο μιστικιστις, αντιδραστικος πρίνκιπας Α. Ν. Γολίτσιν, τον οπίον ο Πύσκιν ονόμαζε: «δυλικι ψιχι» κε «τις μόρφοσις στραγκαλιστι». Σίμφονα με το σχέδιο αφτυ τυ στραγκαλιστι τις μόρφοσις, τυ μέλυς τις έρεσις τον περιστρεφομένον μαστιγιον κε εχφίλυ, το ιπυργίο τις πεδίας στα 1817 μετασχιματίστικε σε «ιπυργίο τον πνεβματικον ιποθέσεον κε τις πεδίας». Σ' αφτον τον Γολίτσιν ο Πύσκιν αφιερόνι καφστικο επίγραμα, πυ μαστιγόνι τον Γολίτσιν, σαν μιστικιστι-έχφιλο κε προστάτι άλυ μεγαλίτερυ έχφιλυ, — τυ Μπαντις-Καμένσκι:

Τυ Χβόστοβα ο κιδεμόνας
νά-τος, ι δυλικι ψιχι,
τις μόρφοσις ο στραγκαλιστις,
τυ Μπαντις ο ιπερασπιστις.

Επάνο-τυ, για το θεο!
σφίχτε απ' όλες τις μεριες
κε πιότερ' απ' τα πισινα,
πυ τυ 'ν' αδίνατι μερια.

---

[1] Πύσκιν. Μόσχα, 1936, τ. VI, σελ. 21.

I επιςτίμι κε ι λογοτεχνία πέςανε κάτο απ' τον έλενχο αντιδραςτικον, όπος ίταν ο επιθεοριτις τον ςχολίον τις περιφέριας τυ Καζαν, Μαγνίτςκι, πυ έγραφε, «ότι ι εχςυςία απετι ςτρατιοτικυς κε πολιτικυς ιπαλίλυς θεοςεβις», κε «ι γνόςις, χορις πίςτι ςτο θεο τις ίνε όχι μονάχα άχριςτες, αλα κε βλαβερες». Καλίτερός-τυ δεν ίταν κι ο φανατικος-διςιδέμονας Ρύνιτς, ο διεφθιντις τυ πανεπιςτιμίυ τις Πετρύπολις. Εφταςαν ςτο ςιμίο, να ιποχρεόνυν τυς καθιγιτες τις φιςιχις ςτα ανότερα εκπεδεφτικα ιδρίματα, ν' αποδίχνυν ςτις διαλέχςις-τυς «την πανςοφία τυ θευ κε το περιοριζμένο τον εςθίςεόν-μας». Απαγορέφτικε ι κιχλοφορία τυ βιβλίυ «I βλάβι απ' τα μανιτάρια» για τον λόγο, ότι τα μανιτάρια τα ςιςτένι ι «αγία εκλιςία», ος νιςτίςιμι τροφι. Ο λογοκριτις απαγόρεψε τα πίιματα, πυ ίχανε θέμα τον έροτα, γιατι ςε μια απ' τις πρότες μέρες τις μεγάλις ςαραχοςτις θάταν πολι άπρεπο να γράφι κανις για τον έροτα μιας παρθένυ, πιός κςέρι τί ίδυς...

Κάτο απο τέτιες ςινθίκες ζύςε ο Α. Σ. Πύςκιν. Ιχε γνοριςθι με τα έργα τυ Λυκριτίυ, τυ Βολτέρυ, τυ Γόλπαχ, τυ Ελβετίυ, τυ Χιυμ κε άλον. Σε μια παραλαγι τυ «Εβγένι Ονέγιν» ο Πύςκιν δίνι τον κατάλογο τις βιβλιοθίκις τυ ιροά-τυ.

Χιυμ, Ρόμπερτςον, Μαβλι
βαρόνος ντ' Ολμπαχ κε Βολτερ,
Ελβέτιος, Λιοκ, Φοντενελ,
Λυκρίτιος, Ντιντρο, Παρνι,
Οράτιος κε Κικερον.

Αρχι αφτος ο κατάλογος, για να καταλάβι κανις, ότι ο Πύςκιν ίχε γνοριςθι με τα έργα τις πιο προχοριμένις ςκέψις, πυ χαραχτίριζε τις διαθέςις τις επαναςτατικις διανόιςις ςτι Μεγάλι αςτικι γαλικι επανάςταςι κε πυ εχςάςκιςε τεράςτια επίδραςι πάνο ςτυς δεκεβριςτες. Κε προπάντον ο Βολτέρος — αφτος ο κατα τι γνόμι τυ πιιτι,

κακος απ' το Φερνέι φοναχλας
κε πρότος απ' τυς πρότυς πιιτες —

άφιςε βαθια αχνάρια ςτιν κοςμοθεορία τυ Πύςκιν. Δεν πρέπι να κςεχνύμε, ότι ςτο λίκιο, όπυ ςπύδαζε ο Πύςκιν βριςκόταν ι βιβλιοθίκι τυ Βολτέρυ με πάνο απο 5000 τόμυς, τιν οπία κάποτε ίχε αγοράςι ι Εκατερίνι. Τα βιβλία αφτα τα διαβάζανε πολι απ' τυς μαθιτες τυ λικίυ.

Μεγάλι επίδρασι, αναμφίβολα, πάνο στον Πύςκιν εχςάςκιςε ςτο λίκιο κε ο καθιγιτις τις γαλικις γλόςας ντε-Μπουντρι, ο αδελφος τυ διάςιμυ γάλυ επαναςτάτι Μαρατ. Ο ντε Μπουντρι ςιχνα ςτον κερο τυ μαθίματος διιγότανε αναμνίςις-τυ απ' τιν εποχι τις τρομοκρατίας τον ιακοβίνον ςτι γαλικι επανάςταςι.

Πολι νορις απ' τι λίρα τυ Πύςκιν αντίχιςαν αντιθριςκεφτικα μοτίβα.

Ακόμα απ' το μαθιτικο θρανίο ο Πύςκιν ςτιν „Πολιτιύλα"-τυ δεν κρίβι το μίςος-τυ προς τυς παπάδες:

Θεύλι-μυ, ςιχένομε,
τ' ομολογο μπροςτα-ςυ,
τυς λιτυργύς-ςυ τυς πιςτυς,
τις πόλις τυς παπάδες,
φοβάμε τα κιρίγματα,
τυ γάμυ τα τραπέζια.
Δεν τυς χονέβο τυ χοριυ
επίςις τυς παπàδες
κι αφτυς εγο μιςο,
όπος ο παπας τυς οβριυς.

Σ' έναν απ' τυς πιο αντιδραςτικυς παράγοντες τις εποχις τυ Αλέχςανδρυ τυ Ι, τον αρχιμανδρίτι Φότιο, ο Πύςκιν αφιερόνι ςιρα καφςτικα επιγράματα. Στα 1818 ο Πύςκιν έγραφε γι' αφτον:

Φανατικος κε έκφιλος, μιςος κι' απο τα δίο,
για όπλα-τυ πνεβματικα
εχι ςταβρο, ςπαθι κε βύρδυλα, φοβέρες κε κατàρες.
Θεέ-μυ, ι αμαρτολι εμις, παρακαλύμε,
να μι μας κςαναςτίλις παρόμιυς πιμένες,
πύν' ςτα μιςά-τυς αγαθι πύν ςτα μιςά-τυς άγιι.

Σε άλο επίγραμα, αφιερομένο ςτι θριςκομανι, έκφιλι κε ιποκρίτρια κόμιςα Ορλόβα, ο Πύςκιν έγραφε:

Σίζιγος με εβςèβια,
έχι αφιερομένο
ςτον θεο το πνέβμα-τις,
ςτον Φότιο τον άγιο —
τ' αμαρτολο κορμί-τις.

Ινε αλίθια, ότι ςτιν πολίπλεβρι κλίμακα τις πιιτικις διμιυργίας τυ πιιτι κε ςτιν πρότι περίοδο τις ζοίς-τυ κε ςτο τέλος τις ςτα-

διοδρομίας-τυ, μπορύμε να βρύμε κε θρισκεφτικα μοτίβα. Μα τα μοτίβα αφτα αντιχύνε ςιχνα με φάλτςο, κε νιόθυμε ς' αφτα όχι μόνο το εκςεζιτιμένο, αλα κε ανιλικρίνια. Ο ίδιος ο Πύςκιν έγραφε γι' αφτο σε επιςτολί-τυ ςτον Τςααντάεφ ςτις 19 τυ Οχτόβρι 1836: «Ι θ ρ ι ς κ ί α ί ν ε ο λ ό τ ε λ α κ ς έ ν ι μ ε τ ι ς ι δ έ ε ς μ α ς, μ ε τ ι ς ς ι ν ί θ ι έ ς - μ α ς ... Μα γι' αφτο δεν κάνι να μιλα κανένας»[1]. Στιν ίδια επιςτολι ο Πύςκιν ροτα τον Τςααντάεφ: «Διαβάςατε το τρίτο άρθρο τυ «Σοβρέμενικ»; Το άρθρο για το Βολτέρο τὄγραπςα εγο».

Αν πάρυμε ιπόπςι, ότι ο Πύςκιν τἄγραφε αφτα ένα χ ρ ό ν ο π ρ ι ν τ υ θ α ν ά τ υ - τ υ, τότε μπορύμε να φανταςτύμε, με πιό πςιχικο πόνο εχτελύςε ςτι νεκρικι κλίνι τις θριςκεφτικες ςινίθιες, τις εκςομολόγιςις κε μετάλιπςις για να μιν πικράνι τυς γίρο-τυ ςτις τελεφτέες ςτιγμες τις ζοίς-τυ. Κε πόςο δίςκολο τυ ίτανε να ςινκράτα μέςα-τυ τιν πραγματικι ςτάςι-τυ απέναντι ςτι θριςκία κε τιν εκλιςία.

Βέβεα, ο Π ύ ς κ ι ν δ ε ν ί τ α ν α θ ε ι ς τ ι ς μ ε τ ι ς ί χ ρ ο - ν ι ς ι μ α ς ί α α φ τ ι ς τ ι ς λ έ κ ς ι ς. Κάτι περιςότερο. Στα τελεφτέα χρόνια τις ζοίς-τυ ίχαν, αναμφίβολα, πάνο-τυ επίδραςι τα ιδεαλιςτικα φιλοςοφικα ρέβματα τυ Σέλινκ, τυ Φίχτε, μα δινατότερι απ' αφτες τις επιδράςις ίταν ι επίδραςι τον γάλον ματεριαλιςτον κε ελεφθεροφρόνον κε προπάντον τυ Βολτέρυ. Διο χρόνια πριν τυ θανάτυ-τυ ο Πύςκιν επεκςεργάςθικε ςχέδιο δράματος, για το οπίο πίρε θέμα τις διίγιςις τιν πάπιςα Ιοάνα, πυ κατόρθοςε ν' αποκρίπςι ότι ίταν γινέκα, κε αναριχίθικε ςτον παπικο θρόνο. Ι ιςτορία τις πάπιςας τελιόνι με το γεγονος, ότι ο ιποτιθέμενος πάπας γενα ςτο δρόμο. Βέβεα μια τέτια φιλολογικι εργαςία μπορύςε νἄχι μονάχα ένα προοριζμο — το κςεςκέπαζμα τις εκλιςίας. Κε μάλιςτα ς τ α α ν τ ι θ ρ ι ς κ ε φ τ ι κ α μ ο τ ί β α τ υ Π ύ ς κ ι ν, π ε - ρ ι ς ό τ ε ρ ο α π' ό λ α κ ε δ ι ν α τ ό τ ε ρ ο α π' ό λ α, χ τ ι - π α ς τ α μ ά τ ι α α φ τ ο α κ ρ ι β ο ς τ ο ς ι μ ι ο : τ ο κ ς ε - ς κ έ π α ζ μ α ό χ ι τ ι ς υ ς ί α ς τ ι ς θ ρ ι ς κ ί α ς, α λ α τ ο κ ς ε ς κ έ π α ζ μ α τ ι ς ε κ λ ι ς ί α ς, τ ο κ ς ε ς κ έ π α ζ μ α τ ι ς α π ά τ ι ς α π ο μ έ ρ ο ς - τ ι ς, τ υ φ α ρ ι ς α ι ζ μ ύ - τ ι ς, π υ έ χ ι α κ ς ι ό ς ι ς γ ι α π α ν α ν θ ρ ό π ι ν ι ι θ ι κ ι.

[1] Α. Σ Πύςκιν Ακαδιμαικι έκδοςι επιςτολον, επεμελιμένι απ' τον Σάντοφ 1911 τ. ΙΙΙ ςελ. 389.

Τα αντιθρισκεφτικα μοτίβα τυ Πύσκιν απιχυν μια ελαφρα ιρονία, πυ χαραχτιρίζι το Βολτέρο, τυς «ελεφθερόφρονες» τις αστικις γαλικις επανάστασις. Στιν επεξεργασία αφτυ τυ στιλ σιντέλεσε, βέβεα, κε το γεγονος, ότι ο Πύσκιν ίκσερε πολι καλα τι γαλικι γλόσα κε δίαβαζε με ζίλο τι γαλικι λογοτεχνία. Οστόσο ι αθειστικι στίχι τυ Πύσκιν έχυν περιεχόμενο πολι βαθίτερο απ' ότι ι ελαφρα ιρονία τον Βολτεριανον. Στον Πύσκιν μπορύμε, λογυχάρι, να σιναντίσυμε αρκετυς στίχυς, στυς οπίυς αφτος δίπλα στιν κοροιδεφτικί-τυ στάσι απέναντι στιν ανάσταςι τυ Χριστυ κε στα διάφορα «μιστίρια» τις εκλισίας, παραθέτι βαθιες πολιτικες σκέψις. Ο Πύσκιν γράφι στον Β. Λ. Νταβίντοφ:

Διο λέκσις θέλο να συ πο,
για μένα κε το Κισινεφ:
Τις εκλισιας ο τίρανος, ο μιτροπολίτις,
ο ασπρογένις ο φαγας ετύτες τις ιμέρες,
άκσαφνα, πριν τυ φαγιτυ, μας άφισε ιγία
κε πίγε στον παράδισο, το γιο για να φιλίσι,
πυ ι Μαρία γένισε με το υρανοπύλι.

Στο γράμα αφτο ο Πύσκιν κοροιδέβι τιν ιποκριτικί-τυ θεοσέβια.
Ο Πύσκιν παρυσιαζότανε ος πιστος, ορθόδοκσος. Πίγενε στιν εκλισία, προσεφχόταν, μεταλάβενε, εκσομολογιόταν κ. τ. π. Ολα ομος αφτα ίσαν πσέφτικα. Εγραφε στον Νταβίντοφ:

Γένικα τόρα γνοστικος κ' ιποκριτις σινάμα.
Νιστέβο κε προσέφχομε κι ακράδαντα πιστέβο,
τα κρίματά-μυ ο θεος, ότι θα σιχορέσι,
όπος ο τσαρος σιχορι αμαρτολύς-μυ στίχυς.
Νιστέβ' ο Ινζοφ κε εγο, δεν ίν' πολες ιμέρες,
πυ τυ Βολτέρυ πέτακσα μακρια τις φλιαρίες.
Τι λίρα-μυ, τις φίσεος τ' αμαρτολο το δόρο,
παράτισα κε κόλισα ς' εφχες κε σινακσάρια,
κε για φαγί-μυ τα κσερα διάλεκσα μανιτάρια.
Οστόσο το περίφανο, τ' άλαθο λογικό-μυ,
γι' αφτά-μυ τα καμόματα, μ' ελένχι στα γερα,
κε ι κιλια, πυ λιγοστα νιάζετε για τα θία,
αφτίνα τι μετάλιψι δεν τι χονέβι πια.
Τυλάχιστο να γίνονταν λιγάκι τεριαζμένι·
καν με κρασι τις προκοπις το λαφίτι, λογυχάρι·
γιά Κλο ντ' βυζζο. Πάι καλα, παράπονο δε θάχα.

Μα νά με τι τιν κάνουνε κε γέλα όςο θέλις.
Με τις Μολδάβας το κραςι, κι' αφτο νερο γεμάτο.
Μ' όλα αφτα προςέφχομε, κάνο γονικλιςίες,
ςταβροκοπιέμ', ακρόαςι τυ ςατανα δε δίνο.
Κε άθελα, τ' ομολογο, Νταβίντοφ, το θιμάμε
το ιδικό-ςυ το κραςι, πυ πίναμε αντάμα.
Κε ίτανε ςτ' αλιθινα αγία κινονία,
όταν ι διό-μας κε μ' εμας μαζι κι' ο αδελφός-ςυ,
ςτο τζάκι μπρος καθόμαςταν ντιμένι κε ι τρίς-μας
με ρύχο φιλελέφθερυ, με διμοκράτι ρόμπα·
Τυ γλιτομυ το κίπελο γεμίζοντας κ' ι τρίς-μας
με κριερο, δίχος αφρο κε ζοογόνο νάμα.
Για τιν ιγία πίναμε εκίνον κε εκίνις*,
χορις ν' αφίνυμε ςταλια ςτυ ποτιριυ τον πάτο..
Τιν ιςιχία ι λαι ποθυν απο καρδίας.
Μι θα τυς ςφίκςι ο ζιγος εόνια τυ ςκλάβυ,
μι τις ελπίδας έζβιςε ι φοτινι αχτίδα
Οχι! τιν εφτιχία-μας θα τι χαρύμε πλέρια,
μετάλιπςι θα πάρυμε απ' έματος ποτίρι,
κε θα φονάκςο με χαρα νέο χριςτοςανέςτι.

Εδο βέβεα, πρέπι να δόςυμε μια εκςίγιςι. Για ανθρόπυς τέτιας νοοτροπίας κε διαθέςεον, όπος ίταν ο Α. Σ. Πύςκιν, ι θριςκεφτικι απικόνιςι δε ςιμένι καθόλυ, ότι αφτι προέρχετε απο θριςκεφτικι κοζμοθεορία. Κε γι' αφτο, όταν ο Πύςκιν καταφέβγι ςε τέτιες απικονίςις, όπος ι μετάλιπςι απο μ α τ ο μ έ ν ο δ ι ς κ ο π ό τ ι ρ ο, αφτο δε ςιμένι, ότι ο πιιτις πιςτέβι, έςτο κε κατελάχιςτο ςτι δίναμι τις θριςκεφτικις μετάλιπςις. Ολο αφτο το πίιμά-τυ, το αφιερομένο ςτον Νταβίντοφ, δίχνι τι 'ςτάςι τυ Πύςκιν απέναντι ςτι θριςκία κε τυς τίπυς-τις: ι νιςτία, ι προςεφχι, ι ανάγνοςι ςιναχςαρίυ, ι μετάλιπςι, το βάπτιζμα κε ι άλες ιεροτελεςτίες όλα αφτα ίνε ιποκριςία. Ο Πύςκιν κοροιδέβι όλυς αφτυς τυς τίπυς τον ιεροτελεςτιον καθος κε τύτο, ότι ο ίδιος ίνε ανανκαζμένος να τις τιρα. Κε ι ίδια ι αφίγιςι γι' αφτα, τυ χριςιμέβι ος αφορμι για να τονίζι τι δίναμι άλις κοζμοθεορίας, πυ ζι μέςα-τυ — τι δίναμι τον βαθιον ςινκινίςεον τυ κερυ, πυ πέραςε ςτιν Κάμενκα, ανάμεςα ςτυς κατοπινυς δεκεβριςτες, όταν αφτι ςικόνανε τα ποτίρια για τιν επανάςταςι τις Ιςπανίας, τις Πορτογαλίας κε για τι μελύμενι επανάςταςι τις Ροςίας. Αποτινόμενος ςτον Νταβίντοφ, βρίςκι αφορμι, να εκ-

*Το „εκίνυς" αναφέρετε ςτυς πολονυς, το „εκίνις", ςτιν ελεφθερία (Σ. Μ.)

φράσι το διάπιρο πόθο-τυ για κίνο τον κερο, οπόταν θα πέσι ο ζιγος τις τσαρικις απολιταρχίας, πυ πιέζι το λαο, οπόταν ο λαος θα μεταλάβι απ' το ματομένο δισκοπότιρο τις Επανάστασις.

Κάποτε ο Λένιν, καταπολεμόντας τυς θεοκατασκεβαστες, ιπόδιχνε, ότι ίνε ολότελα λανθαζμένος ο σινδιαζμος τον λέκσεον «θρισκία τυ σοσιαλιζμυ» στο στόμα τυ μαρκσιστι. Στο στόμα όμος τυ Πύσκιν, το «ματομένο δισκοπότιρο τις μετάλιψσις», αποτελι όχι βίμα προς τι θρισκία, αλα βίμα προς τον αθειζμο.

Ο Πύσκιν ος προς τιν κοζμοθεορία-τυ ίνε ορθολογιστις κε τρέφι βαθια πίστι στι δίναμι τις σκέψσις.

Στα 1826 ο Πύσκιν διμοσιέβι το «Βακχικο άζμα»:

Σαν τι λαμπάδα, πυ τρέμοντας ζβίνι,
μπρος ις το φος τις καθάριας αβγις,
έτσι κ' ι ψσέφτικι ζβίνι σοφία
μπρος ις τον ίλιο · τ' αθάνατυ νυ.
Ζίτο ο ίλιος, ας λίψσι το σκότος!

Δεν πρέπι να κσεχνάμε, ότι λίγα χρόνια πριν απ' αφτα, ο φοτοζβέστις Μαγνίτσκι με εκσερετικι λίσα επιτίθονταν ενάντια στο ανθρόπινο λογικο, στον αθάνατο νυ. «Εφεβρέθικε, — έγραφε ο Μαγνίτσκι, — νέα ιδέα — ο ανθρόπινος νυς. Ι θεολογία αφτυ τυ ίδολυ ίνε ι φιλοσοφία, ι λιτυργί-τυ — ι διάσιμι σινγραφις τον διαφόρον εποχον κε χορον. Αρχισε ι λατρία τυ ιδόλυ τυ νυ. Το σκότος τις φιλοσοφίας επισκίασε πάλιν το φος τυ Χριστυ».

Σχετικα με τυς φοτοζβέστες αφτυ τυ ίδυς, το «βακχικο άζμα» τυ Πύσκιν, πυ εκθιάζι τον ίλιο τυ λογικυ, τυ αθάνατυ νυ, μπρος στιν οχρι λαμπάδα τις θρισκεφτικις ιδέας, αποτελι βέβεα τολμιρι πρόκλισι.

Μεγάλι ταραχι προκσένισε στιν εκλισία ι «Γαβριλιάδα» τυ Πύσκιν. Ιστερα απ'το «Κανδιτ» κε τιν «Αβριλιανι Παρθένο» τυ Βολτέρυ, ι «Γαβριλιάδα» τυ Πύσκιν ίνε, αναμφίβολα, το πιο δινατο στον κόζμο λογοτεχνικο έργο, πυ έχι τιν εχμί-τυ στραμένι ενάντια στιν εκλισιαστικι θρισκεφτικι ιδεολογία. Ι κοφτερι κόψι τις σάτιρας δεν αφίνι πέτρα πάνο σε πέτρα απ' τυς εβανκελικυς μίθυς τις ασπόρυ σιλίψεος. Δίσκολο να πι κανις σε πιά αρμενικι παράδοσι στιρίζετε ο πιιτις, δίνι όμος στι «Γαβριλιάδα» ολότελα νέα εκσίγισι τυ εβανκελικυ αφτυ μίθυ, για τιν άσπορο σίλιψσι. Ινε αναμφίβολο, ότι ο Πύσκιν χρισιμοπίισε τιν πλατια γνοριμία-τυ με τιν αρχέα μιθολο-

γία — ελινικι, ρομαικι, εγιπτιακι: τυς μίθυς για τι θεα Ισίδα, τι Λίδα κ.ά. Τον θεο, πυ φλεγότανε απο έροτα στι Μαρία, ο Πύςκιν παριςτάνι με ανθρόπινα χαραχτιριςτικα[1].

Κε ι Μαρία τυ Πύςκιν δεν μιάζι καθόλυ τι Μαρία τυ εβανκελίυ. Ινε γινέκα πυ διπςάι ςινιθιζμένο, ανθρόπινο, φιςικο έροτα κε γελιέτε έφκολα. Οταν φέβγι το περιςτέρι, το εβανκελικο «άγιον πνέβμα», ι Μαρία ςκέφτετε όπος ι πιο απλ'ι κοπέλα.

> Πέτακςε. Κε κατάκοπι εςκέφτικ' ι Μαρία·
> „Μορε, τί τρέλες! Ενας, διο, τρις, κε δεν κυράζοντε!
> Αλίθια ίταν αρκετι ςινκινιςι για μένα,
> το να δοθο με τι ς'ρα μια κε τιν ίδια μέρα,
> ςτο ςατανα, ςτον άνκελο κε ςτο θεο ακόμα[2].

Στα 1826, πέντε χρόνια ίςτερα απ' τιν εμφάνιςι τις «Γαβριλιάδας» ο ςινταγματάρχις τις χοροφιλακις Μπίμπικοφ έγραφε ςτιν έκθεςί-τυ για τιν επίδραςι τυ Πύςκιν κε τις «Γαβριλιάδας» πάνο ςτι νέα γενια: «Αναθρεμένι ος επιτοπλίςτο με ιδέες ταραχοπιες κε διαμορφομένι με αρχες αντίθετες προς τι θριςκία, αποτελυν φιτόριο, πυ με τον κερο μπορι να καταντίςι καταςτρεφτικο για τιν πατρίδα κε για τι νόμιμι εκςυςία... Κερδίςαμε, εκςορίζοντας τον Πύςκιν ςτιν Κριμέα; Τέτιι νέι, βριςκόμενι ςτι μοναχςια, ςτιν εριμια, απομακριζμένι, να πύμε έτςι, απο κάθε διανούμενι κινονία, χάνοντας κάθε ελπίδα για το χάραμα τις ζοίς-τυς, χίνυν ςτα ςινγράματά-τυς τι χολι, πυ προκαλι ι διςαρέςκια, κατακλίζυν το κράτος με ένα ςορο ταραχοπια πίιματα, πυ διαδίδυν τι φλόγα τις εκςέγερςις ς' όλες τις μεριες κε επιτίθεντε με το επικίνδινο κε προδοτικο όπλο τις ιρονίας ενάντια ςτιν αγιοςίνι τις θριςκίας — αφτυ τυ δεζμυ, τυ απαρέτιτυ για όλυς τυς λαυς κε προπάντον για τυς ρόςυς (Κίτα «Γαβριλιάδα» άπαντα τυ Πύςκιν)... Επιςινάπτο εδο ςτίχυς, πυ κικλοφορυν ακόμι κε ςτιν επαρχία κε πυ χριςιμέβυν ος απόδιχςι τυ γεγονότος, ότι ιπάρχυν ακόμα πολι κακεντρεχις άνθροπι.

> Βόςκετε, λαι τις Ροςίας
> για ςας ακατανόιτι τις δόκςας ι φονι.
> Τις λεφτεριας ίν' άχριςτα για ςας τ' αγνα τα δόρα
> ίςαςτε όλι για ςφάκςιμο, ίςαςτε όλι για κόρεμα.[3]

---

[1] Πύςκιν ΙΙ τόμος, έκδοςι ΚΠΧΛ, 1935, ςελ. 453 — 454.
[2] Στο ίδιο μέρος, ςελ. 463
[3] Β Ι. Μοδζαλέφςκι. Ο Πύςκιν κάτο απο μιςτικι επιτίριςι. 1922 ςέλ. 10

***

Ο ίδιος ο Πύςκιν λέγι ς' ένα-τυ γράμα, ότι ι διαμονί-τυ ςτιν Οδιςο ολοκλίροςε τιν αθειςτικί-τυ κοζμοθεορία. Σε γράμα-τυ, το Μάρτι τυ 1824, πυ έπεςε ςτα χέρια τις χοροφιλακις, ο Πύςκιν γράφι: «Διαβάζοντας το Σέκςπιρ κε τι Βίβλο, κάποτε με τραβα το άγιο πνέβμα, μα προτιμο το Γκέτε κε το Σέκςπιρ. Θέλις να μάθις τί κάνο: Γράφο πολίχρομυς ςτίχυς ενος ρομαντικυ πίματος κε πέρνο μαθίματα καθαρυ αθειζμυ. Εδο βρίςκετε ένας ενκλέζος, κυφος φιλόςοφος, ο μοναδικος γνοςτικος άθεος (αθειςτις), πυ ςινάντιςα ὸς τόρα. Αφτος έγραπςε ίςαμε χίλια φίλα για ν' αποδίκςι το αδίνατο τις ίπαρκςις λογικυ όντος, διμιυργυ κε παντοκράτορα, — καταρίπτοντας εν παρόδο τις αδίνατες αποδίκςις για τιν αθαναςία τις πςιχις. Σίςτιμα όχι κε τόςο παρίγορο, όπος ςινίθος νομίζυν, αλα διςτιχος, περιςότερο απ' όλα αλιθοφανες». Αφτα γινόντανε ένα χρόνο κε κάτι, πριν απ' τιν εκςέγερςι τον δεκεβριςτον, όταν ι κιβέρνιςι τυ Αλέκςανδρυ τυ Ι κάτι γνόριζε πια για τις διαθέςις τον κίκλον, πυ βρίςκονταν κοντα ςτον Πύςκιν. Για τιν κιβέρνιςι τυ Αλέκςανδρυ τυ Ι ίταν αρκετο αφτο το γράμα, για να εκςορίςι τον Πύςκιν κε να τον έχι κάτο απο πολιτικι επιτίριςι. Ινε γνοςτο μέςα ςε πιό περιβάλον ζύςε ο Πύςκιν ς' αφτι τιν εκςορία.

Ο φίλος-τυ ο Πύςτςιν, διιγότανε ιςτερότερα, πος επιςκέφτικε τον Πύςκιν κε τυ έφερε για δόρο το νεόφαντο έργο «Σιμφορα απ' το πολι μιαλο» τυ Γριμποεγέντοφ. «... Ιςτερα απ' το γέβμα άρχιςε να διαβάζι μεγαλόφονα... Στο μέςο τις ανάγνοςις, πλιςίαςε κάπιος ςτα πρόθιρα. Ο Πύςκιν κίταχςε απ' το παράθιρο, ταράχτικε, κι άνιχςε βιαςτικα ένα ςιναχςάρι, πυ κίτονταν πάνο ςτο τραπέζι. Βλέποντας τιν ταραχί-τυ, χορις να μαντέβο τιν ετία, τον ρότιςα: Τί τρέχι; Δεν πρόφταςε ν' απαντίςι, όταν μπίκε ςτο δομάτιο ένας χαμιλυ αναςτίματος, πιρομάλις καλόγερος, πυ μυ ςιςτίθικε ος ιγύμενος τυ γιτονικυ μοναςτιριυ. Εςκιπςα να μ' εβλογίςι. Το ίδιο έκανε κι ο Πύςκιν, προςκαλόντας-τον να καθίςι. Ο καλόγερος άρχιςε να ζιτα ςιχόριςι, μίπος με τον ερχομό-τυ μας εμπόδιςε κι έπιτα ίπε, πος όταν έμαθε το επίθετό-μυ, περίμενε να βρι το γνοςτό-τυ Π.Σ. Πύςτςιν». Οταν απαλάχτικαν απ' αφτον το μυςαφίρι, ο Πύςτςιν εκςέφραςε τι λίπι-τυ, γιατί έγινε έτιος αφτις τις επίςκεπςις: «Δε βαριέςε, αγαπιτε. Αφτος κε χορις ετία έρχετε ςιχνα,

γιατι μ' έχυνε ιπο τιν επιτίρισί-τυ. Τί να πι κανις γι' αφτες τι ανοισίες».[1]

Τα ιλικα κ' ι μαρτιρίες, πυ αναφέραμε, νομίζο πος ίνε αρκετα, για να καταλάβυμε, ότι ο Πύσκιν ίταν πεπιζμένος αντίπαλος τις θρισκίας, αντίπαλος τις εκλισίας, ένας απ' τυς πρότυς αθειστες, ενάντια στον οπίο κσέσπασαν ι τιμορίες τις τσαρικις εκσυσίας. Δεν έχυν καθόλυ δίκιο μερικι βιογράφι τυ Πύσκιν μεταξι τον οπίον κε ο Βερεσάεφ, πυ δοκιμάζυν να παρυσιάσυν τον Πύσκιν σαν άνθροπο πυ πιστέβι, πέρνοντας για βάσι, ότι στα έργα-τυ σιναντόντε θρισκεφτικες εκφράσις κε ότι ο Πύσκιν εχτελύσε τύτες ί εκίνες τις θρισκεφτικες σινίθιες. Ιδαμε πια τί στάσι κρατύσε ο Πύσκιν απέναντι στιν εχτέλεσι αφτον τον θρισκεφτικον σινιθιον κε κσέρομε, ότι ι θρισκεφτικες διαθέσις-τυ αποτελύσαν ρ ί γ μ α τ α στιν κοζμοθεορία-τυ, τιν εμποτιζμένι με αθειστικο πνέβμα. Σ' όλυς ίνε γνοστο, ότι ο Πύσκιν εχτελύσε ακόμα κε σινίθιες, ολότελα βλάσφιμες, απο θρισκεφτικι άποψι. Ο ίδιος διιγίτε ότι στις 7 τυ Απρίλι 1825, τιν ιμέρα τυ θανάτυ τυ Μπάιρον, παράνκιλε σ' έναν παπα να κάνι λιτυργία, για τιν ανάπαψι τις πσιχις τυ Μπάιρον. Τιν ίδια μέρα γράφι στον αδερφό-τυ: «Παράνκιλα λιτυργία, για τιν ανάπαψι τις πσιχις τυ Μπάιρον. Σίμερα ίνε ι μέρα τυ θανάτυ-τυ... Στις διο εκλισίες γενίκανε δείσις. Αφτο μυ ιπενθιμίζι λιγάκι τι λιτυργία τυ Φριδερίκυ τυ II για τιν ανάπαψι τις πσιχις τυ κιρίυ Βολτέρυ. Στο Βιαζέμσκι στέλνο τιν προσφορα, πυ χρισιμοπίισε ο πάτερ Σχόντα για τιν ανάπαψι τυ πιτι».

Εδο κε 50 χρόνια ο αρχιεπίσκοπος Χερσόνος κε Οδισυ, πανιερότατος Νικάνορ, κατα τιν «εβδομάδα τυ ασότυ ιυ» έκανε κίριγμα για τον Πύσκιν[2]. Σ' αφτο το κίριγμα ο ανότερος αφτος κλιρικος Νικάνορ θέλοντας κε μι αναγνόρισε, ότι ο Πύσκιν ίταν άνθροπος προικιζμένος με σπάνια χαρίζματα. Τί ίταν λιπον εκίνο, πυ ίδε απ' τιν παπαδίστικί-τυ άποψι ο αρχιεπίσκοπος, στιν πίσι τυ Πύσκιν;

«Βλέπυμε σ' αφτι τιν πίσι όχι μόνο το κσεσκέπαζμα τυ ασότυ, όχι μόνο τιν επιίκια απέναντι σ' αφτον, αλα κε τιν επιδοκιμασία-τυ καταρχιν, τιν εκσίμνισί-τυ σε γοιτεφτικυς ίχυς, τιν ενθάρινσί-τυ

---

[1] Λ. Μαικοφ. Πύσκιν. Βιογραφικο ιλικο, 1899, σελ. 81 — 82.

[2] Κίριγμα τυ πανιεροτάτυ Νικάνορος, αρχιεπισκόπυ Χερσόνος κε Οδισυ, τιν εβδομάδα τυ ασότυ ιυ, ις μνιμόσινον τυ δόλυ τυ θευ Αλέκσανδρυ (πιιτι Πύσκιν) στιν 50-ετιρίδα τυ θανάτυ-τυ. Εκδοσις δεφτέρα τυ Ροσικυ Μοναστιρίυ τυ Παντελείμονα στον Αθονα. Μόσχα 1899.

κε τι ςίςταςί-τυ ςτις επιθανάτιες παρανκελίες τυ πιτι». Ο παπας ερεθίζετε γιατι ι πίςι τυ Πύςκιν κιρίχνι το «χιρότερο ίδος τις ιδολολατρίας, τιν επικυρικι» λατρία τις ιδονις. Ιδιέτερα όμος λιπάτε ο παπας, γιατι ο Πύςκιν ίνε με το μέρος τις επανάςταςις. «Κε τί απόμινε, πυ να μιν το εκςιμνι; Εκςιμνι τον εμοχαρι Ναπολέοντα, όπος κε τυς επαναςτάτες τυ XVIII εόνα. Ιδιέτερα ι επαναςτατικι ελεφθερία ίταν το ίδολό-τυ...» Ο ςταβροφόρος κριτικος, χορις να το νιόθι κε ο ίδιος, αποδίδι το μεγαλίτερο έπενο ςτον πιτι: «Μάλιςτα, τον κόζμο τον χόριζε ςε δίο μέρι: τον ένα, πυ δεν τον ςιμπαθύςε, τον άλο, πυ τον ςιμπαθύςε κε ςτον οπίον κατέταςε κάθε-τι το φιλελέφθερο, το ταραχοπιο, το τολμιρο, το ακατανίκιτο, το εςθιτικα ορέο, το πεχνιδιάρικο, το ελεφθερόφρονο, το απαρνιτικο. Αφτο τυ κόζμυ ίταν ο τραγυδιςτις, ο καλοθελιτις, ο ςκλάβος, όπος ίταν ο εχθρος κε ο απαρνιτις τυ άλυ κόζμυ. Για τι διςφίμιςι αφτυ τυ άλυ κόζμυ, για τιν ταπίνοςί-τυ, για το τράνταγμά-τυ έκαμε εκ μέρυς-τυ... κάθε-τι, πυ μπορύςε να κάμι».

Βέβεα, ι παπάδες κε ι άλι αντιδραςτικι δε μπορύςαν να ςιχορίςυν ςτον Πύςκιν τιν ενθυςιόδικι ςτάςι-τυ απέναντι ςτυς δεκεβριςτες, τιν οπίαν εκςέφραςε ζοιρα ςτι γνοςτι «επιςτολι ςτον Τςααντάεφ»:

Μ' έκςταςι αναμένομε, μ' ακίμιτι ελπίδα,
τον ερχομο το γλίγορο ς'εμας τις λεφτεριας,'
όπος ο εροτόλιπτος ο νέος αναμένι
εροτικις ςινὰντιςις τις γλικερες ςτιγμες.
Πίςτεβε φίλε κε ς' εμας αβγι ελεφθερίας
θα ρθι κ' ι κιμιζμένι-μας Ροςία θα κςιπνίςι
κε πάνο ςτα ερίπια τις πρόιν μοναρχὶας
τ' ονόματά-μας, πίςτεβε, με ζίλο θ' αναγρὰπςι.

Ο Πύςκιν ο ελεφθερόφρονας κε αθειςτις, ο Πύςκιν ο φίλος τον δεκεβριςτον, ο Πύςκιν ο ματεριαλιςτις, ο πιτις τις «Γαβριλιάδας» ίταν καρφι ςτα μάτια τυ ορθόδοκςυ κλίρυ. Ο κλίρος αφτος δε μπορύςε ν' αφίςι ίςιχι τι μνίμι τυ πιτι κε το κίριγμα τυ αρχιεπιςκόπυ Νικάνορ δεν ίνε το μοναδικο ςτο ίδος-τυ. Ι θεολόγι τον ιερατικον ςχολον προθιμοπιίθικαν ιδιετέρος ςτιν «κριτικι» τυ «άθευ» Πύςκιν κε τον «βλαςφίμον» έργον-τυ.

Απ' τιν άλι μερια ο κλίρος ανέλαβε κε άλο έργο — ν' αποδίκςι ότι ο Πύςκιν ςτις τελεφτέες ςτιγμες τις ζοίς-τυ μετάνιοςε πικρα

για τι διαγογί-τυ απέναντι στον τσάρο κε απέναντι στιν εκλισία. Ο ίδιος ο αρχιεπίσκοπος Νικάνορ προσπαθι στο κίριγμά-τυ απ' τον άμβονα τις εκλισιας να παρυσιάσι τον Πύσκιν, σαν μετανούντα «άσοτον ιον». Σιμβυλέβι να θεοριθι ι «Απιστία» τυ Πύσκιν, σαν ζοιρι αντανάκλασι άλις πλεβρας τις σινίδισις τυ Πύσκιν — τις θ ρ ι σ κ ε φ τ ι κ ί ς - τ υ σινίδισις, αμέσος όμος ανανκάζετε να παραδεχτι, ότι για τον Πύσκιν πολι πλισιέστερι ίσαν ο Γκέτε κε ο Σέκσπιρ, παρα ι Βίβλος, ότι ι σπάνιες θρισκεφτικες εκλάμψις ίτε ρίγματα τυ Πύσκιν σινδιάζοντε σ'.αφτον με τον αθειζμο, με τιν απιστία. Σχετικα με τιν «Απιστία» τυ Πύσκιν, πρέπι νάχυμε ιπόψι, ότι ο Πύσκιν έγραψε το έργο αφτο στα 1817, μ ε ά μ ε σ ι δ ι α τ α γ ι τ ι ς δ ι έ φ θ ι ν σ ι ς τ υ λ ι κ ί υ να απανκέλι τιν ιμέρα τον απολιτιρίον εκσετάσεον οδι, αφιερομένι στιν ανέρεσι τις απιστίας. Τέτια διαταγι δόθικε στον Πύσκιν, τ ι μ ο ρ ί α γ ι α τ ι ς α θ ε ι σ τ ι κ ε ς ι δ έ ε ς - τ υ κε επομένος αφτι ι οδι δεν έχι καμια σοβαρι σιμασία, γιατι δεν αντανακλα σε κανένα βαθμο τιν πραγματικι στάσι τυ Πύσκιν απέναντι στι θρισκία. Απεναντίας βρίσκετε σε πλίρι αντίθεσι με τιν πραγματικι αθειστικι κοζμοθεορία τυ πιτι.

Ι κλιρικι μάλιστα δοκιμάσανε να χρισιμοπιίσυν τιν εβγενι μορφι τυ Πύσκιν κε στις ικόνες. Στο Κεντρικο αντιθρισκεφτικο μυσίο μπορι να δι κανις ικόνα τον «αγίον μαρτίρον Κοζμα κε Δαμιανυ», παρμένι απο μιαν εκλισια. Στιν ικόνα αφτι ιπο τι μορφι τυ ενος αγίυ παριστάνετε ο Α. Σ. Πύσκιν. Εκ πρότις όψεος φένετε, ότι ο αγιογράφος πίρε για τιν ικόνα-τυ το ποτρέτο τυ Πύσκιν, πυ ζογράφισε ο Τροπίνιν. Ο Πύσκιν (άγιος Κοζμας) στιν ικόνα κρατα σταβρο στο χέρι, κε δίπλα-τυ στέκετε, ο γέροντας Δαμιανος, με πολι ίποπτι ομιότιτα με τον χοροφίλακα-παπα, πυ φαρμάκονε τι ζοι τυ πιτι στο Τριγόρσκοε, κατασκοπέβοντας το κάθε-τυ βίμα.

Ι κλιρικι πολες φορες παραστίσανε στις ικόνες τυς εχθρυς τις τσαρικις απολιταρχίας. Σε πολες ικόνες τον εκλισιον, πυ φτιάσανε ι τσιφλικάδες, κέγετε στον άδι ο Εμελιαν Πυγατσιοφ. Εκτος απ' αφτό, στις ικόνες τον εκλισιον μπορι να δι κανις κε σινγραφις, πυ μισύσαν ι τσιφλικάδες. Ο Α. Ν. Τολστόι κεόμενος με τυς αμαρτολυς στον άδι, αποτελι θέμα μεγάλις έμπνεψις για τυς οπαδυς τις εκλισίας... Σ' αλι τιχογραφία, πυ παριστάνι τιν δεφτέρα παρυσία, ανάμεσα στυς «κακοπιυς, τυς άσπλαχνυς, τυς φθονερυς, τυς οκνιρυς, τυς ιπερίφανυς, τυς δολοφόνυς, τυς κλέφτες, τυς ψέφτες

ερετικυς» λέγετε στον ξονιο πιρ ο πιτις Μ. Γ. Λέρμοντοφ. Ι δοκιμι τις παράστασις τυ Πύςκιν με μορφι αγίυ ανίκι, ίςος, στο πινέλο ζογράφυ, πυ τον κατενθυςίαςε ι ομορφάδα τις πυςκινικις μεγαλοφιίας. Ι πυςκινολόγι πρέπι να ενδιαφέροντε γι' αφτι τιν εργασία.

***

Τα αθειςτικα έργα τυ Πύςκιν ίςαν τόςο πολιν κερον απαγορεβμένα, τα ςχολιάζανε τόςο άπρεπα, τονίζοντας σε μερικα απ' αφτα τα πορνογραφικα στιχία, όςτε ακόμα κε τόρα, τέτια έργα, όπος ι «Γαβριλιάδα» ίνε λίγο διαδομένα.

Κάποτε ο ίδιος ο Πύςκιν ίχε απαντίςι σε τέτιυς κριτικυς, πυ θεορύςαν τα αντιθριςκεφτικά-τυ έργα, ςαν ανίθικα:

«Αφτι ι κίριι κριτικι, — έγραφε ο Πύςκιν, — βρίκαν παράκςενο τρόπο για να κρίνυν τον βαθμο τις ιθικότιτας κάθε πιίματος. Ο ένας απ' αφτυς έχι 15 χρονον ανέπςια, ο άλος 15 χρονον γνόριμι, κε κάθε-τι, πυ ςιμφονα με τιν εφθικριςία τον γονέον, δεν τυς επιτρέπετε να διαβάζυν, ανακιρίχνετε άπρεπο, ανίθικο, άςεμνο... Ολι αφτι ι κίριι, ι τόςο εβέςθιτι στο ζίτιμα τις εφπρέπιας, θιμίζυν τον Ταρτύφο, πυ ςκέπαζε ντροπαλα με το μαντίλι τα γιμνα στίθι τις Δοριάνας»... «Ανίθικο έργο,—έγραφε ο Πύςκιν, — ίνε κίνο, πυ ςκοπό-τυ κε ενέργια έχι τι διαςάλεφςι τον κανόνον, πάνο στυς οπίυς στιρίζετε ι κινονικι εφτιχία, ίτε ι ανθρόπινι ακςιοπρέπια... Μα το χορατο πυ εμπνέετε απ' τιν έφθιμι διάθεςι τις καρδιας, απ' τα στιγμιέα πεχνιδίζματα τις φαντασίας, μπορι να φένετε ανίθικο μόνο σε κίνυς, πυ για τιν ιθικι έχυν πεδικι, ίτε ςκοτινι ιδέα, πυ τι μπερδέβυν με τιν ιθικι διδαςκαλία κε βλέπυν στι λογοτεχνία μονάχα πεδαγογικι ενας χόλιςι».[1]

Εμις, ι κομυνιστες, δε βλέπυμε ς' αφτο τιν ιθικι. Για μας ι ιθικι εκςιπιρετι τυς γενικυς ςκοπυς τυ αγόνα για το ςοςιαλιζμο. Ι δ ι κ ί - μ α ς, ι κ ο μ υ ν ι σ τ ι κ ι ι θ ι κ ι μ α ς β ο ι θ α γ ι α ν α ε κ ς α λ ί π ς υ μ ε τ α ι π ο λ ί μ α τ α τ ι ς ι δ ε ο λ ο γ ί α ς, π υ ί ν ε ε χ θ ρ ι κ ι γ ι α τ ο ς ο ς ι α λ ι ζ μ ο, ε χ θ ρ ι κ ι γ ι α τ ι ς ο ς ι α λ ι σ τ ι κ ι κ υ λ τ ύ ρ α. Τα αθειςτικα αντιθριςκεφτικα έργα τυ Πύςκιν ςιντελυν ς' αφτο το ςκοπο.

Εμις θεορύμε τον εαφτό-μας ιπόχρεο στι μνίμι τυ Αλεκςανδρ Σεργέεβιτς Πύςκιν. Τα αντιθριςκεφτικα έργα-τυ ακςίζυν να διαδοθυν

[1] Εργα τυ Πύςκιν, τόμος VI, Μόςχα 1936 ςελ. 111 — 112.

πολι πλατια, γιατι μας βοιθυν να εχτελέςυμε το καθίκον, πυ έβαλε ο Λένιν, στον αγόνα ενάντια στι θριςκία. Τιν παρανκελία αφτι ο Λένιν διατίποςε ς' ένα γράμα-τυ στι σίνταχςι τυ περιοδικυ «Ποτ ζνάμενεμ μαρχςίζμα".

«Ι ζβέλτι, ζοντανι, με ταλέντο, με εχςιπνάδα, διμοσιογραφία, πυ ανιχτα επιτίθετε ενάντια στιν παπαδοχρατία τον παλεον πραχτόρον τυ XVIII εόνα, απ' όλες τις απόπςις θάνε χιλιάδες φορες καταλιλότερι για το χςίπνιμα τον ανθρόπον απ' τον θριςκεφτικο λίθαργο, παρα ι πλιχτικες, χςερες, αδιαςάφιςτες σχεδον ολότελα με τεχνικα διαλεγμένα γεγονότα επαναλίπςις τυ μαρχςιζμυ, πυ επικρατυν στι λογοτεχνία-μας κε πυ (γιατί να χρίπςυμε τιν αμαρτία) σιχνα παραμορφόνυν τον μαρχςιζμο»[1].

Ιςα-ίςα σε τέτιυ ίδυς λογοτεχνία — ζοντανι, με ταλέντο, με εχςιπνάδα κε πυ ανιχτα επιτίθετε ενάντια στιν παπαδοχρατία, στι θριςκία, — ανίκυνε κε τα αθειστικα έργα τυ μεγάλυ-μας αθάνατυ πιιτι Αλεχςανδρ Σεργέεβιτς Πύςκιν.

---

[1] Λένιν, Απαγτα, τόμος XXVII, σελ. 134.

Главный редактор Х. КАЧАЛОВ

Редактор К. ОЧАЛИС

Переводчики: И. ФОТИАДИ, Ф. ГРИГОРИАДИ

Ответ. по корректуре С. АСАНОВ

Техред. У. ГРИГОРИАДИ

Сдано в набор 31/I—1937 г.
Издание № 258
Формат бумаги 62×94 1/16
Тираж 1000+90.
Цена книги 1 р. 80 к. переплет 70 к.

Подпис. к печ. 15/II—1937 г.
Уполкрайлит Г—2
Об'ем печ. лист. 5
Заказ № 136.

Типография „Коммунистис“ Ст. Крымская 1937 г.

Ц. 1937 г.
Акт № 1/21
Вкладн. л.

3014/20

46999

D 10
921/2

На греческом языке

А. С. Пушкин

СКЛАД ИЗДАНИЯ
Ростов на Дону
Ул. Московская 53
КОГИЗ